

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

		הלכות נדרים	
	4	איזה דברים משובחים ואיזה הם מגונים	רג
	6	דין המתפס בנדר	רד
	8	דין האוסר דבר עליו באיסור תורה	רה
	9	דיני ידות הנדרים	רו
	11	דין כנויי נדרים	רז
	11	דיני סתם נדרים והנודר בהם	רח
	14	השומע שחבירו נודר ואמר אמן	רט
	14	שצריך לפרוט הנדר בשפתיו	רי
	16	המתנה שנדריו לא יהיו נדרים	ריא
	17	דין הנודר בתורה	ריב
	18	שאינן הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש	ריג
	19	לעבור על מנהג צריך התרה	ריד
	21	שהנדרים חלים על דבר מצוה	רטו
	24	חלוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו, ודין הנודר מהמבושל, (וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה)	רטז
	28	דין הנודר מהמבושל, מהמליח, ממעשה קדירה, ודומיהם, וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם	ריז
	38	כיצד הולכין אחר כוונת הנודר	ריח
	42	הנודר בלא קביעות זמן	ריט
	43	חלוק שבין קונם יין להיום או לזמן, ודין הנודר על דבר שאינו קבוע	רכ
	48	דיני הנודר הנאה מחבירו	רכא
	58	מי שחתנו מודר הנאה ממנו ורוצה ליתן מעות לבתו	רכב
	59	דין המדיר בנו לתלמוד תורה	רכג
	59	מי שאמר נכסיך עלי חרם	רכד
	60	האומר לחבירו פירותיו של פלוני אסורין עליך	רכה
	60	שותפים שהדירו זה את זה	רכו
	62	דין מי שאסר עצמו מכל ישראל	רכז
	63	דיני התרת נדרים, וההבדל שבין פתח להרמה, והיאך נקרא דעת רבים ס"מ@@@ציון	רכח
	143	דין נדר שהותר מקצתו, או מי שנדר על דבר א' שני פעמים	רכט
	149	מתירין שבועות ונדרים, אפילו נשבע בהזכרת השם	רל
	150	הנודר על תנאי, או מי שתולה נדרו בדעת אחרים	רלא
	151	דין נדרי זרוזין והבאי ושגגות ואונסין	רלב
	166	עונות נדרים לזכר ולנקבה	רלג
ציון הדע" ה סכ"ד	167	מתי האב והבעל מפירין ומתי מפירין שניהם יחד	רלד
	183	המדיר אשתו מתשמיש או שלא תלך לבית אביה ודומיו	רלה

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

		שבועות	
188	מה היא שבועת ביטוי ושבועת שוא	רלו	
193	הנשבע אם צריך לישבע בשם או בכינוי	רלו	
195	דין שבועה שלא אוכל, סתם, או אם פירש	רלח	
202	נשבע על דבר שאין בו ממש או לבטל המצוה	רלט	
210	הלכות נזירות למהריק"ש		
		הלכות כיבוד אב ואם	
218	כיבוד אב ואם ומוראם	רמ	
341	דיני מכה ומקלל אביו ואמו	רמא	
		כבוד רבו והלכות ת"ח ותלמוד תורה	
343	כבוד רבו ותלמיד חכם	רמב	
356	קיצור בהנהגת הוראה לש"ך		
357	ת"ח פטור ממס, ומכירת סחורתו מוקדמת	רמג	
360	קימה והידור בפני חכם אפילו אינו רבו	רמד	
363	חייב כל אדם ללמד לבנו ולהעמיד תלמידים	רמה	
367	חייב כל אדם בת"ת, והיאך לומדים בשכר	רמו	
		הלכות צדקה	
392	גודל שכר צדקה, ואם כופין עליה	רמז	
393	מי חייב בה ומי ראוי לקבלה	רמח	
395	כמה חייב ליתן וכיצד יתננה	רמט	
403	כמה ראוי ליתן לכל אחד	רנ	
404	למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו	רנא	
410	דין פדיון שבויים וכיצד פודין אותם	רנב	
413	דין מי הוא הראוי ליטול צדקה	רנג	
417	שלא לקבל צדקה מן העובדי כוכבים	רנד	
418	להרחיק מקבלתה	רנה	
418	קופה ותמחוי היאך נגבים ומתחלקים	רנו	
421	סדר נביית הצדקה ושלא לאחרה	רנז	
431	דין המתפים בצדקה	רנה	
441	דין אם מותר לשנות צדקה, והנהגת הגבאי עם הצדקה, והממונה עליה	רנט	
		הלכות מילה	
447	מצות המילה על האב	רס	
447	אם לא מל האב	רסא	
447	זמן מילה לבריא, לחולה, ולאנדרוגינוס	רסב	
450	ילד שהוא אדום או ירוק, ומי שבניו מתים מחמת מילה	רסג	
452	מי ראוי למול, ובמה מלין, וכיצד מלין	רסד	
458	סדר ברכת המילה ודין מילה ביום התענית	רסה	

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

	464	איזה מילה דוחה שבת ויום טוב	רסו
		הלכות עבדים וגרות	
	469	הלוקח עבד כנעני אסור לקיימו ערל, ושבילתו וברכתו ומילתו וכל דיני עבד ושפחה	רסז
	486	כיצד מגיירין הגר והגוורת, ודיני קדושת הגר	רסח
(א)	490	איסור עריות בגרים, ודינן לענין עדות וחליצה	רסט
		מלואים	
	491	בענין תלמוד תורה	א

521 לא עשי

150^g

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

סימן רג - איזה דברים משובחים ואיזה הם מגונים. ובו ז' סעיפים:

- (א) אלא תהי רגיל בנדרים¹, ככל הנודר אף ע"פ שמקיימו נקרא רשע(א) ונקרא חוטא(ב):
(א) אע"פ שמקיימו נקרא רשע - פי' כיון שאינו מבקש להתירו² (ש"ך).
(ב) נקרא חוטא - אם יש לו פתח להתיר ואינו מתיר נקרא רשע ואם לא מצא פתח עדיין מ"מ נקרא חוטא כל זמן שנדרו עליו (ש"ך).
(ב) איחר אדם נדרו פנקסו(ג) נפתחת:
(ג) פנקסו כו' - כלומר מן השמים פותחין פנקס מעשיו ומדקדקים בהם (ש"ך).
(ג) הנודר³, כאילו בונה במה בשעת איסור הבמות⁴. והמקיימו, כאילו הקריב עליה קרבן, שטוב יותר שישאל על נדרו⁵. והני מילי בשאר נדרים, אבל נדרי הקדש(ד) מצווה לקיימן. ולא ישאל עליהם אלא מדוחק (וכן אם נשבעה) על איזה דבר, לא ישאל עליו חלא מדוחק):
(ד) אבל אם נדרי הקדש כו' - ועי' לקמן (סי' רנח ס"?) (ש"ך), אדם שנדר "אם ארכוב על סוס אתן מאה ש"ח להקדש". א', נדרי צדקה אין נשאלים עליהם אלא מדוחק, אבל נדון דידן, איקרי שפיר מדוחק, דאם יעמוד כל ימיו באיסור רכיבה, מי ידע מה ילד יום. והנה פירוש נדרו הוא שנדר שלא לרכוב על סוס, ואם מקיים נדרו אז אינו חייב כלום להקדש, רק אם עבר נדרו ולא מיקרי זה נודר להקדש, כי מסתמא בשעת נדרו היה בדעתו לקיים, רק עשה קיומא והבטחה לקיים נדרו ע"י קנס, כדי שיהא הנדר שריר וקים, ויש לשאול אותו איך היה דעתו, דשמא דעתו דפשיטא ליה ואינו יכול לקיים, ורוצה ליתן הממון להקדש, אבל אם נדר בכעסו, ואינו יודע מה בלבו, אז יש לילך אחר לשון בני אדם, אבל אם נתחייב כבר, או עבר על נדרו חלילה להתיר ויהא חוטא נשכר, או לגרום חטא. ויכול להתיר, דלא שייך האי טעם אין החכם מתיר עד שיחול הנדר (סי' רכח ס"י?), אלא ע"י מעשה שיעשה הנודר כגון ש"איני נהנה לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך", דכל זמן שאינה עושה לפי הבעל, אינה אסורה להנות מאביה ומאביו, ועוד דנדריים הולך אחר לשון בני אדם, הרי הוא כאלו אמר "הרי עלי שלא ארכוב, ואם ארכוב אתן ק' זהו' להקדש", ועוד אפי' אמר "אתן ק' זהו' להקדש אם ארכוב", שהקדים נתינת הזהובים לרכיבה, מ"מ הרכיבה הוי הנדר ונתינת הק' זהו' התנאי, אם כן חל נדרו מיד ואסור לרכוב בשביל אלו הדברים, ולכך מיקרי שפיר חל הנדר, ויש להתירו, ומ"מ מתי שיבא לידי כה"ג להתיר להמון עם הפריצים בנדרים, אני משים עליהם להתענות בה"ב, וכה"ג לפי האדם ולפי הנדר, וכן ליתן מעות לדבר מצוה זהו' או כה"ג לפי עשרו, כדי שלא יזלזלו בנדרים, שאמר מאי איכפת לן אם אשבע כל מה שארצה, אלך אצל חכם ויתיר לי (רע"א * מהר"ם).
(ה) וכן אם נשבע - פי' דבשבעה כתיב לא ינקה ולכך יש מחמירין בשבועה דאין לה התרה כדלקמן (סי' רל ס"?) (ט"ז, ש"ך).

¹ עי' ש"ך על התורה (במדבר ל ג): שלא יהא רגיל בנדרים אלא לצורך כמו שאמר לה', כמו עת לעשות לה' (תהלים קיט קכו), משום סייג. ועי' הרמב"ן (חולין ב ע"א): הרגיל בקרבנות אינו ירא מן השגגות שהוא סומך על קרבנותיו, ומי שאינו מביא קרבן כלל הוא מדקדק על עצמו שלא יבא חטא על ידו אפי' בשוגג. ועי' שירי כנה"ג (הגה"ט סי' רג אות ב) היינו ב' פעמים.

² לשון הרמב"ם: ואף על פי שהן עבודה (לשם) לא ירבה אדם בנדרו איסור ולא ירגיל עצמו בהם, אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר. ועי' לקמן הערה 7.

³ לגבי נדרים על ידי שליח, עי' לקמן סי' רלו סק"א).

⁴ אע"פ שאין איסור לעשות במה, עי' ר"ן שם: מדמינן לה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים אזהריה דלא לוסוף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ ה"נ נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא פשע כענין שאמרו בירושלמי בפרק פותחים לא דיין במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא משום דנודר מתפיס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ. הא דאסור לנודר היא דוקא אם אינו לצורך, אמנם אם יש צורך לנדרו, כגון שמפטר עם חבירו במ"מ ואינו מאמין לו עד שנודר או כגון באלמנה הנודרת ליתומים אין איסור לנודר דומיא דנודר בעת צרה (בית יצחק יו"ד ח"ב סי' סד אות א).

⁵ עי' לקמן סי' רל ס"א ברמ"א. ועי' לקמן סי' ריט סק"ג) שיש בל תאחר בנדרו מצוה, ובנדרו רשות אין בל תאחר, ואדרבה אין מצוה לקיימם.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ד) צריך ליוהר שלא ידור שום דבר, ואפי' צדקה אין טוב לידור. ⁸אלא אם ישנו בידו יתן מיד ואם לאו לא ידור עד שיהיה לו(ו) ⁹ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר בלא

נדר(ז):⁶

(ו) לא ידור עד שיהיה לו - פי' דס"ד דכל שאין לו מ"מ יקבל עליו אם יהיה לו, אלא ימתין עד שיהיה לו ואז יתן בלא נדר דבשעה שיהיה לו אין צריך כלל לנדור (ט"ז).
(ז) יאמר בלא נדר - ר"ל שיאמר בפירוש "בלא נדר" אבל אין פירושו שיפסוק סתם ולא יאמר שהוא עושה משום נדר דאף אם פוסק סתם הוה נדר, וע"ל (סי' רנז ס"ג-ד) (ש"ך).
עי' ש"ך, מסתמא הוא בתורת נדר, אף על פי שאינו מזכיר נדר בהדיא, כמו האומר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני, הוא גם כן נזיר (פ"ת * של"ה).

(ח) בעת צרה מותר לנדור:⁷@NO MB@

(ו) ¹¹האומר אשנה פרק זה ⁸וירא שמא יתשל בדבר, שרי ליה למנדר(ח) לזרוזי נפשיה וכן ¹²אם ירא שיתקפו יצרו ויעבור על איזו מצוה ממצוות לא תעשה או יתשל מקיום מצות עשה מצוה לישבע(ט) ולנדור כדי לזרוז עצמו:⁹

⁶ עי' לקמן הערה 7 בשם הערוך השלחן, ועי' לקמן הערה 103. בכל דבר מצוה או בצדקה כשגמר בלבו לקיימה לא נקרא נדר גמור לעבור עליו בבל יחל, אלא חל עליו מן התורה דין "בפיך זו צדקה" שעובר, אכן כשאומר בלי נדר נראה שמתכוין אף בלי דין של בפיך זו צדקה שמחייב את האדם כמו נדר, וללא איסור עשה דמוצא שפתיך תשמור, וכשאומר בלי נדר אין עליו רק התחייבות לבד ולא נקרא אסמכתא אלא בגדר שארית ישראל לא ידברו כזב, וגם נצח ישראל לא ישקר, והוא גם בכלל מדבר שקר תרחק כשמשנה בלא סיבה, אבל אין עליו איסורים דנדר ושבועה המחייבים אותו בכל אופן, ולכן כשיש לו סיבה שלא נותן, כגון ששכח או שאין לו, הואיל וכבר התיר לעצמו מתחילה שמעיקרא לא נתכוין לנדור אינו עובר, אבל בלי סיבה כלל חייב לקיים מה שאמר ובכלל "מדבר שקר תרחק" הוא, וגמר בלבו כן אף שלא רוצה באיסורי נדר וכדומה, וע"כ נוהגין אצלנו בע"ה לומר בעלייה לתורה "כשיתן" ולא אומרים "בעבור שיתן", שאם יאמר "בעבור שיתן בלי נדר" נשאר עכ"פ התחייבות שצריך לקיים אף שאין בו חומר איסור ולא צריך התרה, משא"כ כשיאמר "כשיתן" (תשובות והנהגות ח"ג סי' קס), ועי' דבריו (ח"ג סי' תעו) דה"ה לגבי תעניות, וכעין זה כתב השבט הלוי (ח"י סי' קנו) בשם הגריש"א. אבל אם אמר הגבאי "נדר צדקה" בלשון עבר, אין שום חיוב?.

⁷ אל יקבל עליו הנדרים ההמה [בשעת צרה] רק לזמן קצר, ואפילו תוך הזמן הנ"ל יתלה נדריו בקנס ממון, שאם יכשל בנדריו יוכל לתקן המכשול בממונו (יוסף אומץ ח"ג נדרים אות א). מצוה לנדור בעת צרה, ולכן נהגו לידור צדקות ושמן למאור ביוה"כ י"ל דע"י שהוא יום הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו יתברך כשעת צרה דמי וכל נדר בעת צרה יש לו שני דרכים האחד לנדור ולשלם מיד כמו שאמר נדרו ושלמו או לנדור שיעשה דבר מצוה כשיצא מן הצרה, וכן אם נודר כדי שאחרים יתנו ג"כ מצוה רבה היא (ערה"ש אות ח).

עי' לקמן הערה 65, ו **Error! Bookmark not defined.** בענין דבר שיש לו מתירין בנדר בעת צרה. עי' לקמן סי' רכח סמ"ה שאין להתיר נדר שהודר בעת צרה, ועי' לקמן סי' רכ סט"ו אם נדר ועבר הצרה.

בשעת צרה מותר לנדור, רק מותר לנדור ולא מצוה, ובמ"א משמע דמצוה איכא לנדור בעת צרה ובאמת הכל אחד, דכיון דמותר לנדור א"כ כשם שמצוה להתפלל לד' בעת צרה כמו כן מצוה לנדור אך אין זה מצוה וחובה כשארי מצות (ערה"ש ס"ז).

בעת קבורת אמו, ראובן קבל על עצמו שלא ישנה ממה שהיתה אמו הצדקת מנהגת אותו ומדריכתו ושלא ישנה את מלבושיו כאשר היא היתה מנהגת אותו בדרך התורה והיראה ועתה יסתייהו ללבוש צוארון שאמו היתה מקפדת ע"ז. מה שקיבל בעת הקבורה יש בזה דין נדר מה"ת דעכ"פ רצון אמו היתה כן, וא"כ מקיים בזה מצות כיבוד אם מה"ת והוא קיבל עליו להתנהג כן והוי נדר דאורייתא והענין בעצם סייג ללכת בדרכי ישרים וח"ו להתיר נדר כזה שהי' במעמד כל העדה וגם יש בזה משום נודר בעת צרה, כי אז בעת הפטירה בשבעה ימים הראשונים החרב שלופה, ובפרט בשעת קבורה וכשמקבל עליו אז איזה דבר הוי כנודר בעת צרה, וי"א דיש סכנה ח"ו להתיר נדר בעת צרה (שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קלו).

כל מה שאדם נודר בחליו או בעת צרתו כדי שינצל, אין להתירו כלל, אף על גב שלא קיבל עליו בלשון נדר, נדר גודל הוא, ועובר בלא יחל דברו. וגם אמר ששמע מפי מהר"ח דסכנה הוא להתיר נדרו שקבל עליו בחליו או בעת צרה (מהר"ם מינץ סי' עט).

נודר בעת צרה גם נדרי הקדש בעינן דיבור דוקא ולא שייך כן בגמר בלבו לבד (יהודה יעלה יו"ד סי' שלג)

⁸ עי' לקמן סי' ריג ס"ב, ובדברי הרע"א שם.

Commented [O1]:

י' תשובות והנהגות בהערה, ולבדוק את הסוגיא בפנים, ועי' ?

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(ח) שרי ליה למנדר כו' - מיהו אפי' בדבור בעלמא שאומר אשנה הוי עליה חיוב נדר כדלקמן (סי' ריג ס"ב) (ש"ך), זה מצוה בגופו, אבל בצדקה (לעיל ס"ד), יצרו של אדם יותר מתגבר עליו בנתינת ממון מדבר התלוי בטורה גופו, ועל כן יש לחוש שמא יעבור על נדרו ולא יתן (ט"ז), כל זה בקום ועשה, אבל בשב ואל תעשה, אם הוא מתרשל באיסור, מותר לנדר או לישבע לחזק את עצמו, כל שידע שיכול לקיימו, אבל אם לא אמר "נדר" או "שבעה" אלא שאמר "שלא לעשות" דבר פלוני" אינו נדר שצריך התרה (פ"ת * שמש צדקה).

Commented [O2]: א עשה?

(ט) מצוה לישבע כו' - אף על גב דשבעה אינו חל על דבר מצוה כדלקמן (סי' רלט ס"?) מ"מ שרי ליה לאינש לזרוזיה נפשיה (ש"ך). קשה על הש"ך שכן לא נזכר רק דנשבע לבטל מצוה שנשבע שלא לישב בסוכה וכו', דלא חל דאין איסור חל על איסור, אבל נשבע שאשב בסוכה חל (רע"א).

(ז) מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח כיצד מי שהיה זולל ואסר עליו הבהיר שנה או שנתיים או שהיה שונה ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה או אסר השכרות לעולם וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הניית אנשי מדינה זו וכן מי שהיה מתנאה ביופיו ונדר בנזיר וכיוצא בנדרים כולם דרך עבודה לשם הם ובנדרים אלו וכיוצא בהם אמרו חכמים¹⁴ נדרים סייג לפרישות ואע"פ שהם עבודה לא ירבה אדם בנדרים איסור ולא ירגיל עצמו בהם אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהם בלא נדר:

Commented [YL3]: ?

סימן רד - דין המתפייס בנדר. ובו ד' סעיפים:

(א) עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפייס בדבר הנדור(א), כגון שאומר כבר זה עלי בקרבן(ב), או שאמר יאסר עלי(ג) כבר זה, או שאמר כבר זה עלי איסור.¹⁶ וכן אם אסר עליו כבר אחד, שתלאו בדבר הנדור(ד), ואמר על אחר, יהא כזה, אסור, ואפילו עד מאה, כולם אסורים.¹⁷ או שנדר על יום אחד להתענות בו(ה), או שלא לאכול בו בשר, ואמר על יום אחר, יהא כזה אסור. הגם. יש חלוקי לשונות(ו) צענין הגלד והכב לא כתבס ועיין צפניס:

(א) בדבר הנדור - לאפוקי בדבר האסור כדלקמן (סי' רה ס"א) (ש"ך), ולא שכל האומר "כבר זה עלי איסור" הוי דין יד, אלא הוא עיקר הנדר (ב"מ).

(ב) כבר זה עלי כקרבן - וכ"ש אם אמר קרבן עלי כבר זה (ש"ך).

(ג) יאסר עלי כו' - ולא אמרינן דכיון לדבר האסור משום צד איסור דלקמן (סי' רח ס"א) (ש"ך)

(ד) שתלאו בדבר הנדור - שאמר על כבר ראשון יהא זה כקרבן וה"ה אם אמר על כבר הראשון יאסר עלי וחזר ואמר על אחר יהא כזה אפי' עד מאה כולם אסורים. ואפי' אמר על אחר שאינו מינו של הראשון כגון שהראשון הוא כבר והשני הוא בשר והשלישי פירות וכן הוא לקמן (סי' רכט ס"ג) (ש"ך)

(ה) על יום אחד להתענות כו' - ע"ל (סי' רטו ס"?) (ש"ך). אפילו היה אותו יום צום גדליה דנדר חל על דרבנן וכן בנודר מגבינות עובדי כוכבים ואח"כ אמר זה כזה (סי' רטו ס"?) (רע"א).

(ו) יש חלוקי לשונות - אם אמר "לחולין שאוכל לך", אסור, דמשמע "לא חולין יהא אלא קרבן מה שאוכל לך". וכן אם אמר "חולין" "החולין" או "כחולין" "שלא אוכל לך", אסור, דמשמע מה שלא אוכל לך יהא חולין, הא מה שאוכל לך יהא קרבן, ויש חולקים וס"ל "לחולין שאוכל לך" מותר וכן "חולין", או "החולין" או "כחולין", בין "שאוכל לך" בין "שלא אוכל לך", מותר. אבל "לא חולין שאוכל לך", אסור, דהוי כאילו אמר "קרבן

Commented [O4]: ז ה בה"ג ור"י להגיא?

⁹ אין איסור לנדר אלא בנדבה ונדר שאינו מקיים בה מצוה, כגון קרבנות שאינו מחויב בהם מן הדין, אלא עתה בא להתחייב, אבל צדקה הוא מצות עשה שהוא מחויב בה, לפיכך אם רואה עצמו מתרשל במצות הצדקה, מצוה לומר "הרי עלי כך וכך לצדקה" כדי לזוז עצמו ולא יכול לחזור בו או שיאמר "הרי זו לצדקה". ואם רואה עצמו זריז ונשכר במצות הצדקה אז טוב לו שיתן אותה בלא קבלת נדר או נדבה (רדב"ז ח"ג סי' תמא), אבל כמובן שלתת יותר ממה שחייב לתת, הוא אסור לנדר. עי' לקמן הערה 26.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

מה שאוכל לך" וכן "לקרבן אם אוכל לך", דאסור, דנעשה כאומר "לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך" וכן "לחולין לא אוכל לך אסור". "לחולין לא אוכל לך" הוא מחלוקת. "הקרבן שאוכל לך" אסור, אבל "הקרבן שאוכל לך" מותר (ש"ך * ב"י).

(ב) לאו דוקא מתפיש בקרבן אלא ה"ה בכל דבר הקדוש בקדושת הפה כגון שאומר כבר זה¹⁸ כאימרא(ז) בדיריים(ח) כמוזבח כהיכל בירושלים(ט) או כאחד מכל משמשי מזבח הרי זה נדר: הגה אס נדר נשלח(ו) שצמקש הוי נדר אצל אס אמר נשלחן סתם ולא אמר נשלחן הקדש אין זה כלום ומכל מקום נעם הארץ יש להחיר שלא יהא פרוץ נדריים:

(ז) כאימרא - כשה של קרבן (ט"ז וש"ך), דסתם נדרים להחמיר (ט"ז).
(ח) כדיריים - כדיר של בהמות של קרבן (ט"ז וש"ך), או כדיר של עצים השייכים לקרבנות (ט"ז).

(ט) בירושלים - שחומתיה משירי הלשכה אתו, וי"א כקרבנות שבירושלים (ט"ז וש"ך).
(י) אם נדר בשלחן כו' - הרמ"א כותב שהנודר בשלחן לא אמר כלום היינו בנודר בשלחן סתם ולא אמר השלחן הקודש אבל שלחן הקודש אסור, וזה אינו דסתם נדרים להחמיר הכי נמי בשלחן סתם, אבל בנודר בשלחן פ"י שאומר לשון שבועה אני נודר או נשבע בשלחן הן קודש הן סתם בכל מקום לא הוה שבועה דהא גם בנודר בס"ת דהיינו נמי לשון שבועה (עי' לקמן סי' ריב ס"ו?) לא אסר כאשר היא מונחת בארון, אלא רק כאשר הוא מחזיקו בידים, שאז כוונתו לאזכרות שבו, ובשלחן אפי' בקודש ליכא אזכרות ע"כ לא חמיר מקלף ס"ת ולא הוה כאן שבועה כלל, נמצא שאין חילוק כלל בין שלחן הקודש בין סתם דבתרוייהו אסור בלשון מתפיש בנדר ובשניהם מותר אם אומר לשון אני נודר או נשבע וכמ"ש לקמן (סי' רלז ס"ו) (ט"ז), עיקר הענין דאם אמר כבר זה עלי כשלחן שבמקדש או כאחד מכלי הקודש הוי נדר דהתפיש בדבר הנדור אבל אם נדר או נשבע בשלחן הקדש או בא' מכלי הקדש אינו כלום (כדלקמן סי' רלז ס"ו) אבל המתפיש או נודר בשלחן סתם ואין רצונו כשלחן שבמקדש אין צורך התרה אפילו בעם הארץ, ובנדריים הלך אחר לשון בני אדם כדלקמן (סי' ריז ס"ו) (ש"ך).

(ג) שמע הבירו ואמר אני כמותך בתוך כדי דבור(יא)¹⁰ הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו שמע הג' זה שאמר ואני ואמר ואני אפי' היו ק' וכל אחד אומר ואני בתוך כדי דיבורו של חבירו הרי כולם אסורים:

(יא) ואני כמותך בתוך כדי דיבור - דוקא באומר "ואני" הוא דבעינן תוך כדי דיבור אבל באומר "ואני כמותך" אפי' אחר כדי דבור חייל, דהוי בעצמותו דיבור שלם (רע"א).

(ד) אדם אוסר(יב) על עצמו דבר שלא בא לעולם לכשיבא לעולם:

(יב) אדם אוסר כו' - דבר שלא בא לעולם יכול לאסור על עצמו ע"י קונם, כמו שיכול לאסור פירותיו של חברו, אבל בהקדש גמור לא. ועל חבירו אינו יכול לאסור, אפילו על ידי קונם דבר שלא בא לעולם, ועי' לקמן (סי' רכז סק"ה) וסי' רלז סע"א), אחד שנדר לתת מעשר מן הריוח הבא מחובו ואח"כ מטה ידו ונתחרט יכול לחזור בו משום דהריוח לא בא לעולם ומיהו אם היה אומר כסף זה כל הריוח הבא ממנו אתן ממנו מעשר חל ההקדש, כיון שהכסף הוא בא לעולם וכן אם היה מלוה לעובד כוכבים ב' זהובים בעד ג' לשנה וזקף עמו מיד ונתן לו כתב, אין יכול לחזור בו, וע"ל (סי' רנח ס"ז-ח) (ש"ך), זה שיכול לחזור היינו דווקא עם התרה, (עי' חו"מ סי' ריב ס"ט וש"ך שם ד"ה ?), שהרי נדר חל אף על דבר שלא בא לעולם כל שהוא בלשון "אתננו" וה"ה כאן שאמר בלשון "לתת", אם כן קשה דברי הש"ך ועי' לקמן (סי' רכח סמ"ב) שתמיד יש שאלה בצדקה, ועי' ט"ז (סי' רטו סק"יא)) (ב"מ, רע"א), המוכר מעות לפירותיהם לא חל המכירה (רע"א ❖ האלשיך), וי"ח שכן חל (רע"א בחו"מ סי' רט ס"ד בשם הת"ח), שכיב מרע שאמר "מכל שאר נכסי תהיה רשות ושולטת לאכול הפירות" רוצה לומר שתהא זוכה ושולטת בכל שאר הנכסים, הקרן תזכה ותשלוט בו כדי לאכול הפירות, א"כ הרי הקנה לה הגוף לפירות, אף על פי דלא אמר "תקנה" או "תזכה" מכל מקום כיון דאמר "תהיה שולטת" הרי הקנה לה שהרי שולטת עדיף מקנין @ (רע"א * מהריט"ץ), שוחט אחד שאסר שחיטתו על כל

¹⁰ עי' ש"ך (לקמן סי' רי סק"?) שהוא שיעור כדי שאילת תלמיד לרב שהוא "שלום עליך רבי", וכן נפסק במ"ב (סי' רו סק"ב ובשעה"צ סק"י) דלא כט"ז (סק"ג) שכתב שלום עליך רבי ומורי. וכ"כ המשנ"ב בסי' תפ"ז (סק"ד ושעה"צ שם סק"ב, דלא כהפמ"ג), אבל צ"ע שכן בסי' רס"ז (סק"ט) כותב המשנ"ב 'שלום עליך רבי ומורי', ובסי' קכ"ד (סקל"ד) הביא ב' השיטות ולא הכריע.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

ישראל, י"א¹¹ דהוי דבר שלא בא לעולם ויש חולקים דלא חשיב דבר שלא בא לעולם אלא האומר פירות דקל יהיו אסורים עליך דהפירות עדיין לא באו לעולם והאילן עצמו לא אסרו עליו וכן בהקדיש מעשה ידיו, אבל הכא אינו אוסר עליו שום דבר העתיד לעשות אלא שחיטה עצמו הוא אוסר עליו והוא בא לעולם ועיקר כצד הראשון ויש לחלק היכא דאסר כל הנאתו על ישראל או על פלוני בין הנאת גופו בין הנאת נכסיו דאז חל איסורו על גופו ממש והא איתא בעולם אבל באוסר הנאה פרטית כההיא דאומר הנאת תשמישי עליך אבל שאר הנאות לא אסר עליו דאז לא חל האיסור על גופו והוי דבר שלא בא לעולם ולכן דוקא באומר פירות דקל יהיו אסורים עליך אינו אוסר בהם אבל אם אסר על חבירו הנאת דקל זה אסור בפירות היוצאים לאחר זמן דכיון שאסר עליו כל הנאת דקל חל האיסור על הדקל ואיהו הא איתיה בעולם (פ"ת).

סימן רה - דין האוסר דבר עליו באיסור תורה. ובו ב' סעיפים:

(א) האומר פירות אלו עלי או מין פלוני עלי או מה שאוכל עם פלוני עלי²² כבשר הזיר או כעבודת כוכבים או כנבלות וטריפות וכיוצא באלו וכן האומר לאשתו הרי את עלי כאמי או כאחותי או כערלה או ככלאי הכרם הרי אלו מותרים (א) ואין כאן נדר ואם היה האומר עם הארץ צריך שאלה(ב) לחכם ומראין בעיניו שאשתו אסורה²³ ושאותם פירות אסורים²⁴ ומחמירים עליו שאין די לו בחרטה(ג) אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר ומתירים לו נדרו כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדריים: הגה יש אומרים דצומן הזה לכולי עלמא דיינון להו כדן עם הארץ לפי שרובן אינו בני תורה ומיהו י"א(ד) דלפילו צעם הארץ אין כריך שאלה רק באוסר אשתו עליו(ה) אכל לא בשאר נדרים:

(א) הרי אלו מותרים כו' - לפי שכל אלו אסורין מצד עצמן ואם כן אי אפשר לומר על דבר היתר שיהיה כזה דהא א"א שיהא גם זה אסור מצד עצמו כמו זה (ט"ז), ואם אמר "את אסורה עלי כאמי" הוי נדר (רע"א ופ"ת), דוקא באומר הרי את כאימא הוא דאמרין דלא אמר כלום משום דעיקר נדרו של זה מחמת התפסה הוא וכל שהתפס בדבר האסור לא אמר כלום אבל באומר הרי את אסורה עלי יש כאן נדר גמור שדעתו היה לאסור את אשתו אלא שטעה שהיה סבור שיכול להתפסה בדבר האסור אין מקום לשאלה כלל דפשיטא שאם היה יודע שאינו יכול להתפס בדבר האסור היה מתפס בדבר הנדור (רע"א * מל"מ), וי"א שזה ספק (פ"ת).

(ב) צריך שאלה כו' - מי שנאנס לאסור אשה אחת והתפסה בדבר האסור, במקום אונס לא התמרו רבנן להצריכו שאלה (ש"ך).

(ג) שאין די לו בחרטה - בכדו תהית? כדלקמן (סי' רח ?) דאם אינו מתחרט מעיקרו צריך לבקש לו פתח כדלקמן (סי' רכ"ח ?) אלא כאן מחמירין עליו דאפי' מתחרט מעיקרו לא סגי בחרטה, וצריך שיהא ממקום אחר ואין פותחין לו בכבוד אמו, כלומר אלו היה יודע שלא יהא כבוד לאמו בכך לא היה נודר דלא תימא כיון דליתא אלא מדרבנן פותחין בכך (ש"ך).

(ד) ומיהו י"א כו' - וי"א דהשתא כולם כעמי הארץ הן אפי' בשאר נדרים, ואין עיקר כדבריו (ש"ך).

(ה) רק באוסר אשתו עליו - שלא יהא רגיל לומר עליה לשון איסור שמא יאסרנה ג"כ בדבר הנדור דהקפדה עם אשה מצוי (ט"ז), י"א דכיון שיצא לבטל מפריה ורביה החמירו, י"א מפני שדרכו לאסור אשתו מתוך הקפדה כו' אבל שאר נדרים מתוך שאין מצויים כך לא החמירו כמתפס בדבר האסור (ש"ך).

(ב) האומר שיהא יינו יין נסך(ו) ופתו פת כותים לא נאסר בכך(ז) אבל אם אמרו בדרך קנס כגון שאמר אם אעשה כך או אם אעבור על כך יהיה פתי פת כותים וייני יין נסך ועבר יש אוסרים(ח) ויש מתירים(ט): הגה ופ"ה צעם הארץ יש להתינון וכל זה ביחוד שקבל על עצמו אכל רבים יכולים צומן הסנהדרין לרדות המורדים והפושעים שיינם יהיה יין נסך ופתן פת כותים וכל מה שגוזרים כזה ה' קיים, ע"ל סי' רכ"ט מי שאמר אם אעשה דבר פלוני לא אהיה יהודי:

¹¹ י"א זו הוא השו"ת בני יעקב המובא ברע"א.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ו) יין נסך - דאין כאן דבר הנדור (ט"ז), י"א דר"ל שאומר בפירוש כיין של עבודת כוכבים דאם לא כן יש לומר שנתכוין לייין נסך לשמים כדלקמן (סי' רח ס"ז), ועיקר משום דלקמן (סי' רח סק"ד?) יתבאר דאם אנשי המקום קורין לייין של עבודת כוכבים סתם יין נסך הולכין להקל, וכן הוא בזה"ז (ש"ך).

(ז) לא נאסר בכך - כיון שלא התפסו בדבר הנדור (ט"ז וש"ך), האומר ייני יין נסך אם אעשה דבר פלוני ועשאו י"א דלא נאסר כיון שלא התפסו בדבר הנדור, כיון דאמר יין נסך שהוא דבר האסור, אבל אמר "יאסר ייני", אף על גב שלא הזכיר "עלי", אסור (ש"ך), ועיקר אף על גב דאם אמר "ככר זה אסור עלי" הוי נמי נדר, היינו משום דכתיב "לאסור איסר על נפשו", אבל לאסור על כל ישראל, אינו יכול לאסור אם לא בקונם (ט"ז וש"ך), ועוד י"ל שזה מדובר בשכוונתו במה שאמר "יאסר ייני" ויהא יין נסך וזה נראה עיקר (ש"ך), ע"י ש"ך ועיקר דכבר דחה ט"ז דבריו האחרונים, ואם אומר "יאסור פי עליך", אסור, וכן אם אמר "אני אוסרך ביני שלא תדור בו" הוי נדר (ב"מ).

(ח) יש אוסרים - דאף על פי שאין ההרחקות אלו מעיקר הדין, מכל מקום יכול הוא לקבל על עצמו, כמו שב"ד יכולים לענוש ולהחמיר לפעמים יותר מדינו כפי צורך השעה, כן הוא על עצמו כמו ב"ד ויכול לקבל עליו כל אותן החומרות (ש"ך).

(ט) ויש מתירין - כיון שלא התפסו בדבר הנדור (ש"ך).

(י) ואפילו הכי בע"ה יש להתירו - פי' כיון שאמר דרך קנס, על כן הכריע רמ"א כאן להחמיר בעם הארץ¹² (ט"ז), כלומר להתיר נדרו על ידי שאלה והשתא כולן כע"ה דמי ונוהגין בו איסור (ש"ך).

סימן רו - דיני ידות הנדרים. ובו ה' סעיפים:

(א) ידות (פי' ידות שהתחיל לנדור ולא גמר הדבור ואעפ"כ הוא נאסר כאילו נדר כל הדיבור כאלם שאומרו זיד הכלי ועל ידי כך משתמט בכלי כאילו אחז בו בעלמו) נדרים כנדרים²⁷ והוא שיהו מוכיחות קצת על הנדר כיצד האומר לחבירו מודרני ממך שאיני אוכל לך (א) או מופרשני ממך שאיני אוכל לך או מרוחקני ממך שאיני אוכל לך אסור לאכול עמו הגה וי"ל דלפילו אמר שאני אוכל לך באלו לשונות (ב) אסור לאכול עמו הכ"ז נסס יס גורסין ועס"ק צ'. אבל אם אומר שאיני אוכל לך לבד בלא מודרני ממך לא הוי יד ואם אמר מודרני ממך או מופרשני ממך או מרוחקני ממך ולא סיים דבריו שאיני אוכל לך במודרני ממך אסור לדבר (ג) עמו ובמופרשני ממך אסור לשאת ולתת עמו ובמרוחקני ממך אסור לעמוד בד' אמותיו (ד):

(א) שאני אוכל לך - בלא י' באלו לשונות אסור, דה"ק מודרני ממך כשאוכל לך (ש"ך).

(ב) באלו הלשונות כו' - אבל אם אמר "שאני אוכל לך" לחוד או "שאני טועם לך" לחוד, לא אמר כלום, ואם מסרבין בו לאכול הוי הוכחה כיון דלא אמר "לא אכילנא" ואמר "שאוכל לך", ר"ל מה שאוכל לך קונם ואסור. ואם אמר "מודרני ממך" או שאר הלשונות, ואמר "אם אוכל" לחוד ולא אמר "לך", יש אומרים דאסור דאף על גב דאם אמר "שאני אוכל" או "שאני טועם" בלא "לך" אינו כלום, כאן שאמר "מודרני ממך" או שאר הלשונות עמו, אף על גב דלא אמר "לך" אינו כלום, ויש אומרים, כיון דלא אמר "לך" אינו כלום. ואם אמר "שאני אוכל" אפילו אמר "מודרני ממך" או שאר הלשונות, אינו כלום דאין לך יד לנדר אלא דוקא כשאוסר החפץ בנדר וזה אוסר עצמו על החפץ. וכ"ש אם אמר "שלא אוכל לך" אפי' אמר "מודרני ממך". ויש אומרים דאף על גב דעם שאר הלשונות אינו כלום, אם אמר "מודרני ממך שאיני אוכל" או "שלא אוכל לך" לחוד אסור. ומכל מקום לכ"ע "שאני אוכל לך" לחוד או "שלא אוכל לך" לחוד, לא אמר כלום, דכל זמן שאוסר עצמו על החפץ, לא הוי יד לנדרים, דאפילו נדרים עצמן כל זמן שאומר לשון דמשמע שאוסר עצמו על החפץ אינו כלום, כגון שאומר "הרי עלי שלא אוכל ככר זה כקרבן" או שאומר "יאסר עלי שלא אוכל ככר זה". דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה. ואם אמר "אני נודר שלא אוכל עמך" או "שאוכל עמך" אינו כלום, שזה הלשון לשון שבועה הוא, שאוסר את עצמו בשבועה ולא לשון נדר, אם לא שנדר לעשות מצוה. ומיהו כיון שרגילין האנשים לידור בזה הלשון, אין להקל וצריך התרה שלא ינהגו

Commented [YL5]: ל
כבר עוד פעם

Commented [YL6]: מ
דיק???

Commented [O7]:

¹² כמש"כ בש"ך סק"ח.

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

קלות ראש בנדרים (עי' לקמן ס"ה), אם כן מש"כ הרמ"א דאפילו אמר שאני אוכל לך כו"א אסור לכ"ע, אלא היה צריך לכתוב "וכ"ש אם אמר שאני אוכל לך כו"א" (ש"ך).
(ג) במודרני ממך אסור לדבר כו' - צ"ע על הרמ"א למה לא הביא דעת החולקים דס"ל דכל שלא סיים דבריו אינו נדר כלל, כיון דמשמע הכי ומשמע הכי לא הוי ידים מוכיחות, ונראה שחסר כאן הגהת הרמ"א (ש"ך), היינו שאסור מדרבנן עי' לקמן (סי' ריג ס"א) (ב"מ).
(ד) אסור לעמוד בד' אמותיו - יש כאן ט"ס וכן צ"ל "וי"א דכל שלא סיים שאני אוכל או שאני אוכל לאו כלום הוא", דכל שאמר "מודרני ממך" בלא סיום, יש להסתפק אם לדבר עמו קאמר אם לאיסור הנאה, וכיון שאין מוכיח לא הוי יד (ט"ז). במסרבין בו לאכול ואמר "מודרני ממך", ודאי מוכח דבאכילה קאמר, והוי כמו נזיר עובר לפניו¹³ (רע"א).
(ב) אמר לחבירו מודר אני לך (ה) ²⁹מאכילה או מהנאה שניהם אסורים לאכול או ליהנות זה מזה אבל אם אמר מודר אני ממך מאכילה או מהנאה הוא אסור בחבירו וחבירו מותר בו(ו):

(ה) אני לך כו' - משמע כלומר נכסי אסורים לך, ומשמע משלך. מה שאין כן ב"ממך" (ט"ז). הלכה זו איסור הנאה כולל הגופות והנכסים (רע"א).

(ו) וחבירו מותר כו' - ואם לא הזכיר לא אכילה ולא הנאה לפי המחבר אסור, וי"א דלא הוי נדר כלל (ש"ך).

(ג) אמר מנודה(ו) אני לך או משמתינא ממך אם סיים דבריו שאני אוכל לך אינו נדר ומותר בכל ואם לא סיים דבריו ³¹אסור לעמוד בד' אמותיו אבל אם אמר נדינא ממך וסיים בדבריו שאני אוכל לך אסור לאכול עמו לא סיים דבריו שאני אוכל לך אסור ליהנות ממנו: הגה וכבר נתבאר דיך חולקין וס"ל דכל שלא אמר שאני אוכל לך או שאני אוכל לך לאו כלום הוא:

(ז) אמר מנודה - דזה אינו לשון נדר לגמרי מה שאין כן בנדירנא שהוא לשון נדר (ט"ז). וי"א אע"פ שמותר להנאות מ"מ אסור לשבת בד' אמותיו (ש"ך), וי"א דמנודה אני לך חמיר מנדינא אני לך דבנדינא אני לך דמהני לאסור באכילה אם אמר שאני אוכל י"ל דנדינא לך סתם מותר אפי' לישיב להיש חולקים ובמנודה אני לך לחודיה אסור לישיב (רע"א).

(ד) אמר כנדרתי רשעים(ח) כבר זה עלי או שאמר כנדרתי רשעים הימנו והיה כבר מונח לפניו אסור בו(ט) אבל אם אמר כנדרתי כשרים עלי או כנדרתי כשרים כבר זה עלי אינו כלום ואפילו אמר כנדרתי כשרים הכבר זה עלי קונם(י) (פי' קונס(יאל) אחד מכנויי הקרבן) אבל אם אמר כנדרתי כשרים עלי או כנדרתי כשרים כבר זה עלי הוי נדר:

(ח) כנדרתי רשעים - שהרשעים דרכן לידור אבל כשרים אין דרכן לידור אבל דרכן להתנדב והטעם דנדר הוא בלשון "הרי עלי" נמצא שהאחריות על הנודר ושייך בזה תקלה דאם יאבד אותו שהפריש לא יתן אחרת מה שאין כן בנדבה שהיא בלשון "הרי זו" אין שום אחריות עליו (ט"ז).

(ט) אסור בו - דהוי כאומר "כבר זה עלי כקרבן" דסתם רשע חייב בקרבן (ט"ז).
(י) כבר זה עלי קונם - לפי שמה שאמר תחילה כנדרתי כשרים מבטל מה שאמר אחר כך לשון קונם (ש"ך).

(יא) קונם כו' - דמה שתלה בכשרים בטל את הקונם דכשרים לא נדרתי כלל אלא נודבתי (ש"ך).

(ה) ³³הנודר(יב) שלא אוכל או שאוכל עמך אפילו יד לא הוי, דלשון זה ילשון שבועה הוא(יג) ולא לשון נדר, אם לא שנדר לעשות מצוה(יד). ומיהו כיון דהאידינא מרגלא בפומייהו דאינשי למינדר בהאי לישנא, אין להקל וצריך התרה, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים. ³⁴וייש מי שאומר(טו) דנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מדין ידות, ומיהו בניזירות(טז) שהוציאו בלשון שבועה לדברי הכל אסור:

(יב) הנודר כו' - דוקא באומר "מודרני ממך" אסר על עצמו הנאת חבירו ואע"פ שלא התפיס בדבר הנודר, יד מיהא הוי. אבל אם אמר "אני נודר" זה הלשון לשון שבועה הוא

¹³ עי' לעיל סי' רד סק"א(יא).

Commented [YL8]: ל א הבאתי את הש"ך, שנ"ל שהוא רק מקשה עלה שו"ע ולא מסיק

Commented [YL9]: ח לש

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

שאוּסר את עצמו בשבועה ולא לשון נדר, כלומר דלשון נדר היינו שאוסר החפץ עליו ולשון שבועה היינו שאוסר עצמו על החפץ וכשאומר אני נודר שלא אוכל עמך הוא לשון שבועה ושבועה נמי לא היא שלא נשבע בלשון שבועה ועי' לעיל סק"ב) ? וע"ל (סי' רלט סקי"ז?) (ש"ך).

(יג) לשון שבועה הוא - דלשון נדר הוא שאוסר החפץ עליו ולשון שבועה הוא שאוסר את עצמו על החפץ (ט"ז).

(יד) לעשות מצוה - עי' לקמן (סי' רנח סק"ג) (פ"ת).

(טו) ויש מי שאומר כו' - האומר "פירות פלוני עלי אסורין בכל לשון שיאסור עליו", הרי הם אסורין עליו, אע"פ שאין שם שבועה כלל ולא הזכרת שם ולא כינוי, וכן אם אומר "הרי זה עלי אסור", אסור, אם כן "בכל לשון" פירושו לאו דוקא בלשון הקדש (ט"ז). י"א שכל מחלוקת זו היא דוקא אם היה בדבר שיש בו ממש כמו "לא אוכל", שהמאכל יש בו ממש, אבל אם היה בדבר שאין בו ממש דאפילו בנדר גמור אין כאן איסור תורה כדלקמן (סי' ריג ס"א), אז יש להקל כדברי הצד הראשון בשו"ע, ואפילו ל"א במקום קצת מצוה מתירין אפי' על דעת רבים (פ"ת), לפי הצד הראשון בשו"ע אם יאמר "הרי עלי שלא אוכל ככר זה בנדר", כיון שהזכיר תיבת "נדר" מפרשים דבריו דהודאה הוא שמודה שככר זה כבר אסרו עליו ובמה אסרו בנדר, שאמר בנדר קונם עלי ככר זה, וכן אמר "שיבת סוכה עלי בשבועה", הוה הודאה ששיבת סוכה אסורה ובמה אסרתי בשבועה, אבל אם אמר "קונם שלא אוכל ככר" מותר, ולי"א אפי' במה שצריך שאלה רק מדרבנן נמי אין מתירים נדר שהותר על דעת רבים (פ"ת * חת"ס).

(טז) ומיהו בניירות כו' - שאמר "הריני נזיר" (ש"ך), דנזירות הוי כשבועה דמתסר גברא רק דבזה חלוק משבועה דבשבועה לא נתפס הגברא כלל ומש"ה מתפס בשבועה לא מהני ובנזירות נתפס הגוף בקדושה מש"ה מתפס בניירות מהני (רע"א).

סימן רז - דין כנויי נדרים. ובו סעיף אחד:

(א) ³⁵כנויי נדרים (א) כנדרים כיצד קונם קונח קונם שאם אמר קונם או קונח או קונם ככר זה עלי אסור בו ³⁶וכן בכל מקום הולכים אחר הלשון שרגילין בו שאם יש להם כנוי לנדר ונדר בו הוי נדר. הגה: וכן אם אינו מכיני (ב) אלו הלשונות שזכרו בהם חכמים, אע"פ שגדל בהם ללא כלום הוא. ³⁷אבל כינויי כינויים דהיינו כינוי שרחוק הרבה מהלשון אינו כנדר (ג). הגה: הגלל הוא בכל לשון שיאמר עליו מקרי נדר:

(א) כינויי נדרים כו' - י"א שהוא הפסד הלשון שמכנין על דבר בדבר אחר הולכים שם אחר הכינוי כיצד כל כינוי קרבן כקרבן האומר הרי הן עלי קונם קונח קונם הרי אלו כינויים לקרבן, וי"א לא מבעיא בלשונות עובדי כוכבים שהן לשונות גמורים הנודר בהן נדרו נדר אלא אפי' בלשונות שאינם גמורים כגון אלו דקונם קונח קונם שהם לשון הקדש אלא שנשתבש הרי הוא נדר גמור, ועי' רמ"א לקמן (סי' רלז ס"ז) (ש"ך).

(ב) וכן אם אינו מכיר - משמע מאיך שכתוב דאף דבאותו מקום משתמשין בזה הלשון בכינוי לקרבן, מ"מ כיון דהנודר לא ידע דמשמעות הלשון כן הוא, אינו נדר, אבל העיקר דאם באותו מקום שהנודר עומד בו, אין ההמון מכיר באותן הכנוייין, נמצא שאין זה לשון קרבן באותו מקום, מש"ה לא נדר הוא, דדנין בכל מקום כפי הלשון של אותו מקום ואותו הזמן. אבל אם אמר בכינויי הלשון של אותו מקום, אף דהוא לא ידע דמשמעות לשונו כן הוא, הוי נדר כיון שזה בלבו לנדר והוציא בפיו כינוים של אותו מקום, הוי פיו ולבו שוים (רע"א).

(ג) שרחוק הרבה מהלשון כו' - כגון דאמר מקנמא מקנחא מקנסנא (ש"ך).

סימן רח - דיני סתם נדרים והנודר בחרם. ובו ה' סעיפים:

(א) סתם נדרים להחמיר (א) כיצד אמר פירות אלו כבשר מליח או כיון נסך שיש במשמעו מליח של קדשים או יין נסך לשמים שהוא נדר שהרי הוא מתפס בדבר הנודר ויש עוד במשמע בשר מליח ויין נסך לעבודת כוכבים שאינו נדר שהרי הוא מתפס בדבר האסור אנו תולין אותו להחמיר ³⁹ואם הוא אומר שדעתו כבשר מליח ויין נסך של עבודת

:Commented [YL10]
לש נצרך ???

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

כוכבים נאמן ואין צריך שאלה ואפי' הוא עם הארץ (ב) ואם רוב (ג) אנשי המקום קורים לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם (ה), וליין נסך לשמים יין [נסך] סתם, אינו נאמן (ו): (א) סתם נדרים להחמיר כו' - היינו כשלא פי' מה היה בלבו, אלא אומר כך נדרתי כמו שפירושהו חכמים, אנו מפרשים דבריו לחומרא. עי' לקמן (סי' רלו סק"א?). מי ששכח אם נדר או נשבע נותנין עליו חומרי שניהם חומרי דנדר ודשבועה וכ"ש אם שכח אם נשבע או לא דאסור מספק (ש"ך).

(ב) ואפי' הוא ע"ה - שונה ממש"כ לעיל לעיל (סי' רה ס"?) שצריך שאלה, ששם אינו יודע אם מתפיס בדבר האסור חשיב נדר או לא אבל כאן יודע שהמתפיס בדבר האסור לא הוי נדר אלא שאמר סתם יין נסך ויש במשמעותו של עבודת כוכבים או של מזבח וכל כמה דלא פריש דבוריה הולכין להחמיר אבל כל שפירש ואמר דעתי היה על יין נסך של עבודת כוכבים שלא יהא נדר נאמן ולא בא לכאן אלא לאשמועינן דאין צריך שאלה משום דבר הנדר (ש"ך).

(ג) ואם רוב כו' - כל שיש ספק בגוף הנאסר אזלינן לחומרא ולא אזלינן בתר הרוב, והיינו חומרא דנדרים, כל שאפשר שנכנס באיסור אסור אפילו הוא מיעוט בשם ההוא. אבל אם הספק אינו בגוף הנאסר אלא נקטו לסימן, אז מפרשים הסימן אחריו לשון רוב העולם, וכיון שבא לתת סימן ולפרש דבריו, אומרים שהוא התכוין לדבר ברור, שכן אין אדם מכניס את עצמו לספק, לכן לקמן (סי' ריז ס"?) לגבי שמן וגם לגבי כבוש שהוא גוף הנאסר אזלינן לחומרא אפילו בתר מיעוטא. משא"כ כאן שתולה פירות אלו בבשר מליח וכן בסי' ר"ך (?) לענין קציר שאומר דבר זה יהא אסור עלי עד הקציר הרי הספק במה שתלה בו גוף הנאסר ובא לבררו במה שתלה בו, אז אמרינן דלדבר ברור נתכוין, והיינו הרוב (ט"ז). וי"א דכאן שונה ממש"כ לקמן (סי' ריז ס"?) דהכא כיון שפירש דבריו ואמר ליין נסך נתכוונתי, לא אזלינן לחומרא אם אין הרוב כנגדו, אבל אם לא פירש דבריו רק נדר והלך לו אזלינן לחומרא ועי' לקמן (סי' רכ ס"ד) (ש"ך)¹⁴, במתפיס בבשר מליח או כ"נ שכן אין צד לומר שכוונתו להתפיס בשניהם בשל קודש ושל ע"ז, שהם סותרים זה את זה, ועיקרם הרוב קורין לחומרא אין לו נאמנות לקולא וה"ה לקולא וא"צ לפרש אלא במחצה על מחצה, וה"ה בקציר, משא"כ בשמן וכבשים דאפשר שכונתו היה על הכל ואפילו על מה שהמיעוט קורין שמן או כבוש שפיר דמשום ספק נדרים להחמיר אמרינן שמא כונתו היתה נמי על מה שהמיעוט קורין אותו כמו שאמר (ב"מ).

(ד) שם - וה"ה להקל כגון שהרוב קורין לבשר מליח של עבודת כוכבי' בשר מליח סתם וכן ליין נסך של עבודת כוכבים יין נסך סתם הולכין להקל (ש"ך), עי' ש"ך ועיקר שזה מדובר בסתם דאילו במפרש למה לי רוב (ב"מ).

(ה) שם - עי' לקמן באר היטב סי' ריז סק"ג, מי שנשבע לאשתו "שלא ישא אשה אחרת", אם שהתה עשר שנים ולא ילדה פטור משבועתו, וילדה בתוך הזמן, יש מח' מחבר רמ"א (סי' קנד ס"י) אם כוונת "ושהתה ולא ילדה", היינו שלא ילדה כלל או שלא קיימו פרו ורבו, ועיקר דכוונתו לפו"ר, ולכן אפילו ילדה כמה זכרים או כמה נקבות הוא פטור משבועתו (פ"ת).

(ו) אינו נאמן - י"א דהיינו דוקא ע"ה אבל ת"ח נאמן בקל וחומר, ועיקר לא כן, אלא כיון שאנשי המקום קורין ליין נסך לשמים יין נסך אם כן אין משמעו אלא לשון א' שהוא ל' נדר (ש"ך), ועיקר כ"א דלא כש"ך (פ"ת).

(ב) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים (ז) (פי' קטת קלדין זה לגיס גיס) בקרבן ואמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים הרי עצמי קרבן ואמר לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי להיות נודר בו קונם אשתי נהנית לי ואמר לא נדרתי אלא מאשתי הראשונה שגרשתי אם הוא תלמיד חכם נאמן ואינו צריך התרה ואם הוא עם הארץ צריך שאלה שלא ינהגו קלות ראש (ח) בנדרים ומיהו בחרטה סגי (ט) וא"צ לפתוח לו פתח (י) ואם עבר על הנדר אין קונסין (יא) אותו לנהוג איסור כימים שעבר על הנדר ונהג בהם היתר אבל הנודר נדר גמור דאורייתא ועבר עליו גסג נמוזיק (יג) קונסין אותו ואין מתירין לו אלא א"כ ינהוג איסור (יד) כימים שעבר עליו ונהג בו היתר¹⁴ ואם יש מכשול בדבר כגון שנדר בדבר שאינו יכול לזהר בו כגון שאסר עליו כל הפירות שבעולם חוץ מדגן (יד) ועבר עליו מתירין

Commented [O11]: ל
בדוק עד כמה זה ברור

Commented [O12]: ל
א ברור לי בלשון
הרדב"ז חלק א סימן קכו
אם "ולא שהתה" בכלל
לשון השבועה

¹⁴ ועי' שבו"י בפ"ת לקמן סי' רכח סק"ק (קנה).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

לו מיד ואין קונסין אותו לנהוג(ט) איסור כימים שעבר עליו כדי שלא יבא לידי מכשול⁴² ויש מי שאומר שמ"מ יש להחמיר עליו שלא להתירו בחרטה אלא בפתח⁴³ ומוזה נלמוד למי שאסר על עצמו בשר ויין אם יעבור עבירה פלונית ועבר עליה(טז) ולא נזהר מבשר ויין ובא להתיר נדרו שמתירין לו מיד ואינו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר כיון שיש חשש מכשול בדבר: הגה מיהו חס נראה לחכס שיוכל לעמוד על עצמו ולא יעבור עוד אין מתירים לו עד שנהוג איסור כימים שנהג בהן היתר:

(ז) בחרמו של ים - פי' ברשתות של ים: הרי עצמי קרבן. דמשמע שהקדיש את עצמו ושוב אמר לא נדרתי אלא בעצם אחד כו'. ואם הוא ע"ה כו'. וכבר נתבאר לעיל (סי' רה ס"?) דבזמן הזה כולי עלמא דיינינן להו כע"ה (ש"ך).

(ח) שלא ינהגו קלות ראש - וי"א הטעם משום נאמנות דע"ה אינו נאמן ולפי דבריהם אפשר לומר דאם לבו יודע שהאמת אתו אין איסור אם יעבור בסתר (פ"ת).

(ט) ומיהו בחרטה סגי - וי"א דלא סגי בחרטה אלא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר כדלעיל (סי' רה ס"א) (ש"ך).

(י) ואין צריך לפתוח לו פתח. ענין פתח וחרטה יתבארו בסי' רכ"ח (?) (ט"ז).

(יא) אין קונסין כו' - כיון שאין צריך שאלה אלא מדרבנן (ש"ך).

(יב) ועבר עליו במזיד - שדימה שאינו נדר והיה נוהג היתר ואפילו בשוגג הכי הוא אא"כ ינהוג איסור. ובנדר שלא לאכול מן פרי פלוני ל' יום ועבר על נדרו עשרה ימים ובא ד' ימים קודם תשלום הל' יום לשאול על נדרו א"צ לנהוג עשרה ימים באיסור כיון דאחר הל' יום אין עליו איסור נדר אין קונסין אותו רק הד' ימים שעליו הנדר שנהוג בהם איסור שלא להתיר לו וממילא אסורים לו באיסור נדר והקנס רק שלא להתיר וממילא עומד באיסורו מחמת הנדר (רע"א).

(יג) אא"כ ינהוג איסור - ובנדר שלא לאכול מן פרי פלוני ל' יום ועבר על נדרו עשרה ימים וד' ימים קודם תשלום הל' יום בא לשאול על נדרו א"צ לנהוג עשרה ימים באיסור, כיון דאחר הל' יום אין עליו איסור נדר, אין קונסין אותו רק הד' ימים שעליו הנדר שנהוג בהם איסור, שלא להתיר לו, וע' מ"ש לקמן (סי' רלח סק"לב)) ולדבריו שם, אם נמתין בהתרתו עד שנהוג איסור ד' ימים לא יהיה לו אח"כ היתר כלל על נדרו, י"ל דלא קנסו כה"ג ואפשר דקונסים אותו שלא להתיר לו עד שעה א' קודם תשלום הנדר, וצ"ע. וי"א דמי שקיבל בשבועה או בחרם לחבירו לעשות איזה דבר לזמן ועבר הזמן ולא עשה אם התירוה אינו מותר, וצ"ע (רע"א).

(יד) חוץ מדגן - אבל אם לא פרט חוץ מדגן הוי נדר שוא ואינו נדר כלל כדלקמן (סי' רלב ס"ה) (ש"ך).

(טו) ואין קונסין אותו לנהוג כו' - כן הוא בכל מידי דרבנן, ונידוי שהוא דרבנן ולכן אין צריך לנהוג איסור כימים שזולל באיסור בהנידוי (עי' לקמן סעיף ד), וצ"ע שכן לקמן (סי' שלד סכ"ח) איתא אפי' בזולל בנידוי צריך לנהוג איסור כימים שנהג היתר (ט"ז)¹⁵.

(טז) ועבר עליה כו' - אבל אם רוצה להתיר כדי לעבור י"א דאין מתירין לו אפילו יש מכשול בדבר כדלקמן (סי' רכח סק"מא)) (ש"ך).

(ג) ⁴⁴במה דברים אמורים שצריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר בימים מועטים(יז) אבל במרובים דיו ל' יום:

(יז) בימים מועטים - כלומר שנהג היתר בימים מועטים אבל במרובים כלומר שנהג היתר ימים מרובים דיו ל' יום וי"א דאפילו בימים מרובים צריך לנהוג איסור ככל הימים שנהג היתר וכן עיקר (ש"ך), צ"ע למה הא קנס דרבנן הוא ובדרבנן הולכין אחר המקיל והיינו טעמא דהרמ"א שלא הגיה עליו אלא אדרבא סוף הסימן מסכים להדיא (ב"מ).

(ד) ⁴⁵מי שעבר על נידוי(יח) אין צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר מפני שנידוי הוא דרבנן:

(יח) מי שעבר על נידוי כו' - עמ"ש מזה בסעיף ב' (סק"טו)) (ט"ז), תימה דלקמן (סי' שלד סכ"ח) כתב אם זולל בנדוי ובחרמיו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהן היתר קודם שיתירוהו, אלא בנדרים דרבנן אין קונסין וה"נ שהדברים שהמנודה חייב לנהוג בהן לאו מדאורייתא הן אבל להתיר לו דבר שנשבע עליו ושנשבע עליו בנידוי וחרם דבר ברור הוא

Commented [YL13]
משך דבריו לא הבאתי

¹⁵ עי' לקמן ש"ך סק"יח).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

שאינ מתירים עד שינהוג איסור בדבר ההוא כימים שנהג בהן היתר, ולפי זה צ"ל שסי' של"ד מדובר בדיני תורה וכאן בדיני דרבנן (ש"ך, ורע"א ופ"ת).
(ה) 46 נשבע שלא ישא(יט) אשה¹⁶ תוך ג' שנים ועבר ונשא אם אמר לשון שמשמעו שלא יעשה נישואין(כ) עמה הוה ליה כנשבע(כא)(כב) על הכבר ואכלה דנשאל ומתירין(כג) לו אבל אם אמר לשון שמשמעו שלא תהיה אשתו אין מתירין לו עד שיגרשנה כימים שנהג בהם קלות ראש בנדרו. הגה⁴⁷ וכז' נתנאל דנשלקים יוס סג.
(יט) נשבע שלא ישא כו' - השבועה חלה בכה"ג אף על גב דמתבטל ממצות פריה ורביה כדברי הרמ"א לקמן (סי' רלט ס"ח), ועיי"ש דברי שי"א שאין השבועה חלה ולפי זה אפשר להקל כאן שאין צריך לגרשה (ש"ך).
(כ) שלא יעשה נישואין - ע' בנקה"כ לקמן (סי' ריח סק"?) (רע"א).
(כא) הוי לו כנשבע - אם הטילו הקהל חרם שלא לקבל שום רב בעירם אשר יש לו קרובים שם ועברו וקיבלו רב אחד שיש לו קרובים בעירם דמותרים להחזיקו אצלם דכיון שלא החרימו שלא להחזיק אצלם שום רב שיש לו קרובים בעיר רק שלא לקבלו ועכשיו שכבר קבלוהו מה שעבר עבר ומותרים להחזיקו אצלם (פ"ת).
(כב) שם - אודות הש"ס דפוס זולצבאך שנדפסו במשך החרם דמותר ללמוד מתוכם דכיון שלא גזרו רק שלא ידפיס איש אחר זולת המדפיסים באמשטרדם את הש"ס אין בכלל זה אלא מה שבפרט דהיינו ההדפסה אסור משא"כ אם עבר אחד והדפיסו מותר ללמוד מתוכו (פ"ת).
(כג) דנשאל ומתירין כו' - ונפטר מידי שבועתו כדלקמן (סי' רלח ס"ך) (ש"ך).

סימן רט - השומע שחבירו נודר ואמר אמן. ובו סעי' א':

(א) 48 אחד הנודר מעצמו או שהדירו חבירו ואמר אמן(א) 49 או דבר שעניינו כענית אמן שהוא קבלת דברים אסור⁵⁰ אבל כשחבירו מדירו משלו אין צריך לקבל דבריו(ב):
(א) אמר אמן כו' - ע"ל (סי' רלד סנ"ד וסי' רלו ס"ב וסי' רלז ס"ב) (ש"ך).
(ב) אין צריך לקבל דבריו - שהרי זה יכול לאסור נכסיו עליו בע"כ ואם כן מה צורך שיקבל עליו דבריו (ש"ך). פירוש אם ראובן מדיר את שמעון שלא יהנה מנכסיו עצמו אין צריך לקבל שמעון את דבריו וזה מבואר לקמן (סי' רלו ס"?) (ט"ז), א' שחטף פירות מיד חבירו ואמר חבירו הפירות האלו יהיו אסורים לך ולא השגיח ואכל לא צריך כפרה מצד שאכל דבר האסור לו שאינו בידו ואינו ברשותו שהרי חטף אדעתא למיגזל והגבהה קונה בכ"מ אינו יכול לאסרו מיהו אם חטף אדעתא לשלם לו יש חילוק אי קייצי דמיייהו כדאיתא (?) מיהו אי אסרינהו עליו קודם שהגביהו אם אכל אף שרוצה לשלם אח"כ מ"מ צריך סליחה וכפרה כמי שאכל דבר אסור (פ"ת).

סימן רי - שצריך לפרוט הנדר בשפתיו, ובו ג' סעיפים:

(א) 51 אין הנדר חל עד שיוציא בשפתיו(א) ויהיו פיו ולבו שוים. לפיכך היה בלבו לידור מפת חטים, והוציא בשפתיו פת שעורים, 52 מותר בשניהם(ב). אבל אם היה בלבו פת חטים (או פת שעורים), והוציא בשפתיו פת סתם(ג), אסור בשל חטים לבד (או נשלק שעורים לנד) (וכן משמע נסי' רי"ז ס"ט). 53 ואם נדר על דעת אחרים(ד), אינו תלוי בלבו אלא כפי מה שיאמר אחרים שהוא דעתם, כך יחול הנדר:
(א) שיוציא בשפתיו - שנאמר לבטא בשפתים (ט"ז).
(ב) מותר בשניהם - בפת חטים מותר דהא לא הוציא בשפתיו ובשעורין מותר דהא לא גמר בלבו ואנן בעינן פיו ולבו שוין (ט"ז וש"ך), וכן במתכוין לנודר ונשבע או מתכוון לישבע ונדר (רע"א).
(ג) והוציא בשפתיו פת סתם - כשהיה בלבו פת חטים או בשל שעורים כשהיה בלבו פת שעורים לבד דשניהם בכלל פת סתם כדלקמן (סימן ריז ס"ט), וכל זה שלא במתכוין להוציא פת סתם דהא גמר בלבו בפת חטין ולמה יגמור בלבו לומר בפיו סתם דוקא אלא

¹⁶ אם נשבע שלא ישא בת ישראל אסורה בגיורת, וה"ה בבת ברית (מהרי"ט ח"ב סי' מז - הובא ברע"א לקמן סי' ריז סמ"ג).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

פשוט דשכח לגמור תיבת חטין, אבל אם אומר בכוונה פת סתם אזלינן בחר פיו ואסור גם בשעורין ודבריו שבלב אינם דברים (ט"ז ש"ך), וע"ל (סימן רלב סקל"ד?) (ש"ך), ואם היה מחשבתו לסתם פת והוציא בפיו פת חטים בין בטעות בין בכוונה פשיטא דמותר בשל שעורים ואפשר דאפילו מוכח כוונת הנודר לא מהני אפילו להחמיר מה שאין במשמעות לשון הנודר כלל. ואף על גב דלקמן (סימן רי"ח?) בנודר צמר ופשתים עולים עלי בטעון והזיע מותר ללבוש ואסור לטעון אף על פי דיש במשמעו ללבוש, שאני התם דמ"מ דרך בני אדם לומר בהזיע לשון זה (פ"ת).

(ד) ואם נדר על דעת אחרים כו' - כגון שאמר שבועה שלא אוכל היום ועל דעתכם אני נשבע אין זה יכול לומר כך וכך היה בלבו שלא נשבע זה על דעתו אלא על דעת אחרים וכיון שהיה פיו ולבן של אחרים שוים שנשבע על דעתם חייב מפני שלבם של אלו במקום לבו הם (ש"ך).

(ב) הנהודר בחלום(ה), אינו כלום ואינו צריך שאלה(ו).⁵⁵ ויש אומרים שיתירו לו עשרה(ז) ידידי למקרי⁵⁶ ויתירו לו צמקטא כאלו נדר צמקטא, ויש לחוש לדבריהם(ח).⁵⁷ מיהו אי לית ליה צמקטא עסקה דידי למקרי, יתרו צמקטא כשאר נדר:

(ה) הנודר בחלום - אחד שחלם לו שנשבע לפרוע חובו ביום פלוני כיון דפריעת בע"ח מצוה א"כ משמים הראו לו לזרוזי נפשיה למצוה וע"כ יפרע חובו באותו היום או ישתדל שהמלוה יאמר לו הריני כאלו התקבלתי, ולא מהני היתר נדרים דלאו מטעם נדר אתינן עלה אלא משמים הטילו עליו לזרוזי נפשיה, ועי' לקמן סק"ז(ז) (פ"ת).

(ו) ואינו צריך שאלה - דוקא בנידוהו בחלום צריך התרה בעשרה בני אדם כיון שהרחיקוהו מן השמים צריך קירוב אבל בנשבע אפילו בהקיץ בעיניו פיו ולבו שוין כ"ש בחלום שאין כאן לא פה ולא לב והיש אומרים לחשש בעלמא יש להחמיר אפי' בשבועה בחלום. ואם אשה נשבעת בעיניו נפש, בעלה מפיר לה ביום שמעו תוך מעת לעת וי"א דאין הבעל יכול להפר כיון דמן השמים השביעה ועיקר דאין צריך התרה כלל (ט"ז)¹⁷.

(ז) שיתירו לו עשרה כו' - כדלקמן (סי' שלד סל"ה) בנידוהו בחלום ולדעה זו אפילו חזרו והתירוהו בחלום אינו כלום (ש"ך), מי שנדר בחלום ותוך כדי דיבור חזר בו לפי הש"ך נראה דחזרה תוך כדי דיבור לא מהני כיון דחיישינן שהחזרה הוא דברים בטלים, ועיקר אין ללמוד מנידו לנדר דדוקא גבי נידוי שמן השמים הרחיקוהו הוא דהחמירו בו כ"כ משא"כ גבי נדר דאיכא מ"ד שאין צריך התרה כלל. מי שחלם לו שנדר שלא לאכול מצה מבושלת בפסח הזה על דעת רבים. א', אין אסור אלא בפסח הראשון שלפנינו ואין לומר ד"הזה" הוא דבר בטל ופשיטא דאסור. ב' אפילו בכלי שני ואפי' שרויה בצונן י"ל דאסור. ג', ואפילו על דעת רבים יש התרה. ואין כאן משום מצוה הוא ופרישות כנ"ל סק"ה(ה), דזה אינו אלא במצוה גמורה כגון פריעת ב"ח אבל בנדריים שהם כעין חסידות לא, דגם הגאונים [הוא השיטה שהי"א אומר לחשוש עבורין שחשו לנדר בחלום, לא מיירי אלא בנדר מצוה ומטעם דאין מראין לו לאדם אלא מהרהורי יומא וחששו שמא קיבל בלב בהקיץ דבר זה ואנו מחמירין להתיר הסכמה בלב לדבר מצוה (פ"ת).

(ח) ויש לחוש לדבריהם - והכי נהוג וה"ה באשה שנדרה בחלום שצריכה י' כמו האיש ואין הבעל יכול להפר לה ביום שמעו דדין נדר זה כמו נדוי, וכן נוהגין (ש"ך)¹⁸.

(ג) הנהודר וחזור בו תוך כדי דיבור(ט)¹⁹, או שמיחו בו אחרים תוך כדי דיבור וקבל דבריהם(י) (ש"ך) כלי דיבור לנדרו, לא הוי נדרו²⁰. והוא שאומר כך בפיו,⁶⁰ אבל אם אמר חזרת בלבי, אינו כלום(יא):

(ט) תוך כ"ד - היינו "שלום עליך רבי" (ש"ך).

(י) וקבל דבריהם - פירוש שמחאת אחרים וקבלתו את דבריהם הכל הוא תוך כדי דיבור לנדרו, דאי יש בהמחאת אחרים יותר מכדי דיבור מחשב הפסקה בין הקבלה ובין הנדר

¹⁷ עי' ש"ך סק"ח(ח).

¹⁸ עי' ט"ז סק"ו(ו).

¹⁹ עי' לעיל הערה 10.

²⁰ אם נמשך חזרתו לאחר כ"ד מנדרו אף שהיה תוך כ"ד למחאתם אינו מועיל שהרי להמוחים אין להם שייכות בהנדר ואין שייך הכדי דיבור למחאתם ולכן נ"ל דאם יש להמוחה שייכות בהנדר כגון שגם הוא נכלל בהנדר או שנוגע לו הנדר מהני גם אם היה רק תוך כ"ד למחאתו (ערה"ש אות י"ח).

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

בשלמא אי הוה להמחאת אחרים שייכות להנודר לא מקרי הפסקה אבל באמת אין אחרים מזדקקין לנדרו (ט"ז ש"ך).
(יא) חזרתי בלבי אינו כלום - עי' דברי לקמן סי' ריא סק"ב (רע"א).

סימן ריא - המתנה שנדריו לא יהיו נדרים, ובו ד' סעיפים:

(א) האומר נדר שאני רוצה לידור לא יהא נדר, ונדר, אינו נדר (א).⁶² בד"א, שהוציא תחלה בשפתיו לומר שלא יהא נדר. אבל אם חשב כך בלבו, הוי דברים שבלב ואינם מבטלים הנדר שהוציא בשפתיו.⁶³ וי"א דאפילו אמר כן בלחש (ב), הוי דברים שבלב. הגה: ⁶⁴והא דאמרינו (ג) כל נדרי כליל יוס כפורים הוי כאילו התנו צהדיא ומכל מקום לא סמכינן על זה להתייר בלא קאלה לחכס, כי אס לאורך גדול:

(א) אינו נדר - פי' ודאי אינו נדר, שונה מסעיף ב', דכאן אין התנאי והנדר באים כאחד שייך למימר עקר את התנאי (ט"ז וש"ך), וזה לא דוקא שיאמר בפירוש בשעת הנדר, שעל תנאו הוא נודר אלא כיון שסומך הנדר לתנאי הוה כאומר בפירוש ואין לומר כיון שאומר כן בפעם אחת למה נודר כלל, יש לומר דאומר התנאי בענין שאין חבירו שומע או דמיירי שרוצה לנדר נדר גמור בפני חבירו להטעותו ומ"ה לא הוי נדרי זרוזין כמש"כ הרמ"א (סי' רלב ס"?) דאין למידין מנדרי זרוזין למקום אחר שאין לך אלא מה שאמרו חכמים אבל אם מתנה ואומר בפ"י למחר או לאחר זמן אני נודר שלא לאכול בשר והרי אני מבטלו מעתה הרי זה בטלו דהרי התנה בפירוש על זה הנדר, בזה שייך החילוק דאם זכר לתנאי כו' כמ"ש בסעיף ב' (ט"ז), וי"א דהוא הדין אם מתנה בפירוש על נדר זה שאדור למחר או לאחר זמן, כיון שפורט הנדר הוי כמתנה בשעת הנדר, ומש"כ מתנה בשעת הנדר, אינו אלא באומר בסתם נדר שאני עתיד לידור (נקה"כ), וי"א דאם מתנה שיהא נדרו בטל ושוב נודר בלא סיבה הרי תנאו ונדרו סותרים זה את זה והולכין בתר נדרו להחמיר, וצ"ע למה לא מובא ברמ"א. ועוד, דברי השו"ע אינו מתקיים אלא באופן דשייך לתרץ למה הוא נודר כמו שמוכרח להטעות חבירו בשבועתו ועי' סוף הסימן (&) מי שהשביע חבירו אין ביטול זה כלום, היינו דווקא היכא שחייב לחבירו ע"פ דין מצד תביעה או שחבירו מכריחו לישבע, אבל אם חבירו רוצה לעשות לו רעה וזה כדי להעבירו מהמעשה הרע מבטיחו בדבר מה, אך עד כי יעבור השעה שלא יהא עוד סיפק בידו להרע לו, וכדי שיאמן ההבטחה נשבע לו מעצמו, ומקודם ביטל השבועה בפני עדים, לזה מועיל הביטול ואף דאינו ממש נדרי אונסין שיועיל לו ביטול מחשבה לחוד, היינו משום דהוי דברים שבלב שאינם מוכרחים, אבל ביטול להדיא בפני עדים מועיל (כ"מ).

(ב) אמר כן בלחש כו' - פי' לא אמרינן אמירה בלחש הוי דברים שבלב אלא היכא דאינו משמיע לאזניו אבל במשמיע לאזניו שפיר חשיב אמירתו הוציא בשפתיו לבטל הנדר (ט"ז), וי"א דהרוצה לבטל נדר בשעת נדרו צריך שיהיו דברים שבלב דמוכחים, ולכן דוקא ביטול בקול רם בעינין (ש"ך), ועיקר כט"ז (פ"ת), עי' ש"ך שצריכים "דברים שבלב דמוכחים", כוונתו דאף באמר תחלה "מה שאדור יהא בטל", מ"מ כשנודר אח"כ, רק אם גם בשעה שנודר, כוונת לבו היה שהנדר יהיה בטל, אז אין נדר, ולכן צריך שיאמר תחלה בפרסום לרבים, ובלי זה הרי בשעת הנדר גלוי לכל, וכל זה דוקא אם אינו זכור כלל לתנאו, בזה אמרינן דמה דבטלו מקודם הוי ביטול שיחשוב לדבורו שאח"כ כאלו נעשה בטעות ונכשל בלשונו בלי דעת וכאלו אין פיו ולבו שוים, דאלו ידע מהתנאי לא היה נודר משא"כ בזוכר להתנאי א"כ ידוע לו בלבו שכך התנה ושאינו ראוי לו לידור ואעפ"כ הוא נודר ממילא הוי נדר (עי' לעיל סי' רי ס"?) בענין גמר בלבו להוציא פת חטים), ולכן אף שחושב בלבו שהנדר יהיה בטל, לא מהני כיון דידוע בלבו שמבטל ואעפ"כ אמר כן, הוי דברים שבלב ואינם דברים (רע"א), אם חזר אחר הנדר תוך כדי דיבור יוכל לבטל בדבור בלחש ואינו משמיע לאזניו דכל שמוציא הדבר מפיו לא מקרי דברים שבלב וצ"ע לדינא (רע"א).
(ג) והא דאמרינן כו' - הג"ה זו שייכא בסעיף ב', וה"ה בנזירות דינא הכי דכל נדרי מבטל הנזירות אף על פי שלא אמר נזירות הרי הוא בכלל נדרים (ש"ך).

(ב) מי שהתנה ואמר: כל נדרי שאדור עד זמן פלוני יהיו בטלים, ונדר בתוך הזמן,⁶⁶ אם הוא זוכר לתנאו בשעת הנדר, נדרו קיים שהרי מבטל תנאו בשעה שנודר. ואם אינו זוכר לתנאו בשעת הנדר, התנאי קיים והנדר בטל.⁶⁷ ויש אומרים שאין התנאי מועיל לבטל

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

הנדר, אלא אם כן יזכרנו [אחר הנדר] תוך כדי דיבור (ד)21 לנדר68 ויאמר בלבו שהוא סומך על התנאי, ויש לחוש לדבריהם22:

(ד) א"כ יזכרנו אחר הנדר תוך כדי דיבור לנדר כו' - כצ"ל (ש"ך).
(ג) התנה על קצת דברים שיהא נדרו בטל בהם ואינו יודע על מה התנה, אם על אכילת בשר או שתיית יין. אם אומר בשעת הנדר(ה): על דעת ראשונה אני נודר שאם אזכור על מה שהתניתי שאלך אחר התנאי, ונזכר על מה התנה, התנאי קיים והנדר בטל. ואם לא אמר: על דעת ראשונה אני נודר, התנאי בטל והנדר קיים:

(ה) אם אומר בשעת הנדר כו' - פירוש ובשעת הנדר הוא זוכר התנאי רק שאינו יודע על מה התנה, ומשום הכי צריך שיאמר על דעת ראשונה אני נודר דאל"כ לא היה לו לידור סתם כיון שזכר שיש תנאי אבל אם לא זכר בשעת הנדר כלל מתנאי פשיטא שדינו כמו בסעיף ב' דאחר כך כשיזכור התנאי בטל הנדר (ט"ז).

(ד) אין דברים הללו אמורים אלא בשבועה(ו) או נדר שנשבע ונדר לעצמו, אבל מי שהשיבעו חברו או הדירו, אין ביטול זה מועיל לו כלום:
(ו) אלא בשבועה - ובשבועה בנקיטת חפץ לא אתבריר לן דמועיל כל נדרי (ש"ך).

סימן ריב - דין הנודר בתורה, ובו סעיף אחר:

(א) הנודר בתורה, כגון שאמר: פירות אלו עלי כזו(א), לא אמר כלום ואין צריך התרה אם הוא תלמיד חכם. אבל אם הוא עם הארץ(ב), צריך התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.72 ואם נדר במה שכתוב בה, אסור שהרי כתוב בה איסור(ג).73 נטלה בידו ונדר בה(ד), כמי שנדר במה שכתוב בה דמי.74 (אצל הנשבע צמורה(ה)), ככל ענין לך התרה וענין לקמן סימן רל"ז):

(א) פירות אלו עלי כזו - דדעתו אגוילים שבה (ט"ז ש"ך).
(ב) ע"ה - וכבר נתבאר לעיל (סי' רה ס' ?) דבזמן הזה כולם דינם כעם הארץ (ש"ך).
(ג) שהרי כתוב בה איסור כו' - וי"א הטעם מפני שיש בה קרבנות ואזכרות שהן כדבר הנודר שע"י הכתיבה והכנה לקדושה הן קדושות ולפ"ז כ"ש אם אמר בפירוש אני נודר באזכרות שבה דהוי נדר אעפ"י שאין כוונתו על איסור ונדר הכתוב בה וכן אם נדר במקצת יריעות שבתורה אף על פי שאין כתוב באותן יריעות איסור או נדר כיון שיש בהן קרבנות או אזכרות הוי נדר (ש"ך).

(ד) נטלה בידו ונדר בה - ה"ה הניח ידו עליו (רע"א * מהר"ם מינץ).
(ה) אבל הנשבע בתורה כו' - וי"א גם בנשבע י"ל דעתו אגוילים, ולכן מי שנתחייב שבועה לא יתנו לו שבועה בלשון זה "הריני נשבע בספר תורה", שמא יתירו לעצמו ויאמר דדעתו על הגוילים א"כ שמניח ידו עליה ואז הוה דינו כאוחזה בידו שזכר כאן (ט"ז), עי' ט"ז שלומד את זה גם בדעת השו"ע ואינו אלא רק דעת הרמ"א (ב"מ), מי שפסקו לו שבועה בס"ת שחסר בה תיבה או אות או יריעה מקרי שפיר שבועה בס"ת וגם אין סמיכת היתר במה שנשבעין בהפטרות כיון שכתובה אשורית ובדיו אפילו מזכיר בפיו הריני נשבע בס"ת זו נמי שפיר אומר כי דברי נביא מקרי ספר ומקרי תורה ומכ"ש כשאוחז ס"ת ממש אלא שחסר יריעה או פסוק דנקרא ס"ת ואפילו אם מסלק עשרת הדברות מתוכה ונשבע ואומר הריני נשבע בעשרת הדברות ג"כ שבועה מקרי. אסור לישיבע בשקר אפילו בלא אחיזת ספר כלל ומה שהמנהג ליתן ספר ביד הנשבע הוא רק לאיים עליו ולהזכירו עונש השבועה הכתובה בתורה ולא דוקא ס"ת אלא ה"ה שאר ספרים שיש בהם שמות וא"כ

:Commented [YL15]

א הבאתי את דברי הט"ז ונקה"כ שזה בא לפרש את הטור ולא השו"ע.

:Commented [YL16]

וספק דאורייתא לחומר?א

21 עי' לעיל הערה 10.

22 והוא הוא ההתרת נדרים שאנו עושים כל שנה ערב ר"ה. עי' שו"ת תשורת ש"י (ח"א סי' תקפז) שמסירת מודעה לפני ר"ה וכן כל נדרי מועילים רק למי שמבין אותם, ועי' ברכ"י שהקשה שבאבקת רוכל לא הזכיר צד להחמיר, שזה דעת יחידאה, ויש לחלק בין נדר שאי אפשר להתירו, כמו נזירות שמשון, שבזה סומכים על המתירים. אבל בנדר שיש לו התרה בשאלה יש לחוש, ומש"כ באבקת רוכל שזה יחידאה, אינו כדעת המבוטלת, אלא כלא עיקר.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

פשיטא דלא גרע ספר תורה אף שיש בו איזה פסול אכתי חמור קדושתו מכל שאר ספרים (פ"ח).

סימן ריג - שאין הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש, ובו ג' סעיפים:

(א) ⁷⁵נדרים אין חלין על דבר שאין בו ממש. ⁷⁶כיצד, אמר: קונם שאני מדבר עמך(א), שאני עושה לך, שאני מהלך לך, שאני ישן עמך אינו נדר. וכן אם אמר: דיבורי ועשייתי והליכתי אסורים עליך ושינה אסורה עלי, אינו נדר. ומיהו מדרבנן(ב) צריך שאלה(ג) (פי' לשאול על נדרו ולמצוא פתח להתירו). ⁷⁷לפיכך ראובן האוסר עליו שמיעת תפלת שמעון, צריך שאלה מדרבנן. ⁷⁸אבל אם אמר: קונם פי(ד) מדבר עמך, קונם ידי עושות לך, קונם רגלי מהלכות לך, קונם עיני בשינה(ה), הוי נדר גמור מן התורה. וכל שכן אם אמר: יאסר עליך פי(ו) לדיבורי וידי לעשייתי ורגלי להילוכי. הגה: האומר: דבור פי עליך או נטילת אבן עלי, ⁷⁹וא"ל להוי נל(ז) הואיל והזכיר הפה והאבן²³:

Commented [O17]: נ
ויגנוסו נוס

(א) שאני מדבר כו' - הא דאמרין לעיל (סי' רו ס"?) מודרני ממך שאני אוכל לך כו' לא דמי לכאן דכאן אין ממש לא בדיבור ולא בשינה אבל התם מ"מ המאכל עצמו יש בו ממש והוא קונם המאכל עצמו בענין זה שאני אוכל לך. ולא קשה נמי מ"ש כאן שאני עושה לך אף על פי דיש כאן מעשה שהוא ממש דבשעה שנודר אין כאן ממשות לפנינו שיחול הנדר מש"א כ במאכל שישנו בשעה שנודר ועליו חל הנדר (ט"ז).

Commented [YL18]: א הבאתי את דברי
הש"ך

(ב) ומיהו מדרבנן כו' - ונ"מ בין נדר דאורייתא לדרבנן לענין שצריך לנהוג איסור כימים שעברו עליהם כדלעיל (סי' רח ס"ב), א"נ כדלעיל (סי' רה סק"ב?) (ש"ך), דוקא באוסר על עצמו אבל לא כשאוסר דבר שאין בו ממש על חברו, וגם הרי הדיבור וההליכה עדיין אינו בעולם ואינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חברו (רע"א), עי' מ"ש לעיל (סי' רו סק"ב?) נפקא מינה נמי להא (פ"ח).

(ג) צריך שאלה - אפי' בדבר שאין בו ממש ופותחין לו פתח ממקום אחר ומתירין לו נדרו, וע"ל (סי' רח סק"ט?) (ש"ך).

(ד) פי כו' - דהרי פיו וידיו כו' יש בהן ממש וע"ל (סי' רלד סע"א) (ש"ך).

(ה) קונם עיני בשינה - היינו כשפירש יום או יומים, אבל נדר סתם בשינה הוי כנודר שלא יישן לעולם והוי נדר שוא. וכן נדר שלא יישן ג' ימים הוי נדר שוא כדלקמן (סי' רלו ס"ד) (ש"ך).

(ו) וכ"ש אם אמר יאסר עליך פי כו' - ברישא שאמר "קונם פי מדבר" יש ספק אי קאי קונם אפה או על הדבור אלא כיון דסתם נדר להחמיר אזלינן לחומרא וכ"ש כאן שבפירוש קאי איסור אפיו (ט"ז).

(ז) י"א דהוי נדר מדאורייתא - ואף על גב דדבור ונטילה לית בהן ממש, מ"מ כיון שהזכיר החפץ ג"כ חל הנדר (ש"ך), אמר סתם "קונם אבן עלי" לא אסר עליו רק הנאתו²⁴ ומותר ליטלו ולזרקו א"כ אמר בפירוש קונם זריקת אבן זה עלי (רע"א).

(ב) ⁸⁰האומר: אשנה פרק זה, הוי כאלו נדר לתת צדקה²⁵. (י"א לעשות) שאר מלות ונלכו קייס):

(ח) או לעשות כו' - כלומר או כשאומר לעשות שאר מצוה דינו גם כן כאומר אשנה פרק זה והוי נדר ועיין לעיל (סי' רנח ס"ג) (ש"ך), פי' אינו נדר גמור, אלא נחשב לו כאילו נדר צדקה. אבל אם נשבע לשנות פרק זה י"א דהוי שבועה גמורה הואיל ויכול לפטור עצמו בקריאת שמע (ב"מ), צ"ע בדבר, שכן יש מח' אם הגמ' מדבר בלשון כלשון השו"ע או "שבועה אשנה פרק זה" שכן אין נדר אלא איסור על עצמו, ולכן זה מחלוקת, ואסור מטעם ספק דאורייתא (רע"א * מהר"ם).

(ג) ⁸²אמר: קונם עיני(ט) בשינה היום אם אישן למחר(י), לא יישן היום שמא ישכח(יא) וישן למחר. ⁸³אבל אם אמר: קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום, יכול לישן היום ולא חיישינן שמא למחר ישכח נדרו וישן:

Commented [O19]: נ
noi

²³ עי' לקמן סי' רלד סק"ק(ק"ז).

²⁴ עי' לקמן סי' רכא סק"ב) בענין דרך הנאתו.

²⁵ עי' לקמן הערה 26, ו-664.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ט) אמר קונם עיני - דוקא באמר "קונם עיני" אבל באומר "קונם שלא אישן", כיון דהוא אין בו ממש והוי נדר רק מדרבנן לא חיישינן שישן למחר ויהיה למפרע איסור דרבנן (רע"א), ואם לא אמר "היום" לא נאסר בשינה עד אחר שינת מחר, אבל אמר "קונם כבר זה עלי אם אישן", אסור מיד, דבזה הוי כ"מעכשיו", דאם תאמר שלא נאסר עד אחר קיום התנאי, נמצא שיהיה מתקיים התנאי ולא יחול נדרו כלל, דהיינו אם יאכל תחלה הככר ולא יהיה אחר קיום התנאי מקום לנדרו לזה אמדינן דעתיה דמעכשיו קאמר, וקשה לי מההיא דלקמן (סי' רכ סכ"ג?) וצ"ע (רע"א), ואין יכול להתיר היום שזה בכלל דאין חכם מתיר עד שיחול הנדר (רע"א).

(י) נדר משינת קבע - אסור לישן עראי שמא ירדם, א"כ דמניח ראשו בין ברכיו, עי' או"ח (סי' מד ס"ז?). הנשבע שיעשה כך וכך בחצי הלילה, אין אסור לישן שינת עראי, שמא ירדם, דלא גזרו אלא היכא דאם ירדם יהיה האיסור בגוף השינה משא"כ כה"ג דאין האיסור בגוף השינה, ולכן אם נדר שלא לישן קבע דהאיסור בגוף השינה חיישינן לשמא ירדם (רע"א).

(יא) ישכח תנאו - דבתנאי לא זהיר אינש אבל בסיפא דעיקר הנדר למחר ונדר לא משכח אינש (ט"ז), וע"ל (סי' רכ ס"ז, וסי' רלט ס"ז) (ש"ך).

Commented [O20]: ע
יי"ש שהביא דעת הר"ן
שזה בגלל ברירה, ואין
ברירה מן התורה, ואם
יש נ"מ?

סימן ריד - לעבור על מנהג צריך התרה, ובו ב' סעיפים:

(א) דברים המותרים והיודעים בהם שהם מותרים נהגו בהם איסור(א), הוי כאילו קבלו עליהם בנדר ואסור להתירם להם²⁶. הלכך מי שרגיל להתענות תעניות שלפני ראש השנה ושבין ראש השנה ליום כיפורים, ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מר"ח אב או מי"ז בתמוז(ב) ורוצה לחזור בו מחמת שאינו בריא, צריך ג' שיתירו לו(ג). אם בשעה שהתחיל לנהוג היה דעתו לנהוג כן לעולם, ונהג כן אפילו פעם אחת, צריך התרה ויפתח בהרטה(ד) שמתחרט שנהג כן לשם נדר. לפיכך הרוצה לנהוג בקצת דברים המותרים, לסייג ופרישות, יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן בנדר, וגם יאמר(ה) שאין בדעתו לנהוג כן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה, ולא לעולם. אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים מחמת שסוברים שהם אסורים(ו), לא הוי כאילו קבלום בנדר.⁸⁶ ויש מי שאומר שאם טועה ונהג איסור בדבר המותר, נשאל ומתירים לו בשלשה כעין התרת נדרים. ואם יודע שהוא מותר ונהג בו איסור, אין מתירין לו אפילו כעין התרת נדרים, דהוי כאילו קבלו על עצמו כאיסורים שאסרתן תורה שאין להם היתר לעולם⁸⁷(והמנהג כסצרכא הרלשונה):

(א) נהגו בהן איסור - מחמת סייג וגדר ופרישות (ש"ך).

(ב) מר"ח אב או מי"ז בתמוז - כמו שנתבאר באו"ח (סי' תקלא ס"ט) (ש"ך).

(ג) צריך שיתירו לו כו' - עי' או"ח (סי' תקסח ס"ב) שהרמ"א כתב דתעניות בה"ב או י' ימי תשובה שאירע ברית מילה מצוה לאכול ואין צריך התרה כי לא נהגו להתענות בכה"ג כו' ואם כן הכא אמאי צריך התרה ה"ג נימא לא נהגו להתענות כשאינו בריא ולא קושיא היא דהתם לא נהגו להתענות כשאירע ברית מילה ונהגו לאכול אם כן כל המתענה אדעתא דהכי מתענה דכשאירע ברית מילה יאכל אבל הכא לא אסיק אדעתיה דכשלא יהא בריא לא יתענה והלכך צריך התרה, וכן הוא באכילת בשר ויין בסעודת מצוה בח' ימים לפני ט' באב (ש"ך), עי' ש"ך מיירי שרוצה לחזור לגמרי ושלא לשוב למנהגו לעולם, לכך צריך התרה. אבל אם אירע לו איזה מיחוש ורוצה לאכול היום ושוב לעתיד חוזר למנהגו א"צ התרה (פ"ת)²⁷, ראובן היה לו יום השנה לאביו (יארצייט), והמנהג להתענות, אבל היה

²⁶ עי' או"ח סי' רלח ס"ב: אם יש לו חק קבוע ללמוד כך וכך ליום והיה טרוד ביום ולא השלימו, ישלימו בלילה מיד.

ועיי"ש במג"א: דהוי נדר ולכן יתנה בתחלה שלא יהיה עליו נדר (עי' לעיל סי' ריג ס"ב). ועיי"ש בפמ"ג: ואם לא משלים בלילה מעוות לא יוכל לתקון, כי ביום של אחריו מחויב בפני עצמו. וקשה איך זה מועיל הרי הלילה של יום הבאה. עי' לקמן סי' רכ ס"א.

²⁷ יש להקל בתעניות אלו (ערב ר"ה, ועשי"ת) במקום שיש מקצת חולי וא"צ התרה וכו' אם לא מי שמתענה יותר ממה שנהגו הציבור [משמע כדברי הש"ך, וכן הוא במ"ב סק"ט, ועיי"ש בשע"צ

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

סנדק לברית, מותר לו לאכול, ואפילו לא היה סנדק מותר לו להתיר נדרו ולאכול עם הקרואים כל שהוא א' מהמיודעים השייך לסעודה, שכן התענית ביום שמת בו אב אינו אלא מנהג בעלמא ולזכרון צער בעלמא, והוא כנדר (עי' ט"ז או"ח סי' רמט ס"?) ועי' ש"ך סי' תב סק"י? שטעם היארצייט משום מזל רע בא עליו, וי"א שבכל שנה דנין את אביו, ולכן הבן מתענה ואומר קדיש להגן על המת, אבל כל זה רק סניף לעיקר שהוא הנדר, אמנם בש"ך איתא שלא צריך התרה בכלל, אמנם אפשר דיום שמת בו אביו חמור יותר, ולכן צריך עכ"פ התרה בפני ג', וה"ה סיום מסכת צריך התרה, ועי' ש"ך סי' רמו סקכ"ז (פ"ת * מקום שמואל).

(ד) ויפתח בחרטה כו' - אין שייך לומר להתיר בחרטה אלא מה שנהגו מקצת ההמון ולא כולו אבל מה שנהגו כל ישראל כמו חפיפה ביום לפני טבילה וקבלו עליהם א"א להתיר בכל ענין (ש"ך).

(ה) יאמר - עיין מג"א (סימן קסא סק"יג) [ז"ל המחבר (קסא ס"ד): שיעור נט"י, כל היד עד קנה של זרוע; וי"א עד מקום חיבור האצבעות לכף היד, וראוי לנהוג כדעת הראשון, ע"כ. וז"ל המג"א: כדעת הראשון. ויתנה בתחלה שלא יהא חובה עליו שמא פעם א' לא יהא לו מים כ"כ, ואם היד מלוכלך לכ"ע צריך נטילה] (פ"ת).

(ו) מחמת שסוברים שהם אסורים - ועכשיו נתברר שהוא מותר ומנהגן היה בטעות שנסתפקו בדבר ועכשיו שנתברר שמותר לא הוי כאילו קבלום בנדר ונראה דה"ה אם היו סוברים שהוא איסור גדול ואח"כ נתברר שאין בו איסור כ"כ לא הוי נדר כדלקמן (סי' רלב ס"י) (ש"ך).

(ב) קבלת הרבים (ז) חלה עליהם ועל זרעם. ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנוהגין בן מעצמם לעשות נדר וסייג לתורה.⁸⁹ וכונן הבאים מחוץ לעיר לדור שם, הרי הם כאנשי העיר וחייבים לעשות כתקנתן (ח), ואף בדברים שהיו אסורים בהם בעירם מפני מנהגם ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור, הותרו בהם אם אין דעתם לחזור (ט):

(ז) קבלת הרבים כו' - ע"ל (סי' רכח סקפ"ב? וסקצ"ב?) (ש"ך), אם נהגו באיזה דבר כדעת המיקל ועכשיו הסכימו לאסור הרשות בידם ואין בזה משום מוציא לעז על הראשונים דלא שייך זה אלא בדבר של אישות, ויש חולקים²⁸. ועי' מ"ש לקמן (סי' רסו סקט"ז?) (פ"ת). (ח) וחייבים לעשות כתקנתן - היינו דוקא במנהג חשוב שנהגו כן ע"פ ת"ח אבל במנהג גרוע אינו חייב לעשות כתקנתן שלא בפניהן או בפני ת"ח רק בפני ע"ה חייב לנהוג כן כדי שלא יזלזל ואם יש לחוש למחלוקת אסור בכל ענין שאין לשנות מפני המחלוקת, ועי' באו"ח (סי' תסח ס"ד). י"א דמנהג שאינו חשוב דיכולים להתיר בפני ת"ח אם יכול להתיר להם עצמן יש להחמיר וכיון דהדבר ניתן לשיעורים איזהו מנהג הוה חשוב ואיזהו אינו חשוב אזלינן לחומרא ובכל המנהגים בפניהם אין לנהוג היתר ואין חילוק בין ת"ח לעם הארץ, וי"א דמנהג חשוב היינו שהוא ע"פ ת"ח ומנהג גרוע היינו שנהגו בני המדינה מעצמם א"כ לא נתת דבריך לשיעורין בזה ועיין באו"ח (סי' תצו ס"?) נתבאר כל חוץ לתחום אין נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם, וע"ל (סי' פג ס"?) (ש"ך), אין הבן מחוייב להתנהג בהנהגת אביו זולת מה שהתנהג גם הבן מאז שהגדיל שהרגילוהו אבותיו ללכת בדרכיהם ועל אופן זה מיירי נמי המחבר שכתב קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם דהיינו שכבר נהגו כן יושבי העיר וזרעם והוי כנדרו גם לזרעם ולהכי חייבים לעשות כתקנתן משא"כ אם הבן לא התחיל להתנהג מעולם כמנהג השוב של אביו אין הבן מחוייב להתנהג בפרישות ההוא (פ"ת).

סקל"ג ואפשר דאם אינו מוצא מי שיתירונו יש להקל במקום הדוחק [מג"א סי' תקפא סק"ב]. גם בלא זה קשה מה שייך התרת נדר כשאינו בריא אטו עדיף תענית שקיבל על עצמו יותר מתעניות ציבור הקבועים כ"ז בתמוז ועשרה בטבת והרי גם באלו אינו מתענה כשהוא חולי וכ"ש בזה שקיבל על עצמו אלא וודאי דכאן אין הכוונה שאינו בריא שהוא חולה דבחולה א"צ התרה אלא כלומר שאינו חזק בבריאותו ואלמלי היה תענית ציבור היה מתענה רק בזה מתעצל להתענות ולכן צריך התרה (ערה"ש אות יג).

עי' דגול מרובה \$

ועי' מ"ב תקפא יט ושער ציון לג

²⁸ עי' מ"ב (סי' לב סקק"ס): יש להחזיק בהמנהג הזה כדי שלא להוציא לעז על הראשונים וכ"כ המ"א בשם הל"ח אבל מדברי הלבוש והגר"א משמע שיותר טוב לעשות כמה שכתוב בשו"ע.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ט) הותרו בהם אם אין דעתם לחזור - עי' באו"ח (סי' תסח ס"?) וכן תקע"ד ס"?) ההולך למקום שאין מתענין ממקום שמתענין ודעתו לחזור צריך להתענות כו' אלמא דאם אין דעתו לחזור א"צ להתענות ובאו"ח (סי' תסח ס"ד) ונראה מדבריו דאפי' אין דעתו לחזור נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, ואפשר דעת המחבר לחלק בין אין דעתו לחזור ומ"מ אין דעתו להשתקע בעיר שהלך לשם רק במקום אחר ובהך גוונא מיירי בסי' תס"ח, ובין דעתו להשתקע במקום שהלך שם ובהכי מיירי שם סי' תקע"ד, ועיקר דלעולם יש לו לעשות כמנהג המקום שדעתו להשתקע שם בין לקולא בין לחומרא (רק במקום שיש לחוש למחלוקת אל ישנה ממקום שהוא שם אפי' להקל) (ש"ך).

סימן רטו - שהנדרים חלים על דבר מצוה, ובו ו' סעיפים:

- (א) ⁹⁰נדרים חלים על דבר מצוה (א). כיצד, אמר: קונם סוכה שאני יושב (ב) (ג), לולב אני נוטל, אסור לישב בסוכה וליטול לולב. הגה: ⁹¹ויש אומרים שמלקין אותו על שנדר לנטל המלוה, ומתיירן לו נכונד) ומקיים המלוה. ⁹²ויש אומרים דלאו (ה) מלקות נדר שוא, רק גבי שבעת שוא, וכן עיקר.
- (א) חלים על דבר מצוה - הטעם דנדר כיון שהוא אסור החפץ עליו שאומר קונם ישיבת סוכה עלי אינו כנודר לבטל המצוה שהרי לא קבל על עצמו כלום אלא אסר החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו אבל שבועה אסור עצמו מלעשות הדבר ולא כל כמיניה להפקיע עצמו מחיוב מצוה (ט"ז), דוקא נדרים אבל לא שבועה כדלקמן (סי' רלט ס"ד) וע"ש דין נדוי (ש"ך), נדר שלא לישא אשה הראויה לבנים חל עליו הנדר אבל אם נשבע אין שבועתו כלום ואם נשבע סתם שלא לישא שום אשה חלה השבועה בכלל (באר היטב), עיין בזה בתשובת בשמים ראש סימן ר"א ובהגהת כסא דהרסנא שם (פ"ת).
- (ב) סוכה שאני יושב כו' - אבל אם אמר הנאת סוכה עלי מותר לישב בסוכה דמצות לאו ליהנות נתנו ועי' או"ח (סי' תקפו ס"ה) ²⁹(ש"ך), וה"ה אם אמר "סוכה שאני עושה" (ש"ך * רמ"ע), עי' ש"ך, אפילו במודר הנאה מ"מ אסור בהנאת הגוף אף שאותה הנאה אינה מגיע לו אלא ע"י המצוה. אלא כיון שמזכיר בפ"י השם סוכה ואמר "הנאת סוכה עלי", ועיקר הנאת סוכה אינה הישיבה שאינה של מצוה, אלא הנאת המצוה הוא עיקר הנאתה. להכי לא חל הנדר משום דמצות לאו ליהנות ניתנו (ב"מ).

[021] Commented ?

²⁹ ז"ל: המודר הנאה משופר, אדם אחר תוקע בו וזה יוצא י"ח. אבל אם אמר: קונם לתקיעתו עלי, אסור לתקוע בו אפי' תקיעה של מצוה.

וז"ל המ"ב: המודר הנאה משופר - כגון שאמר קונם הנאת שופר עלי:

אדם אחר וכו' - ר"ל אף על גב דאין יכול להפקיע עצמו ממצות שופר בשביל נדר זה דמצוה לא מיקרי הנאה וכנ"ל מ"מ ישמע תקיעת שופר מאחר ולא יתקע בעצמו והטעם כתבו הפוסקים משום דיש הרבה ב"א שיש להם הנאה כשהם תוקעין והנאת הגוף ליכא לשרויי בשביל טעמא דמצות לאו ליהנות נתנו ומ"מ כתבו האחרונים דבשעת הדחק שאין לו אחר מותר לו בעצמו לתקוע רק שאין לו לתקוע כ"א עשרה קולות דהיינו תשר"ת תש"ת תר"ת שהם מעיקר הדין: קונם לתקיעתו עלי - שלא הזכיר הנאה ור"ל שאמר קונם השופר לתקיעתו עלי וע"כ חייל כיון שפירש לאסור על עצמו השופר לתקוע בו כמו שאוסר ע"ע הצרור לזרוק בו אף שאין לו הנאה אבל אם אמר סתם קונם שופר עלי מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה:

אסור לתקוע וכו' - ואפילו פירש בנדרו תקיעה של מצוה והטעם דנדרים איסור חפצא הוא וחל אפילו על דבר מצוה ואפילו לשמוע תקיעת שופר מאחר ג"כ בכלל איסור זה. ודע דיש פוסקים שר"ל שאין חל הנדר אא"כ אסר השופר עליו כגון שאמר שופר עלי בקונם לתקוע בו אבל באסר עליו התקיעה כגון שאמר תקיעת שופר עלי בקונם אינו חל דהתקיעה אין בו ממש ונדרים אין חלין אדבר שאין בו ממש. אמנם כמה פוסקים סוברין שחל אף בזה כיון שעל"פ הזכיר בנדרו חפצא סתמא דמילתא כונתו לאסור החפץ עליו. וכ"ז לענין איסור תורה אבל מדרבנן איכא איסורא בכל גווני אפילו בנדר שאין בו ממש כמבואר ב"ד סימן ר"ג וע"כ אסור לתקוע בו קודם שיתיר הנדר. ומפורש בפוסקים דכ"ז בנדר אבל בשבועה אינו יכול להפקיע א"ע ממצות תקיעת שופר דמושבע ועומד מהר סיני לקיים מצות התורה אם לא שכלל בשבועתו לאסור עצמו בשמיעת כל תקיעה דמשמע אפילו בתקיעה של רשות ובזה חל שבועתו בכלל לאסור גם בשל מצוה וישתדל להתיר שבועתו. ואפילו גבי נדרים אם אסר עצמו לשמוע שופר מפלוני אינו נפקע בזה ממצות תקיעת שופר וצריך לבקש איש אחר לשמוע ממנו שופר ואם לא ימצא אחר אסור לשמוע מאיש זה אפילו אסר עצמו בשבועה שאינו כנשבע לבטל את המצוה שבשעה שיצא שבועה מפיו לא היתה לבטל שהרי אינו מצווה לשמוע מאיש זה דוקא:

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(ג) שאני יושב - ולא הוי דבר שאין בו ממש כיון דמזכיר שם החפץ הנאסר, ע"ל (סי' ריג ס"ב) וע"ל (סי' רלט ס"ד) (ש"ך), ע"י ש"ך, וי"א דאף באומר "שיבת סוכה עלי", נקרא יש בו ממש כיון שמזכיר החפץ, ומדלא כתב המחבר גם כה"ג משמע דלא ס"ל כן, וע"י לקמן (סי' ריג ס"ב) שהמחבר לא מביאו, והרמ"א כן מביאו (רע"א).

(ד) ומתירין לו את נדרו - ואפילו תענית אין לומר שהוא מצוה ויקיים נדרו (ט"ז), וכן משמע בא"ח (סי' תק"ע ס"?) (ש"ך).

(ה) וי"א דאין כו' - מיהו נראה דהיו מכין אותו מכת מרדות (ש"ך).

(ב) נדר להתענות זמן ידוע ואירע בו שבתות וימים טובים ור"ח, מתירין לו נדרו ופותחין לו בהם שאומרים לו: אילו שמת על לבך (ו) שיפגעו בתוך הזמן הזה אלו הימים לא היית נודר, והותר כל הנדר(ז):

(ו) אלו שמת על לבך - וזה שאינו מותר ללא התרה כדלקמן (סי' רלב ס"ו) דהתם שוגג גמור הוא על אביו אבל הכא הו"ל למידע שאי אפשר לשנה בלא שבתות וי"ט, וי"א דלקמן הוי טעות בעיקר הנדר שלא נתכוין לאביו לעולם אבל הכא באוסר על עצמו שנה יודע שיעברו עליו שבתות וי"ט וחל הנדר אלא דפותחים לו אלו היה יודע דאסור להתענות (רע"א).

(ז) והותר כל הנדר - שמותר בכל הימים דנדר שהותר מקצתו הותר כולו וע"ל (סי' רכט ס"?) (ש"ך).

(ג) במה דברים אמורים שצריך התרה(ח), כשקבלו בלשון נדר, שאמר: קונם אכילת ימים כך וכך עלי. אבל אם לא הוציאו אלא בלשון קבלת תענית, אינו דוחה לא שבת ויו"ט וראש חודש ולא חנוכה ופורים(ט) ואינו צריך התרה, ואפילו לא קיבל עליו להתענות אלא בשבת ויום טוב(י)(יא) בלבד (ועיין בא"ח סימן תי"ח):

(ח) בד"א שצריך התרה כו' - ההיא דנדרים חלין על דבר מצוה מיירי בנודר בפירוש להתענות בי"ט וההיא דתענית מיירי שאירע כך בתוך הזמן שנדר להתענות דבזה אמרינן דאותו הנודר להתענות לא נתכוין לבטל גזירות חכמים וכ"ש דין תורה ביום שלא להתענות, דאלו אמר לשון קבלת התענית הרי אוסר נפשו על האכילה ודומה לשבועה דאין חלה על דבר מצוה אלא דוקא נדר כדאיתא ריש סי' זה וע"י באו"ח (סי' תי"ח ס"ג-ד) (ט"ז), ע"י לקמן סקי"א? (נקה"כ), ע"י ט"ז "ודומה לשבועה", אבל מ"מ שבועה גמורה לא הוי דאל"כ תחול בכולל. ועיקר דאינו אלא נדר מצוה ע"י לקמן (סי' ריג ס"ב), משא"כ אם התענית עבירה (ב"מ).

(ט) ולא חנוכה ופורים - ע"ל סקי"א? (ש"ך).

(י) ואפי' לא קבל עליו להתענות אלא בשבת וי"ט - פי' לא מיבעיא ברישא דלא נתכוין כלל לשבת וי"ט אלא אפי' קיבל עליו בפירוש להתענות בשבת וי"ט מ"מ אין הנדר חל כיון שלא אמרו בלשון הרי עלי (ט"ז).

(יא) שם - מעשה באדם אחד שנדר לתת מן הריוח שבא מממונו מעשר וכן נהג כמה ימים ומטה ידו ונתחרט נראה דיכול לחזור בו משום דהריוח לא בא לעולם ואין מקדיש דבר שלא בא לעולם. ע"י חו"מ (סי' ריב ס"ט) האומר לכשאקחנו אתננו להקדש הוה עליו שם נדר וצריך לקיים נדרו. נדר להתענות חודש. אומרים לו הרי בזה החודש שנדרת יש יום טוב ושבתות. אומר להם לא נתכוונתי להם, צריך התרה כל שאמר בלשון נדר כדלעיל אלא דאם אמר שבפירוש היה עולה על דעתו שלא להתענות אלא בימי החול ודאי נאמן על זה דהא אינו סותר לשון נדרו שנדר להתענות חודש אחד. אשה שנדרה להתענות אחר פסח שני וחמישי ושני עד ר"ה ולאחר הפסח שאלה מתי תתחיל נראה דתתחיל אחר ימי ניסן אם מנהג בכל המקומות שאין אומרים תחנון כל ימי ניסן, והיינו דוקא בלשון קבלת תענית בעלמא אבל בלשון נדר צריך התרה שהרי נדרה בפירוש להתענות אחר הפסח דלא עדיף מנדר להתענות ביום טוב (ט"ז), וי"א שאין צריך התרה אם לא הוציאו אלא בלשון קבלת תענית (ש"ך).

(ד) המקבל עליו(יב) בלשון נדר לצום בשבת וי"ט, חל הנדר(יג). וכן הנודר לצום יום ראשון או ב' כל ימיו, ופגע בהם יום טוב או ערב יום כפור, חייב לצום. ואין צריך לומר ר"ח, אבל אם פגע בהם חנוכה ופורים, נדרו בטל(יד). (ועיין בא"ח סימן תקע"ג³⁰ ללא פסק כן):

:Commented [YL22]
בולבל מהו ט"ז ומהו דרישה

:Commented [YL23]
עבור על הט"ז עוד פעם

:Commented [YL24]
ם ש"ך צריך לעשות בישוב הדעת

:Commented [O25]
ע' הערה וצ"ע אם נצרך אחרי דברי הזש"ך.

³⁰ ז"ל סעיף א: יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ואירע בהם שבתות וימים טובים או ראש חדש חנוכה ופורים או ערב יום הכיפורים, אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא, אין צריך התרה;

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(יב) המקבל עליו כו' - עי' מה שכתבנו לעיל סק"ז (ט"ז).
(יג) חל הנדר כו' - מיהו יש להחזיר כמ"ש לעיל (סק"ד?), ועי' לקמן (סי' רלט סקי"ט?)
דאע"ג דחל הנדר ראוי לכופו שישאל על נדרו ולא יעבור על המצוה (ש"ך).

(יד) נדרו בטל - מפני שהם מדבריהם וצריכין חיזוק. ועי' או"ח (סי' תקע ס"א) דלא פסק כן. אלא יחיד שקבל עליו תענית כך וכך ימים ואירעו בהם שבתות וי"ט או ר"ח חנוכה ופורים או ערב יוה"כ כו' אם קבלו בלשון "הרי עלי" שהוא לשון נדר, צריך התרת חכם כו', ויש לחלק כאן בנדר לצום יום א' או ב' כל ימיו, איכא מיגדר מילתא ופנים בדבר שהרי יצטרך להתענות כל ימיו בחנוכה א"כ מיעקרא מלתא דרבנן, אבל באו"ח דמיירי בהדיא שקיבל עליו כך וכך ימים אם כן יתענה חנוכה ופורים פעם אחת או ב' ולא מיעקר מילתא דרבנן בכך (ש"ך).

(ה) ה"א דנדרים חלים על דבר מצוה, דוקא במצות עשה בין שיש בה עשה גרידא בין שיש עשה בקיומה ולא תעשה בביטולה, ואין הפרש בזה בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עצמו. אבל על מצות לא תעשה דעלמא (טו), אינו חל בין בביטולו בין בקיומו. כיצד, הרי שאמר: אכילת נבלה עלי, אין הנדר חל עליו. והוא הדין לאיסור הבא ע"י עצמו, כגון שאמר: שבועה שלא אוכל ככר זה, וחזר ואמר: ככר זה עלי, אינו חייב אלא אחת דהיינו משום בל יחל דשבועה. וכן אם אמר: שבועה שלא אשתה וחזר ואמר הריני נזיר (טז), ושתה, אינו חייב אלא אחת דהיינו בל יחל דשבועה. אבל הנזירות לא, אא"כ נשאל על השבועה (יז) שאז חל הנזירות עליו.⁹⁷ והנדר חל על מי שנשבע שיששן (יח) או שישתה, ואף על פי שיש בביטולו לא תעשה:

(טו) אבל על מצות ל"ת דעלמא - עי' לקמן (סי' רלב ס"?) אם אמר קונם כל פירות שבעולם עלי לא חל הנדר והוי נדר שוא. משום ד"סתם" "לעולם" משמע ואי אפשר לחיות בלא כל הפירות שבעולם. ואמאי נימא שלא יאכל עד שיסתכן ושוב תדחה נדרו מפני פיקוח נפש ולכן צריכים דבריו כאן שהנדר אינו חל בביטול ל"ת, דבמיתת עצמו הוא מוזהר בלאו דלא תרצח (ב"מ).

(טז) ואמר הריני נזיר - קשה, הא הוי כולל מגו דנאסר בחרצנים וזגים (רע"א), אלא לא נקט בש"ע אלא לדוגמא בעלמא ומיירי שהיה כועס או מתאבל או שיכור ואמר הריני נזיר מכוס זה בתר דנשבע שלא לשתותו דבכה"ג אין אסור רק בשתיית כוס זה (רע"א * זכרון יוסף, פ"ת).

(יז) אא"כ נשאל על השבועה כו' - כלומר כשנשאל על השבועה אחר שאמר "הריני נזיר" שאז חל הנזירות למפרע וע"ל (סי' רכ"ט וס"ס רל"ט) (ש"ך).

(יח) חל על מי שנשבע שיששן כו' - אם נשבע שבועה שאישן ואחר כך נודר קונם שינה עלי דחל הנדר כמו באומר לאשתו הנאת תשמישך עלי דחל הנדר כדלקמן (&) אף על גב דבאומר תשמישי עליך לא חל דהוא משועבד לה מ"מ יכול לאסור הנאתו ממנה אף על פי שהוא משועבד לה הכי נמי כאן אף שהוא חייב לישן או לשתות יכול לאסור הנאת השינה עליו בלשון נדר ולא דמי למ"ש תחילה אם נשבע שלא לאכול ככר זה ואח"כ אומר קונם ככר זה עלי דלא הוה נדר דשם הוי הנדר ג"כ כמו השבועה משא"כ כאן הוי הנדר להיפך מהשבועה חל כמו בקונם הנאת תשמישך על (ט"ז).

(יט) וי"א שאם נדר (יט) מדברים האסורים, כגון נבלות וטריפות, חל הנדר ואם אוכל מהם עובר בלא יחל.⁹⁹ אבל אם (כ) התפס בהם דבר אחר, אינו נתפס, שאין דעתו אלא בעיקר האיסור דהוי ליה מתפס בדבר האסור (כא).¹⁰⁰ אבל דבר שאסור מדרבנן, ואסרו עליו בלשון נדר והתפס בו דבר אחר, נתפס בנדר ואסור. הגה: הנהגו לו הנשבע שלא לאכול

:Commented [YL26]

עבור עוד פעם, יש ב"מ שחלק על פירושו ברמב"ם

:Commented [YL27]

י' ש"ך שדחה דברי הב"ח, וצ"ע אם יש הלכה שיצא מזה.

:Commented [YL28]

בדוק אם באמת נתחדש משהו

ואם קבלו בלשון הרי עלי, שהוא לשון נדר, צריך התרת חכם, ויפתח בחרטה שיאמר לו: אלו שמת אל לבך שיאירעו בהם אלו הימים לא היית נודר, ומתיר לו. ולהרמב"ם, משקבל עליו בלשון נדר ופגעו בו שבתות וי"ט או ערב יוה"כ או ר"ח, חייב לצום בהם אם לא יתירו לו; אבל אם פגע בו חנוכה ופורים, נדרו בטל ולא יצום בהם, מפני שהם מדבריהם וצריכין חיזוק. הגה: והמנהג כסברא הראשונה. מי שנדר להתענות סך ימים ואמר: חוץ מ"ט, אין חנוכה ופורים בכלל; ואם אמר שדעתו היה עליהם, הולכים אחריו (תשובת הרשב"א סימן תרנ"ט /תרצ"ט/); אבל ערב יום הכיפורים בכלל, והכי נהוג ודלא כמו שפסק ביורה דעה סימן רט"ו סעיף ב'.

ועי' לקמן הערה 190 בשם הדרך אמונה והגרש"ז

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

מנה צליל פסח, אין מנה עשירה בכלל(כז). אצל אס נדר שלח לאכול מנה כל השנה, אפשר דמנה עשירה בכלל.

(יט) י"א שאם נדר כו' - יש לגרוס וי"א כו' בוי"ו וחולק על מ"ש לעיל דאין הנדר חל על לא תעשה ועל זה אמר וי"א דחל עליו וכל זה מסעיף ה' (ט"ז), וכן אם אמר "שבועה שלא אוכל ככר זה" וחזר ואמר "קונם ככר זה עלי", חייב שתיים. וכן אם נשבע שיאכל ככר זה ואח"כ אסרו עליו בקונם, אסור לאכול, לפי שהנדרים חלים ע"ד מצוה ושבועות (ש"ך), עי' ש"ך "וכן אם נשבע שיאכל ככר זה", בזה אף הדעה ראשונה מודה (ב"מ), וי"א דעל דבר האסור בעצמותו, כגון נבילה וכדומה, אין נדר חל דאין איסור חל על איסור דמעיקרא היה האיסור על החפץ אבל בנשבע שלא יאכל ואח"כ אמר קונם האכילה עלי חל שמתחילה לא היה האיסור על החפץ אלא על גופו ולא יאכלנו וכן באומר אכילה דיוה"כ עלי קונם (רע"א).

(כ) אבל אם כו' - זהו אף לסברא האחרונה (&) (ש"ך).

(כא) דהוה ליה מתפיס בדבר האסור - מיהו בעם הארץ י"א דבעינן שאלה אף במתפיס בדבר האסור כדלעיל (סי' רה"ס"?) (ש"ך).

(כב) אין מצה עשירה בכלל - כלומר ומותר לאכלה בלא התרה אבל מ"מ בנשבע שלא לאכול מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה בליל פסח כמו שנתבאר בא"ח (סי' תפה"ס"?) ולקמן (סי' רלו"ס"ה) (ש"ך).

סימן רטז - חלוק בין האומר פירות אלו או לא אמר אלו, ודין הנודר מהמבושל, (וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה), ובו י"ב סעיפים:

(א) ¹⁰²קונם פירות האלו(א) עלי, אסור בחילופיהם(ב) ובגידוליהם ¹⁰³ואצ"ל במשקין היוצאין מהם, ¹⁰⁴וכן אסור בגידולי גידוליהן(ג), ¹⁰⁵אבל חילופי חילופיהן(ד) מותרים, ואם הוא דבר שזרעו כלה גידולי גידוליו מותרים(ה). ¹⁰⁶וכן הדין אם לא אמר: האלו, אלא היו לפניו ואמר: קונם הם עלי. הגה: ¹⁰⁷וכן אם אמר פירות פלוניו) או מקום פלוני הם קונם עלי, הוה כאילו אמר: פירות אלו:

(א) פירות האלו וכו' - צ"ל שמדובר שרואה אותם מדאמר האלו אלא שמ"מ אינם מוכנים לפניו כמו בסיפא משום הכי נקט בסיפא "לפניו" (ט"ז).

(ב) אסור בחילופיהם - היינו שהחליפין בדבר אחר אסור אותו הדבר אחר ודוקא להמחליף אסורים אבל לאחר מותרים וכן אם החליפם אחר מותרים להנודר, וי"א דאוסר בכל ענין דמשוי ליה כהקדש, ומיהו היכא דלא אמר "אלו" אפילו לי"א מותר בהחליפין אחר (ש"ך).

(ג) וכן אסור בגדולי גידוליהן - כמו דבסיפא בסעיף ב' באומר "שאיני אוכל או טועם מהם" אוסר אפילו בגידולי גידוליהן הכי נמי כאן, משום דהוה גוף האיסור כיון שאין זרעו כלה וא"כ גם באומר פירות האלו עלי מ"מ הרי נהנה מגוף האיסור ודוקא כאן שהוא פורט ואומר פירות אלו שווינהו כהקדש בחילופין וגידולין וכן באומר פירות מקום פלוני עלי אבל באומר קונם זיתים וענבים עלי כמ"ש סוף סי' זה שלא נתכוין אלא מאכילת אותו מין ולא שוינהו כהקדש ומ"ה לא נאסר בחילופיהן וגידוליהן א"כ זה שכתוב בסוף "גידולין" הוא שלא בדקדוק דהא על כל פנים אסור בגידוליהן דהא פירות אותו מין הם והוא אסר כל המין עליו אלא בחילופין לבד יש חילוק, ולא בעינן שיאמר "האלו" אלא אמר קונם לחוד אלא משום חילופין לחוד דאין אוסרין אלא באומר **אלו** (ט"ז), האומר לאשתו "קונם מעשי ידיך עלי", או "קונם הן לפי", או "קונם הן על פי", אסור בחילופיהן ובגידוליהן, אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידולי גידולין אסור. אבל בדבר שזרעו כלה, הגידולין אסורין וגדולי גידולים מותרים, וע"כ באמר "קונם פירות אלו" הגידולין אסורין (ש"ך). עי' ט"ז, "לא יאסר בחילופיהן", היינו בשהחליפין אחר ולא הוא (ב"מ).

(ד) חילופי חילופיהן - י"א שאסור אפילו בחילופי חילופיהן וצ"ע למה השו"ע לא הביא דעה זו (ט"ז), וי"א שאין שום דעה שאסור בחילופי חילופיהן (נקה"כ).

(ה) גידולי גידוליו מותרים - אבל הגידולים עצמם אסורים, ואין האיסור בגידולים בטל ברוב שנוסף עליהם, שהוא דבר שיש לו מתירים ³¹(ש"ך), וי"א שדברי השו"ע כאן הם רק

Commented [YL29]
בדוק

³¹ עי' לקמן ט"ז סק"ט, ופ"ת לקמן סק"לה).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

בדבר שאין זרעו כלה³² (רע"א), צ"ע גדול בדברים אלו, שכן במקורם של דברים מדובר באוסר על חבירו, ואז אין איסור גידולים שאין אדם אסור דבר שלא בא לעולם על חבירו, ולכן גידולי גדולים מותרים, אבל באומר "קונם פירות אלו עלי" אפילו החליפם אחר אוסר מעיקר הדין, ואז גם גדולי גדולים אסורים (רע"א).

(ו) פירות פלוני - כלומר של איש פלוני אבל אם אמר פירות של מין פלוני כלומר קונם תאנים או ענבים עלי כיון שלא פרט ואסר עליו כל המין לא עשאו עליו כהקדש שלא נתכוין אלא מאכילת אותו המין ומ"ה לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן (ש"ך).

(ב) אמר: קונם מה שאני אוכל או טועם מהם, אם הוא דבר שזרעו כלה¹⁰⁹ (ז), כגון חטים וכיוצא בהם, מותר בחילופיהם (ח) ובגידוליהם. ואם הוא דבר שאין זרעו כלה כשזרעים אותו,¹¹⁰ כגון שום ובצלים, אפילו גידולי גידולין (ט) אסורים¹¹¹ וכך משקים היוצאים מהם אסורים (י).¹¹² וכן אם אמר: קונם פירות האלו על פלוני, אסור (יא) בחילופיהם ובגידוליהם:

(ז) שזרעו כלה - זה רק נוגע לגידוליהן אבל בחילופיהן אין חילוק דאפי' באין זרעו כלה מותר בהם (ט"ז), וה"ה פירות האילן (ש"ך).

(ח) מותר בחילופיהן - דכי אכיל חילופיהן וגידוליהן לא טעים הנהו פירות דאסר עליה והוא אמר שאני טועם (ט"ז), חילופיהן אפילו באין זרעו כלה מותר וי"א דאסרו גם החילופין (ש"ך), עי' ש"ך, ועי' סעיף ג' (ב"מ).

(ט) אפי' גידולי גידולין - וא"ל יבטל האיסור בגידולין שרבו עליו שהרי הוא דבר שיש לו מתירין שהרי יש לנדר התרה בפתח או חרטה וכל שיש לו מתירין לא בטל ברוב³³ (ט"ז).

(י) היוצאים מהם אסורים - היינו אסורים מספק (רע"א).

(יא) על פלוני אסור - בכל אופן שנתבאר כמו שאסר על עצמו (ש"ך), עי' ש"ך ומ"מ יש חילוק, דבאסר על עצמו בלשון אלו, אף החליפם עם אחר אסור, דיכול לאסור דבר שלא בא לעולם על עצמו, אבל באוסר על אחר, אף בלשון אלו אי אפשר לאסור החליפין, דאינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו (רע"א), עי' ש"ך ומשמעות דבריו דלפי הי"א הנ"ל סק"ב (ב) ה"ה בזה אפילו החליפין אחר וזה אינו, אלא דבזה מודה הי"א שם דאפילו בא"ל, אין אסור אלא בשהחליפין המודר עצמו (ב"מ).

(ג) אמר לאשתו: קונם מעשה ידיך (יב) עלי, אסור בחילופיהם ובגידוליהן. אמר: קונם שאני אוכלי (ג) או שאני טועם ממעשה ידיך, מותר בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה. אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידולי גידולין אסורין:

(יב) אמר לאשתו קונם מעשה ידיך כו' - רואים שהמייחד פירותיו של פלוני כמו מעשה ידי אשתו, דינו כאומר "האלו", ונאסר בחילופים וגידולים (ט"ז), אע"ג ד"מעשה ידיך" הוא דבר שאין בו ממש, וכאן צ"ל שמדובר שאמר "קונם ידיך למעשיהן" (ע"ל סי' רלד סקפ"ה?) א"נ מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא. מיהו לא נאסר אלא כנגד מעשה ידיה, שאם אשתו טחנה ואפאה ומכרה לחם להיות מעות, כנגד טחינה ואפייה שלה נאסרו, אבל החטים הם שלו (ש"ך).

(יג) דשאני אוכל - אפילו באומר פירות האלו שאני טועם הוה ליה כאילו לא אמר "האלו" ואזלינן בתר לשון "שאני טועם", ואין איסור בחילוף וגידול (ט"ז).

(ד) אמר לחבירו: קונם לביתך (יד) שאני נכנס, שדך שאני לוקח, מת או שמכרן (טו)¹¹⁴ או נתנן לאחר, מותר (טז). אבל כל שהוא ברשותו, אסור¹¹⁶ אפילו מכרו ואחר כך קנאו או שנפל ובנאו, ואפילו לא בנאו במקומו הראשון (יז). הגה: אמר לו: קונם בית אביך שאני נכנס בו, אף על פי שמת האב, אסור, לכל יולאי חלצוניהו קרויין בית אב:

(יד) קונם לביתך - המודר הנאה מבית, מותר ליכנס באין בו ד"א על ד"א (רע"א).

(טו) או שמכרן - דוקא לאחר אבל מכרו לנודר עצמו אסור שהרי הוא נהנה מביתו שמכחו בא לו, וע"ל (סי' רכו סק"ג?) (ש"ך).

(טז) מותר - שהרי עתה אינו ביתו (ש"ך).

(יז) במקומו הראשון - אלא שינהו במקום אחר ומשמע אבל קנה לגמרי בית אחר מותר שלא היתה כוונתו אלא על בית שהיה לו בשעת נדר הן שהיה כן או ישתנה אבל לא על בית אחר לגמרי (ש"ך), עי' ש"ך וי"א דאפילו כה"ג אסור (רע"א).

Commented [O30]: ר
ערה?

Commented [YL31]:
בדוק, ובפרט בב"מ

Commented [O32]: נ
noi

³² אבל דבר שזרעו כלה, מותר בגידוליהם.
³³ עי' לקמן סק"ל (ה). ועי' לעיל סק"ה).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(יח) דכל יוצאי חלציו כו' - כלומר "בית אביך" שאמר היינו יוצאי חלציו. ולפ"ז אם מכרו מותר אלא דמ"מ אסור לילך ליוצאי חלציו, אבל לשון "קונם בית אביך שאני נכנס בו" י"ל שאמר על ביתו ממש שכן על יוצאי חלציו לא שייך לומר שאני נכנס בו אלא "שאני הולך" (ש"ך), עי' ש"ך ש"לא תלכי לבית אביך" כולל אף שלא תלכי לבית בניו במקום שהם דרים ואפילו אינו בית אביהם, וכל דברי הראשונים להיפך (ב"מ).

(ה) ¹¹⁹אמר: קונם לבית זה שאני נכנס בו, אסור בו לעולם (יט) בין שמת מכרו או נתנו לאחרים. ואם נפל ובנאו, אפילו במקומו ובמדתו הראשונה, מותר: (יט) אסור בו לעולם - בן המדיר עצמו מנכסים אלו דאביו כשאמר "לביתך זה" אסור בו אפילו אחר מות הנודר מדקאמר "זה", אי משום דראוי לירשו בחייו נמי צריך לו לכמה ענינים ליהנות משל אביו (ש"ך).

(ו) ¹²⁰אמר: קונם לביתך זה שאני נכנס, אסור בו לעולם (כ), בין שמת או מכרו או נתנו לאחר בין שנפל ובנאו. ¹²¹ויש מי שמתיר במת (כא) או מכרו או נתנו, ואוסר בנפל ובנאו. ¹²²ויש מי שאוסר בזונכב ומתיר בזו:

(כ) אסור בו לעולם - די ש לנו ספק אם הולכים אחרי לשון "לביתך" ויהיה מותר במכירה ואסור בנפל או אחרי "זה" ויהיה להיפך והולכים לחומרא ואסורים בשניהם ³⁴ (ט"ז וש"ך), ואם אסר עליו איזה ענין ותלה הדבר בתנאי "אם אכנס לביתך זה", אם מכרו או נתנו, מותר (רע"א).

(כא) ויש שמתיר במת כו' - ס"ל דלביתך עיקר דבתר לישנא קמא אזלינן (ט"ז וש"ך).

(כב) ויש שאוסר בזו - ס"ל לישנא בתרא דהוא זה עיקר (ט"ז וש"ך).

(ז) ¹²³אמר ראובן לשמעון: קונם בית זה (כג) שאתה נכנס, ומת או שמכרו לאחר, אסור, שהאוסר דבר שהוא שלו (כד) על חברו, אף על פי שיצא מרשותו (כה), הרי הוא באיסורו עומד. אבל אם אמר לו: קונם לביתי שאתה נכנס, אם מת או מכרו או נתנו לאחר, מותר (כו). ¹²⁴האומר לבנו: הרי אתה אסור בהנייתי, או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת, יירשנו, שזה כאומר: נכסי עליך אסורין. אבל אם אסר עליו הנייתו ופירש: בין בחייו בין במותו, אם מת לא יירשנו, שזה כאומר: נכסי אלו עליך אסורים. (וע"ל סימן רכ"ג³⁵). הגה:

¹²⁵קהל (כו) שנדרו כל מה שגבנו יהיה ללוך צנין בית הכנסת וצנין בית המדרש, יתנו מחלה לזה ומחלה לזה אף על פי שלא גבו להספיק א' מהם. ¹²⁶מי שהשבע את צנו או חבירו שלא ילוה מעותיו לאחרים אם לא צרכות לרובן ושמעון (כח), ומת אחד מהם, מותר להלוות צרכות האחד, דכל מקום שנאמר פלוני ופלוני משמע אפילו אחד מהם, עד שיפוטו לך שניהם ציחד. ¹²⁷מי ששבע לאשה המסודכת לו שלא ישא אשה עליה, וקודם שנסכה נפלה לו יצמה, מותר ליצמה, ללשון עליה אינה צממע חלה אם נשאה תחלה. ולא יכנס המסודכת אלא יתיור לו שבעות (כט):

(כג) קונם בית זה כו' - אף על פי שלא אמר "בחיי ובמותי" אסור, ואם נפל וחזר ובנאו מותר כדלעיל סעיף ה' (ש"ך).

(כד) שהאוסר דבר שהוא שלו כו' - ודוקא כשמתחיל האיסור בעודנו ברשותו אבל אם אמר קונם לכשיצא מרשותי אינו יכול לאסרו (ש"ך).

(כה) אף על פי שיצא מרשותו כו' - וכל זה דווקא שפירש בחיי ובמותי קונם לביתי שאתה נכנס מת או מכרו לאחר **מותר** הטעם שצ"ל "בחיי ובמותי" אף על גב דאמר "קונם בית זה שאתה נכנס בו", הוא משום דאין אדם משים אל לבו לאסור ביתו אחר מותו דלא קפיד אינש מסתמא אלא שלא יראה שונאו בביתו אבל לעיל שאמר "קונם לבית זה שאני נכנס", דאסור אפילו מת כו', א"צ בחיי ובמותי דפשיטא דהאוסר עצמו כוונתו כל ימי חייו כיון דאמר בית זה ודאי יש לו איזה שנאה להבית עצמו משא"כ כאן דאוסר את שלו על חברו אף על גב דאמר זה כוונתו שלא יראה את שונאו נהנה מנכסיו ואחר מותו דרך עולם למחול לכל שונאיו ע"כ צ"ל "בחיי ובמותי", אבל אחר מכירה ודאי אסור אפילו בלא פירש "לאחר מכירתך", דחד טעמא הוא שלא יראה שונאו נהנה מבית זה (ט"ז).

(כו) מותר - ונראה דאם נפל ובנאו אסור כיון שאמר ביתי ועדיין ביתו הוא כדלעיל סעיף ד' (ש"ך).

:Commented [YL33]

?

:Commented [YL34]

חקתי - כיון שאמר תחילה "לביתי" לא מהני אח"כ "בחיי ובמותי" אף על גב דלעיל בסמוך כי אמר "הנודר לביתך זה" אזלינן לחומרא דהוה ג"כ לישני דסתרי אהדדי, שאני התם דהנודר אומר כן, דאפשר שלא יכנס לאותו בית לעולם. אבל הכא דמדיר אומר לשמעון לביתי שאתה נכנס מה איכפת ליה לאחר שיצא מרשותו, ולפיכך מותר ליכנס אחר מות המדיר אף על פי שאומר בחיי כו'

:Commented [YL35]

בדוק שזה נוגע לשו"ע ולא רק לטור, וכנראה לקשרו לש"ך בריש הסעיף.

³⁴ עי' אלשיך סי' יג, שאפשר לסמוך על המתירים אם מכרו או נתנו.

³⁵ ס"ב-ד.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

Commented [YL36]
לש

(כז) קהל כו' - ע"ל (סי' רכח סמ"ט) (ש"ך).
(כח) אם לא ברשות ראובן ושמעון ומת אחד מהם כו' - ה"ה שניהם חיים יכול לעשות ברשות אחד מהן וכן משמע להדיא לקמן (סי' רכח ס"מ) (ט"ז וש"ך), וי"א דבנדריים הלך אחר לשון בני אדם וצריך רשות של שניהם (ש"ך), היכא שהוא להקל כגון שנשבע שלא יעשה זאת וזאת או שלא יאכל זאת וזאת אין לסמוך על הי"א בש"ך להקל ואסור אפילו באחד מהם (פ"ח)³⁶.

(כט) אלא אם כן יתירו לו שבועתו - הטעם דאפשר דהכי קאמר ש"לא תהא שום אשה נשואה לו אחר נישואיה". ולפי מש"כ לעיל (סי' רח ס"ה) דאם אמר לשון שמשמעו ש"לא יעשה נשואין כו'", מותר לו לייבמה ללא התרת השבועה, שהכל תלוי בלשונו (ט"ז), עיקר הנוסח במקור דבריו היא "מותר לכנוס המשודכת אלא שלא ישא אשה אחרת עליה", וצ"ע (ש"ך), עי' ש"ך, והנה במקורם של דברים איתא שאם יכול להתיר השבועה, שלא נשבע על דעת רבים וכדומה, שיתיר, ואם אינו יכול להתיר, שזה נעשה על דעת רבים, אין איסור שבועה שאין במשמע "עליה" אלא לאחר נישואין, אבל קודם שישאנה לא נשבע (רע"א וב"מ * מהרי"ט, רשד"ם)³⁷.

(ח) אמר לחבירו: ככרי זו אסורה(ל) עליך, אפי' נתנה לו במתנה¹²⁹ או מכרה לו, אסורה לו.¹³⁰ מת ונפלו לו בירושה, או שנתנה לאחר והוא נתנה לו, מותרת לו(לא). שלא אמר אלא ככרי, ועתה אינה שלו:

(ל) ככרי זה אסורה כו' - עיקר הגירסא ללא "זה", דעיקר הטעם כאן דמותר במת ונפלו לו בירושה הוא מטעם שלא אמר "זה" דאלו אמר "ככרי זה" הוה דינו כמו ל"בית זה" דבסעיף ז' (ט"ז).

(לא) מותרת לו כו' - עי' לעיל סעיף ו' מח' אם תופסים לשון ראשון או אחרון, וי"א שכאן שונה כיון שהמדיר אומר כן לאחר וי"א אם אמר ככרי זה או ביתי זה דינו כמו גבי האומר ביתך זה בסעיף ו' שתופסין בו חומרות ב' הלשונות, וצ"ע (ש"ך).

(ט) אמר: קונם בשר ויין עלי, מותר(לב) בתבשיל שיש בו בשר ויין, אף על פי שנותנין בו טעם.¹³² ואם אמר: קונם בשר ויין שאני טועם או שאני אוכל, או שאמר קונם בשר או יין זה עלי(לג), אסור בתבשיל שיש בו טעם (בשר או) יין(לד):

(לב) מותר כו' - נראה דהיינו מסתמא אבל אם היה הטעם יין או בשר קשה לו וכה"ג אזלינן בתר כוונתו כדלקמן (סי' ריח &) ואסור בטעמן (ש"ך).

(לג) או יין זה עלי - ב"יין זה" אסור בודאי וב"שאני טועם", אסור רק מספק וכן בזיתים וענבים לענין משקין היוצא מהם עי' סוף הסימן (רע"א).

(לד) אסור בתבשיל שיש בו טעם יין - ע"ל (סי' צח סק"ה) דיש לסמוך אטעמית ישראל דהתירה אף בזמן הזה והלכך אם יש אחר שרשאי לטעום יכול לסמוך עליו ואם אין כאן אחר משערין בס' מיהו כל זה שלא במינו אבל במינו אפילו באלף לא בטיל כדבסעיף שאח"ז וע"ל (סי' קב ס"?) (ש"ך), י"א דאסור גם כן בתבשיל בקדירה של בשר כן יומו אם נתבשל אחר הנדר, אמנם אם נתבשל קודם הנדר מותר כדלקמן (סי' ריז ס"ב) אפילו אם אמר קונם טעם בשר עלי דאז גם הטעם שיצא מבשר קודם שנדר בכלל זה מ"מ שרי לאכול התבשיל שנתבשל בקדירה של בשר קודם שנדר משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא, ובגזירת צבור שהבשר הזה יהיה טרפה אין חשש לאסור הכלים אף דכל היכא דשוי חתיכה דאיסורא גם הטעם אסור ויש לאסור גם הכלים מ"מ הא באם גזרו שהבשר יהיה טרפה אינו ענין לשויא חתיכה דאיסורא מדין נדר דהא א"א להתיר להעשות טרפה

³⁶ עי' לקמן הערה 177.

³⁷ בהגהות מהריק"ש א"ה סי' א' וז"ל נשבע לאשתו שלא ישא עליה ונפלה לו יבמה אין זה בכלל השבועה ומותרת לו ומ"מ אם היה בדעתו בשעת השבועה על שום אשה ואפי' יבמה יחוש לעצמו ויחלוץ לה הרדב"ז סי' אלף תשע"ט. וי"א אף על גב דבלשון ב"א קרוי יבום ואינו קרוי נשואין מ"מ כל כה"ג אזלי אחר הנודר לא אחר משמעות הדבור אין לנו לילך אחר משמעות דבור השבוע' להתיר שישא את היבמה דאע"ג שנישואי היבמה אינם בכלל לשון שנשב' שלא ישא אשה אחרת מ"מ כונת הכלה המשבעת לא ניחא לה שלא יהיה בעלה אסור רק בשאר נשים בלבד אלא רצונה הוא לכולל ולאסור' עליו גם את היבמה ואדרבא נרא' דטפי מקפדת לאסור על בעלה את היבמ' יותר משאר נשים מרוב שנאה שביניהם (גנת ורדים אה"ע כלל ב סי' ז).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

כדלעיל (סי' רה ס"?) ואין ענין אך לדין תקנת הצבור שיש כח בידם לאסור המותר אזלינן בתר לשון בני אדם והא קי"ל דבלשון בני אדם אין הטעם בכלל בשר (פ"ח).
(י) ¹³³נתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין אחר(לה), אפי' טפה בחבית, נאסר הכל, מפני שיש לו להשאל על נדרו נעשה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו:

(לה) ביין אחר - אבל בחומץ לא איכפת לן ביש לו מתירין כיון שאינו מינו ונתבאר לעיל (סי' קב ס"א) דדבר שיש לו מתירין בטל באינו מינו (ט"ז), עי' דברי לעיל (סי' קב סק"י) [ז"ל הרמ"א (סי' קב ס"ד): מי שנדר מדבר אחד ונתערב אחר, לדידיה מקרי דבר שיש לו מתירין, דהא אפשר לשאול על נדרו. וזה תצית דברי הפ"ח: שנדר מדבר - דוקא בכה"ג דביד האוסר עצמו לשאול על נדרו הוא דשיל"מ, אבל אם אסר דבר על חברו בקונם³⁸, לא הוא דשיל"מ, דהאוסר יכול לשאול ע"ז, כיון דלגבי הנאסר לא הוא בידו, וכך מדויק לשון השו"ע (סי' רטז ס"י) [ז"ל: נתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין אחר, אפי' טפה בחבית, נאסר הכל, מפני שיש לו להשאל על נדרו נעשה כדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו], אבל תרומה טמאה ביד כהן היה נקרא דבר שיש לו מתירים לולא שלא שכיה שבעליו ישאל עליו, ויש לחלק שתרומה טמאה אסורה לכולם, ולכן אם אסר פירות על עצמו ועל חברו, נקרא דבר שיש לו מתירים, ועמש"ל (סי' טז סק"ב?), ועוד כל זה דוקא בנדר משום שיש מצוה לשאול עליו, ולכן הוא דשיל"מ, אבל אם נשבע שלא לאכול מאכל פלוני ונתערב לא הוא דשיל"מ שאין מצוה לשאול עליו, וי"א שגם בשבועה הוא דשיל"מ. מי שנדר מחבית יין ונשבע שלא יתיר נדרו ונתערבו שיורי קנקן בחבית אחר הוא דשיל"מ שהרי יכול להתיר תחלה השבועה ואח"כ הנדר כדלקמן (סי' רכט ס"ד), והיכא שא"צ לשאול על נדרו כגון שנדר בעת צרה וכיצא בזה לא הוא דשיל"מ אכן אם רוצה לשאול על נדרו שנדר בעת צרה צ"ע אם הוה דבר שיש לו מתירין] (פ"ח)³⁹.

(יא) ¹³⁴האוסר על עצמו יינו של פלוני(לו) או של מקום פלוני. דינו כדין האוסר על עצמו יין זה שאסור בתבשיל שנפל בו ויש בו טעם יין. והוא הדין אם אותו יין נעשה חומץ אחר הנדר, שהוא אסור עליו. אבל מה שהיה חומץ(לו) בשעת הנדר, מותר, (ויין אסר עליו ולא חומץ):

(לו) והאוסר על עצמו יינו של פלוני - ובזה אפילו מכר הפלוני יינו לאחר אסור (ב"מ).
(לז) אבל מה שהיה חומץ - ואין דנין בזה שאין אנו בקיאים, עי' במג"א (סי' תקנא סקכ"ז)⁴⁰ (רע"א).

(יב) ¹³⁵אמר: קונם זיתים וענבים עלי, מותר בשמן ויין היוצא מהם, אפילו הוא חדש(לח).
ואם אמר: קונם זיתים וענבים שאני טועם⁴¹, או שאמר קונם זיתים וענבים אלו עלי, אסור אף במשקים היוצא מהם ובתבשיל שנותנין בהם טעם:
(לח) אפילו הוא חדש - שטעמו שוה דאזלינן בתר שמא (ש"ך).

סימן ריז - דין הנודר מהמבושל, מהמליח, ממעשה קדירה, ודומיהם, וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון בני אדם, ובו מ"ח סעיפים:

³⁸ עי' לקמן סי' רלו סק"ט(ז), שיש בזה מח' ראשונים.

³⁹ עי' לעיל סק"ט(ט).

⁴⁰ ז"ל השו"ע (סי' תקנא ס"ט) יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו (ומותר בחומץ של יין) וכו'. וז"ל המג"א: עי' ביו"ד דאין אנו בקיאים איזו מקרי חומץ, מ"מ הכא כיון שאינו אלא מנהג, כל שבני אדם נמנעין לשתות מפני חמיצותו, מקרי חומץ דאזלינן אחר לשון בני אדם. צ"ע בזה שהרי הלשון של אין אנו בקיאים הוא בטור, ומקורו בתוס' ע"ז כט ע"ב ד"ה אי משום, אבל בשו"ע יו"ד סי' קכג ס"ו איתא "כל שמבעבע כשמשליכין אותו על הארץ הוא חומץ". ועיי"ש בש"ך: היינו כשמרתיח אבל כל שאינו מבעבע אין אנו בקיאים אם הוא חומץ או לאו. {צ"ע מהו כשמרתיח}

ועיקר דדעת רע"א שהביא מהמג"א שמה שאנשים אומרים הוא חומץ לא מספיק לדין נדר, אע"פ שהולכים אחרי לשון בני אדם.

⁴¹ עי' ב"מ סי' ריז על ש"ך סק"ט שזה ספק, וה"ה לענין תמרים ודבש שלהם, שאם אמר שאני טועם אסור מספק. ועי' רע"א לעיל סק"ל(ג).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(א) נדר או נשבע מהמבושל(א), אם דרך אותו מקום באותו לשון ובאותו זמן שקוראין מבושל אפי' לצלי ולשלוק(ב), הרי זה אסור בכל. ואם אין דרכם לקרות מבושל אלא לבשר שנתבשל במים ובתבלין, הרי זה מותר בצלי ובשלוק. וכן המעושן והמטונן והמבושל בחמי טבריא וכיוצא בהם, הולכים בו אחר הלשון(ג) של בני העיר:

(ג) נדר או נשבע מהמבושל - נשא אשה ונשבע לה שלא ישא עליה אסור לישא אשה שהיתה מקודשת קודם השבועה (רע"א * גינת ורדים)⁴².

(ב) אפי' לצלי ולשלוק - וכל שקורין לצלי מבושל מסתמא דגם שלוק בכלל ולשוק" פ"י בשיל ולא בשיל אבל בשיל יותר מדאי בכלל מבושל הוא בכל מקום (ט"ז וש"ך), שכן בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ואם אין לשון בני אדם כגון שנדר בלשון הקדש ובאותו מקום אין מדברים בלה"ק הלך אחר לשון תורה (ש"ך).

(ג) אחר הלשון - אם אין לשון בני אדם, כגון שנדר בלה"ק ובאותו מקום אין מדברים בו הלך אחר לשון תורה. מי שנשבע שלא לשכור ושלא למשכן בית שלו כי אם לפלוני, אין ירושה בכלל, ועיין לעיל (סי' רטז סק"ז?). הנשבע לעשות דבר כשיהיה נשוי או איפכא לא אעשה דבר זה כשאהיה נשוי לא עבר על שבועתו כל זמן שלא נשא אשה בכתובה וקידושין וז' ברכות, וכן לא נתחייב לעשותו אלא לכשיהיה נשוי בכתובה וז' ברכות, כיון דבין בלשון תלמוד ובין בלשון בני אדם לשון נישואין לחוד ולשון אירוסין לחוד. וי"א דאירוסין בכלל נשואין. הנשבע שלא ישא אשה אחרת על אשתו, אין אירוסין בכלל, וה"ה במקום שנוהגים חרם דרבינו גרשון, דאין קידושין בכלל, וי"א אף אירוסין בכלל. הנודר מראובן ובניו ובניו מותר בדור רביעי, וי"א דהוי ספיקא⁴³ (באר היטב), מי נדר מפרה מעוברת אסור ליהנות אף מולד משום עובר ירך אמו אבל לא להיפך, שאם נדר מעובר מותר להשתמש באמו המעוברת. קהל שגזרו בחרם על שוחט א' שתהא שחיטתו אסורה מותר לאכול משחיטתו אם ישראל אחר בדק סכין ונתן לו דלשון בני אדם שתהא שחיטתו אסורה משמע כשחיטת מומר וכה"ג במומר שרי כדלעיל (סי' ב ס"ז) (פ"ת).

(ב) ¹³⁷הנודר ממעשה קדירה, אינו אסור אלא מדברים שמרתיחים אותם בקדירה כגון ריפות(ד) ולביבות וכיוצא בהם. אסר עצמו מכל היורד לקדירה(ה), הרי זה אסור בכל המתבשלים בקדירה. ¹³⁸נדר מהיורד לתוך התנור, אינו אסור אלא בפת. ואם אמר: כל מעשה תנור עלי, אסור בכל הנעשה בתנור:

(ד) ריפות - מעשה חטין שנכתשו ולביבות הם מעשה רוחשות (ט"ז).

(ה) היורד לקדירה כו' - אבל היורד לאלפס מותר לו (ש"ך * ב"י).

(ג) ¹³⁹נדר או נשבע מן המליח, אם דרכם לקרות מליח לכל המלוחים, הרי זה אסור בכל המלוחין ¹⁴⁰אפילו אינו מליח אלא להתקיים לשעה. ¹⁴¹ואם אין דרכם לקרות מליח אלא לדג מליח בלבד, אינו אסור אלא בדג מליח. נדר או נשבע מן הכבוש, אם דרכם לקרות כבוש לכל הכבושים, הרי זה אסור בכל. ואם אין דרכם לקרות כבוש אלא לירק כבוש בלבד, אינו אסור אלא בכבוש של ירק. וכן כל כיוצא בזה. היו מקצת בני המקום קורין לו כך ומקצתן אין קורין, אין הולכין אחר הרוב(ו), אלא הרי זה ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר:

(ו) אין הולכין אחר הרוב כו' - ומיהו אם הוא אומר נתכוונתי כך כמו שקורין הרוב נאמן כדלעיל (סי' רח סק"ג) (ש"ך).

(ד) ¹⁴²אמר: קונם ירק(ז) עלי, אינו אסור אלא בנאכלין חיים(ח). ואם אמר ירקי קדירה עלי, אסור ¹⁴³אף בנכבשים בה(ט). ואם אמר ירק המתבשל בקדירה אינו אסור אלא במתבשל בה. ומיהו אסור(י) בכל המתבשל בה, אף בדילועין (פירוש מין ירק שעליו גדולים ביותר, ערוך). שכל דבר שהשליח נמלך עליו, הוא בכלל המין ההוא. ואם אמר לשלוחו(יא): קח לי ירק, ואינו מוצא אלא דילועים, הוא נמלך בו לומר: תרצה דילועין. אבל אם נדר מהדלועין, מותר בירק:

(ז) ירק כו' - ע"ל סק"כ(כד) (ש"ך).

⁴² עי' לעיל סי' רטז סק"כ(כט), והערה 37.

⁴³ עי' לעיל סי' רח סק"ה.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

- (ח) אלא בנאכלים חיים - כלומר באותן ירקות שנאכלין גם חיים (ש"ך).
- (ט) אף בנכבשים בה כו' - י"א דכ"ש במבושל בין נאכל חי או אינו נאכל חי מכל מקום ירק חי מותר לאכול, אמנם העיקר האומר "ירקי קדירה עלי" אסור בחי ובכבוש ולא במבושל אלא א"כ אמר "ירק המתבשל", ואז נראה מותר בכבוש ובחי (ט"ז), ועיקר כ"א בט"ז דלא כט"ז (ש"ך).
- (י) ומיהו אסור כו' - אבל אינו בכלל סתם ירק או ירקי קדרה שמשמע בנאכלין חיים או כבושים ודילועין אינם נאכלין רק מבושלים (ש"ך).
- (יא) ואם אמר לשלוחו כו' - פי' והא לך ראייה דאם אמר לשלוחו כו' (ט"ז).
- (ה) ¹⁴⁴הנודר מהירק, אסור אפילו ביבש(יב), מאחר שאין לו גורן. ומותר בפולין יבשים, מאחר שיש לו גורן, ואינם נקראים ירק אלא הלחים:
- (יב) אסור אפי' ביבש - פי' אף על גב דירק נקרא לחין מ"מ בזה אסור אפילו ביבש מאחר שאין עושיין גורן לירק אפילו יבש לא נפיק מכלל ירק (ט"ז).
- (ו) הנודר מהירק, נסתפק בירושלמי¹⁴⁵ אם הוא אסור בקולקס (פירש הערוך שהוא מין לוף ומונה בתרמיל ארוך ויש בו גררין הרבה). @ NO MB
- (ז) ¹⁴⁶הנודר מהבשר, [אסור] (מותר) בגדין(יג). מהגדין, מותר בבשר:
- (יג) מותר בגידים - טעות סופר הוא וצ"ל "אסור בגידים" (ט"ז, ש"ך), שהם טפלים לבשר (ש"ך).
- (ח) ¹⁴⁷מקום שדרכם אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר אומר לו: לא מצאתי אלא דגים, אם נשבע או נדר במקום זה מהבשר, נאסר אף בבשר דגים. וכן כל כיוצא בזה. ובכל מקום, הנודר מהבשר אסור בבשר עופות ובקרבים ובראש וברגלים, בקנה ובלב. ומותר בחגבים. ואם מראים הדברים(יד), בעת שנדר, שלא נתכוון אלא בבשר בהמה בלבד (או לבשר עוף ובהמה בלבד), ה"ז מותר בבשר דגים, ואפי' במקום שהשליח נמלך עליהם. ¹⁴⁸ואפילו צצקר עופות(טו) נמי שרי, להא לא נתכוון(טז) רק לצקר בהמה):
- (יד) ואם מראין הדברים כו' - אם נדר בימי הקזה אין דגים בכלל הנדר שבלאו הכי לא אוכל אותם ולא הוצרך לידור נדר (ט"ז).
- (טו) ואפי' בבשר עופות כו' - מי שנודר שלא יקנה לשבת אלא חצי חתיכה בשר נראין הדברים שלא נתכוין אלא לבשר בהמה הנמכר בחתיכה אבל בעופות מותר (ש"ך).
- (טז) דהא לא נתכוון - אפילו אם לא היו מראין הדברים בעת שנדר אלא שאח"כ אמר כוונתי לבשר בהמה דקרינן ליה בשר סתם מותר בעופות, ואיפכא צ"ע. ועי' לעיל (סי' רי"ט"?) לענין פת חטיין ושעורין (פ"ת).
- (ט) ¹⁴⁹הנודר מהקיפה(יז), מותר ברוטב. מהרוטב, מותר בקיפה. מהבשר, מותר בשניהם(יח), אם לא שאומר: קונם בשר [זה] עלי(יט) שאני טועם או שאני אוכל:
- (יז) מהקיפה - פי' פוררין דקין שנקפין בשולי הקדירה (ט"ז).
- (יח) מהבשר מותר בשניהם - האידינא אסור בשניהם דאזלינן בתר לשון בני אדם ומ"ה שרינן סתם בדגים, היינו דהאידינא הנודר מבשר סתם מותר בדגים דאין דרך האידינא דמימלך שליח עליה (ט"ז, ש"ך).
- (יט) אם לא שאומר קונם בשר עלי כו' - צ"ל בשר זה (ט"ז).
- (י) ¹⁵⁰הנודר מהגריסין, אסור במקפה (פי' מרק קפוי ועב) של גריסין(כ). מהמקפה, מותר בגריסין. מהמקפה, אסור בשום(כא). מהשום, מותר במקפה. ¹⁵¹מהתבלין, אסור בחיין ומותר במבושלין. ואם אמר: קונם תבלין שאני טועם(כב), אסור בחיין ומבושלין. מהכרוב, (אסור) באספרגוס (פי' מין מים שבשלו בהם הכרוב, רמב"ם. ורש"י פי' מין כרוב). מהאספרגוס(כג), מותר בכרוב. ¹⁵²מהכרישים, מותר בקפלוטות. מהירק, מותר בירקות שדה(כד) מפני שהוא שם לווי ¹⁵³דצלקון בני אדם אינם קורין ירק סתם, רק לירקות הגללים צגנות):
- (כ) אסור במקפה של גריסין - מקפה הוא תבשיל עב וגבי אסור שום לא נקט מקפה של שום הטעם דאפילו שום בפני עצמו אסור דכיון שאמר כל מקפה אסור עלי ושום הוא שנותנין אותו בכל מקפה, והא דאמרין דנודר מגריסין אסור אפילו במקפה של גריסין הטעם דקרי ליה מקפה של גריסין, אבל נודר ממקפה סתם אין גריסין בפני עצמן בכלל שהרי אין הגריסין הכרחיים למקפה משא"כ בשום שהם הכרחיים למקפה, ע"כ אפילו בנודר ממקפה הוה שום בפני עצמו אסור שסתם מקפה היא של שום אבל נודר משום לא

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג - סי' רסט)

- אסרו אלא בפני עצמו ולא כשנותנין אותו בהמקפה דמידי אחרינא הוא וג"כ אין נקרא שם השום על המקפה לקרותו מקפה של שום כמו שהוא בגריסין (ט"ז), וי"א טעם דאסור במקפה של גריסין, שהוא תבשיל של גריסין (ש"ך).
- (כא) אסור בשום - דלשון מקפה כולל כל דבר קפוי ועב ושום נמי קפוי הוא שממחין אותו במעט מים ונאכל בכך (ש"ך).
- (כב) תבלין שאני טועם - ה"ה שאני אוכל (ט"ז), דבר הבא ליתן טעם בקדירה כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הכל נכלל בשם תבלין ובהני הוא דשייך לפלוגי בין חיים ומבושלים אבל בפלפלין וכיוצא בהן אין שייך לחלק בהן (ש"ך).
- (כג) מהאספרגוס - בזמנם היו קורין גם לאספרגוס כרוב ולא לכרוב אספרגוס ולכן הנודר מכרוב אסור באספרגוס, וצריך לגרוס "אסור" (ט"ז).
- (כד) מותר בירקות שדה - עכשיו אסור בירקות שדה הוא בלשון ירקות בלשון בני אדם (ש"ך), ויש חולקים, שכל שיש לו שינוי בשם אפילו אומר "שאיני טועם" אינו מרב האותם (ב"מ על ש"ך סקי"ט).
- (יא) ¹⁵⁴הנודר מהחלב, מותר בקום(כה)⁴⁴ (פירוש מים המובדלים מהחלב כשמעמידים אותו הנקראת סרו). נדר מהקום, מותר בחלב. ¹⁵⁵וי"א לאס קוריס(כו) לקום על פס חלב, כגון שקורין אותה קומא לחלב, (אסור). ¹⁵⁶מהחלב, מותר בגבינה. מהגבינה, מותר בחלב. ואסור בה בין מלוחה בין תפילה בין לחה בין יבשה:
- (כה) מותר בקום - פי' מי חלב הנבדלין ממנו (ט"ז), היינו נסיוכי דחלבא וע"ל (סי' פא ס"ה וסי' פז ס"ח) (ש"ך).
- (כו) וי"א דאם קורין כו' - אהנודר מחלב קאי, דאם קורים לקום קומא דחלבא אסור בקום אבל בנדר מהקום אף על פי שקורין אותו קומא דחלבא מותר בחלב (ש"ך).
- (יב) ¹⁵⁷הנודר מן הדגים(כז), מותר בציר(כח) ומוריים של דגים:
- (כז) הנודר מן הדגים - ואסור בדג בין גדול בין קטן, אבל הנודר מן הדגה רק אסור בדגים קטנים, והנודר בדג דגה, אסור בין גדולים בין קטנים (ט"ז).
- (כח) מותר בציר כו' - היינו בציר שיצא קודם הנדר אבל לאחר הנדר אסור כשאמר "קונם דגים שאני טועם" או "שאיני אוכל" או "קונם דגים אלו", כמ"ש לעיל (סי' רטז ס"ט), ולענין קום החלב עי' לעיל (סי"א) ולענין דבש תמרים עי' לקמן (סי"ג) (ט"ז וש"ך).
- (יג) ¹⁵⁸הנודר מהתמרים, מותר בדבש תמרים(כט). הנה: ¹⁵⁹אף על פי שסם התמרים(ל) עליו, ונקרא דבש תמרים, הואיל ונסתנה לורתן ממה שהיה תחלה, משא"כ נקומא דחלבא. ועוד דמה שנקרא דבש תמרים(לא) אינו חלב כלי להבדילו משא"כ דבש תמרים, מותר בתמרים. מסתוניות(לב) (פי' ענבים רעים הנשארים בגפן בימות הסתיו ועושין מהם חומץ), מותר בחומץ היוצא מהם:
- (כט) מותר בדבש תמרים וכו' - האומר "קונם תמרים שאני טועם" אסור בדבש תמרים מספק כנ"ל (סי' רטז ס"ב)⁴⁵ (ש"ך וב"מ), עי' ט"ז וש"ך סק"כ(ח), ואם אמר "תמרים אלו אסורים עלי" או "קונם תמרים שאני טועם" מותר בדבש (פ"ת * משכנ"י סי' נא).
- (ל) אף על פי ששם התמרים כו' - וי"א שאני קום החלב דהוה עדיין משקה כמו תחלה משא"כ בדבש תמרים שתחלה היה אוכל ועכשיו נעשה משקה (ט"ז).
- (לא) ועוד דמה שנקרא דבש תמרים כו' - אבל בקומא דחלבא כי קרו ליה קומא דחלבא מפני שעדיין תורת חלב עליו קרי ליה הכי ולא להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קום אלא זה (ש"ך).
- (לב) מסתוניות - פירוש סופי ענבים שאינם מתבשלים (ט"ז וש"ך).
- (יד) ¹⁶⁰הנודר מדבש(לג), מותר בדבש תמרים(לד). מהחומץ, מותר בחומץ סתוניות:
- (לג) הנודר מדבש - בנודר מדבר הבא מן החי מותר בדבש דבורים (רע"א * שער אפרים).
- (לד) מותר בדבש תמרים - שסתם דבש הוא של דבורים (ט"ז וש"ך).

⁴⁴ עי' לקמן סק"כ(ח).

⁴⁵ ועי' שם רע"א סק"ל(ג) ש"אלו" זה ודאי.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג - סי' רסט)

(טו) ¹⁶¹הנודר מהיין, מותר ביין תפוחים(לה) ¹⁶²ואסור ביין מבושל ומותר בקונדיטון(לו) (פי' משקה שיש בו דבש ויין ופלפלין). ויש מי שאוסר בקונדיטון(לז). (ולין חומץ עיין לעיל סוף סימן רט"ז סעיף י"ח):

(לה) מותר ביין תפוחים – ואסור ביין צמוקים (רע"א).

(לו) בקונדיטון - פי' יין מבושל במיני בשמים, וי"א מבושם במיני בשמים (ש"ך HR).
(לז) ויש מי שאוסר בקונדיטון – שונה מלעיל סעיף י' בנודר מירקות דמותר בירקות שדה מטעם שיש להם שם לווי והכא נמי יש לווי דמקרי יין מבושל, שאני התם דמין אחר הוא משא"כ כאן דשניהם יין ומפני שנתבשל לא הפסיד (ט"ז).

(טז) ¹⁶³הנודר מהתירוש, לדידן(לה) אסור ביין ומותר בכל מיני מתיקה:

(לח) מהתירוש לדידן - שאין אנו קוראים תירוש אלא ליין בלשון תורה (ט"ז), בין אם דיבר בלשון לעז או לשון הקודש (ש"ך).

(יז) ¹⁶⁴הנודר מהשמן, אם הוא במקום שמסתפקים בשמן זית, אסור בו ומותר בשמן שומשמן. ואם הוא במקום שמסתפקין בשמן שומשמן, אסור בו ומותר בשמן זית. ואם מסתפקין בשניהם, אסור בשניהם אף על פי. Error: Reference source not found. שרוב סיפוקן מאחד(לט) מהם:

(לט) אף על פי שרוב סיפוקן מאחד כו' – עי' מ"ש לעיל (סי' רח ס"א סק"?) (ט"ז), ולא אזלינן בתר רובא דספק נדרים להחמיר ועי' לעיל ס"ג (ש"ך), ואם פירש דבריו, זה מועיל אפילו נגד רוב, ועי' לקמן (סמ"ז) (ב"מ).

(יח) ¹⁶⁵הנודר מהתבואה או הנודר מעללת(מ), אינו אסור אלא בחמשת המינים(מא). והוא הדין לנודר מהדגן(מב):

(מ) מעללתא – שהוא לשון הכולל כל דבר מעולה ומשובח (ט"ז), י"א ד"עללתא" משמע כל דבר, וצ"ע למה המחבר לא חש לדבריו להחמיר בדאורייתא וצ"ע (רע"א) ⁴⁶, איתא בגמ' דאם אמר תבואת השדה אסור בכל הגדל שבשדה וצ"ע למה השמיטו הפוסקים (פ"ח).

(מא) בחמשת מינים - הם ה' מיני דגן שהוא חטה ושעורה כוסמין שבולת שועל ושיפון (ש"ך).

(מב) וה"ה לנודר מהדגן – וי"א דחטה נחלקת לשני חלקים מותר שכבר נשתנית, אבל למעשה אין להקל כיון שהמחבר לא כתב כן בפירושו (ט"ז).

(יט) ¹⁶⁶הנודר מפת סתם(מג), אינו אסור אלא בפת חטים ושעורים. ובמקום שנוהגים לעשות פת מכל דבר, ונדר מהפת ¹⁶⁷או מהמזון(מד), אסור בחמשת המינים. ואם אמר: כל הזן עלי(מה), אסור בכל חוץ ממים וממלח(מו):

(מג) מפת סתם כו' - עיין לעיל (סי' רי ס"?) (ש"ך).

(מד) או מהמזון - היינו דברים שמסעדים הלב, וזה דוקא בה' מינים (ט"ז), והאי "או מהמזון" דקאמר, פירושו אפי' במקום שעושין פת דוקא מחטים ושעורים, מכל מקום דוקא חמשה מינים קאמר (ט"ז וש"ך), צ"ע למה אינו אסור באורז דהוי ג"כ מזון דמברכים עליו במ"מ כדאיתא בא"ח (סי' ר"ח) וצ"ע (רע"א, פ"ת * צל"ח), וכן יין קשה (פ"ת * צל"ח).

(מה) ואם אמר כל הזן כו' - ומיירי שלא אסר אלא לזמן שיוכל לעמוד בו דאל"כ הוי כנודר מכל פירות שבעולם דאינו נדר כלל כדלקמן (סי' רלב ס"ה) (ט"ז וש"ך).

(מו) חוץ ממים וממלח - אף אם המלח ומים מעורבים יחד (רע"א).

(מז) ¹⁶⁸הנודר מהחטים, אסור בהם בין חיים בין מבושלים. חטה חטים שאיני טועם, אסור בהם בין קמח בין פת. ¹⁶⁹חטה שאיני טועם, אסור בהם באפויה ומותר לכוס. חטים שאיני טועם, מותר באפויה ואסור לכוס. חטה חטים שאיני טועם, אסור בין באפויה בין לכוס. הגה: ¹⁷⁰האומר: פת חטים וסעורים וכוסמין עלי, אינו אסור אלא צפת חטים ופת סעורים ופת כוסמין, לפת דקאמר קאי על כולם. ¹⁷¹ויש מחמירין לאסור צעורים וכוסמין לגמרי, אלא אם כן

Commented [O38]
ב"מ הקשה שהמהרי"ל
(שהוא מקור ל"מבושם"
רק מביא שיטת הרא"ש
שאוסר.

⁴⁶ צ"ע שכן אם פירש דבריו, אז ודאי זה מותר, ואיך יתכן שהוא נדר מכל דבר.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

אומר שלח היתה כוונתו רק אפת, או שידוע לשון בני אדם שצאוהו העיר, לאו הולכין אחר לשון בני אדם. @NO MB@

(כא) ¹⁷² גרים שאני טועם, אסור לאכול מבושל ומותר לאכול חי. גריסין שאני טועם, אסור לאכול חיים ומותר לאכול מבושלים. גרים גריסין שאני טועם, אסור לאכול חיים ומבושלים. @NO MB@

(כב) ¹⁷³ הנודר מפירות השנה (מז), אסור בכל פירות (מה) השנה ומותר בגדיים וטלאים (מט), בחלב ובביצים ובגולות. ואם אמר: גידולי שנה עלי, אסור בכולם (נ):

(מז) הנודר מפירות הארץ - הנודר מפרי עץ ומפרי האדמה מותר לאכול הצוקר שאין זה פרי (פ"ת).

(מח) אסור בכל פירות - ואפילו כמהין ופטירות דאסור (ט"ז).

(מט) ומותר בגדיים וטלאים - וכ"ז כשנודר לזמן כנ"ל סק"מ (מה), ואף על גב דאמרינן בגמ' בהמות נקרא פרי, לענין נדרים שונה דהולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם לא נקראים פרי (ט"ז), וי"א כאן שונה כיון דאמר "פירות השנה" (ש"ך).

(נ) אסור בכולם - מזה שכתוב שכ"ז כשנודר לזמן כנ"ל אסיפא ד"גידולי שנה" משמע דברישא הוי נדר אפי' לעולם, דכיון שמותר בגדיים וטלאים יכול לקיים נדרו ועי' לקמן (סי' רלב סק"ח?) (ש"ך).

(כג) ¹⁷⁴ הנודר מפירות הארץ, אסור בכל פירות הארץ ובפרי העץ, ומותר בכמיהין ופטירות (נא). ואם אמר: גידולי קרקע עלי, אסור בכולם (נב):

(נא) ומותר בכמיהין ופטירות - לפי שאינם בכלל פרי הארץ שיונקים מהאוויר אף על פי שגדילין מן הארץ (ט"ז).

(נב) אסור בכולם - מכל מקום מותר בגדיים וטלאים, אף על גב דגם הם גידולי קרקע כנ"ל סק"מ (מט) מכל מקום בנדרים לא כן הוא, דבלשון בני אדם לא מקרי בהמות בשם גידולי קרקע (ט"ז).

(כד) ¹⁷⁵ הנודר מהקין, אינו אסור אלא מהתאנים. @NO MB@

(כה) ¹⁷⁶ הנודר מהמים הנמשכים ממעין פלוני, אסור בכל הנהרות היונקות ממנו, ואין צריך לומר מהנמשכים ממנו, אף על פי שנשתנה שמו ואין קורין אותו אלא נהר פלוני או מעין פלוני. אם אמר: מנהר פלוני או ממעין פלוני, אינו אסור אלא בנקראים על שמו. @NO MB

(כו) ¹⁷⁷ הנודר הנאה ממעיין, טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה (נג):

(נג) אבל לא בימות החמה - דאיכא הנאת הגוף (ש"ך).

(כז) ¹⁷⁸ הנודר מהכסות, מותר בשק וביריעה ובחמילה (נד) (פי' מיני בגדים גסים שאין דרך בני אדם להתכסות בהם):

(נד) ובחמילה - פי' מיני בגדים גסים (ש"ך).

(כח) ¹⁷⁹ הנודר מהבית (נה), אסור בעליה (נו). מהעליה, מותר בבית:

(נה) הנודר מהבית - ואינו אסור אלא בבית שיש בו ד' אמות על ד' אמות (רע"א).

(נו) אסור בעליה - אבל חדר ויציע לא הוי בכלל בית, דהמוכר את הבית לא מכר את החדר ולא את היציע אלמא לא הוי בכלל בית, ועיין בחו"מ (סי' ריד סי"א) ⁴⁷ (ש"ך).

(כט) ¹⁸⁰ הנודר מהעיר, אסור ליכנס לעיבורה (נז) דהיינו תוך שבעים אמה ושירים:

(נז) לעיבורה - ואף על גב דלענין שאר דברים תוך התחום דין עיר עליו, כמו שנתבאר בא"ח (סי' תצו ס"ו? וסי' תקעד ס"ו?) ועי' רמ"א לקמן (סי' רכח סל"ג) כאן שונה בנדרים דהלך אחר לשון בני אדם שאינו אלא תוך שבעים אמה ושירים (ש"ך), עי' ש"ך, וי"א שכל שהולכים אחרי לשון בני אדם, היינו כאשר מדברים בלשון זו שם, א כל אם נדר בלשון הקודש, אז הולכים אחרי לשון תורה (רע"א * תוספת שבת), רוב הראשונים סוברים דווקא שיש איזה בנין תוך ע' אמה ושירים, אבל באויר בעלמא אין דינו כעיר ויש צד

Commented [O39]: ל בדוק אם זה רש"י ואם כן רואים.

Commented [O40]: ר שנה הארץ נוסח

⁴⁷ ז"ל: המוכר את הבית מכר כל הדברים הקבועים כגון דלת ונגר ומנעול וכו', ואם א"ל הוא וכל מה שבתוכו כל אלו מכורים, אבל לא גג ויציע ובור ודות ומחילות.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

הסובר שהולכים אחר לשון ב"א, ואוירא בעלמא נכלל (רע"א), וי"א שהכל כפי ההלכות של עיבור העיר בהלכות עירובין (רע"א * אורים גדולים).

(ל) ¹⁸¹הנודר מהבית, אינו אסור אלא מהאגף ולפנים (נח), דהיינו מסתימת הדלת ולפנים. אבל מסתימת הדלת ולחוץ, על עובי המפתח, מותר:

(נח) מהאגף ולפנים כו' - עיין באו"ח (סי' נה סי"ג) ⁴⁸(ש"ך).

(לא) ¹⁸²הנשבע לעמוד בבית אחד, אסור מהאגף ולחוץ. הגדה: ¹⁸³הגודל ללור צטונות היהודים ריך ללור צטונה הגדולה וצרחוב שלה, לכן הוא לשון בני אדם, ולא אמרינן ג' צתים מקרי צטונה. ¹⁸⁴קהל קגזרו שלא לקנות צתים מעוצדי כוכבים, אסור להחליף עמהם דזה נמו מקרי קנייה ומכירה. @ NO MB

(לב) ¹⁸⁵נדר מיושבי העיר (נמ), אסור במי שישב שם שלשים יום. מבני העיר, אינו אסור אלא במי שישב שם י"ב חדש. הגדה: ¹⁸⁶ואם נדר ממי שדר שם, אפילו דירת ערלי מקרי דירה. מיהו הולכים אחר לשון בני אדם (ס) שאין נקרא דירה אלא שדר שם עם בני ביתו לך קבע, אף על פי שהוא פתוח מל' יום. ואם לשון בני האדם הוא בדרך אחר, הולכין אחריו אחר כוונת הנודר.

(נט) נדר מיושבי העיר - אין הענין תלוי בין אם ירד להשתקע או לגור אלא בזמן (רע"א * מהר"י בן לב).

(ס) אחר לשון בנ"א - לשון דרי העיר לא הוזכר כאן בכמה יהיה נאסר מהם והעיקר דכל לשון שבועה ונדר אין הולכין אלא אחר לשון בני אדם של אותו מקום שהוא עומד בה וא"כ לשון דירה יהיה כפי מה שקורין דירה באותה מקום שנדר בה ובמקומות אלו בזמנינו זה נראה שאינו נקרא דירה בלשון בני אדם במקום א' פחות מו' חדשים (ש"ך, רע"א * מבי"ט), אבל אם היה גר במקום א', ועזב המקום לפחות מו' חדשים, וחזר למקומו, אז מיד הוי כדרי העיר הראשון (רע"א * מבי"ט).

(לג) ¹⁸⁷נדר מיורדי הים, אסור בכל יורדי הים, אפילו באותם שאין הולכים אלא מעכו ליפו, ואפילו באותם שיוורדים לטייל, ומותר ביושבי יבשה. @ NO MB

(לד) ¹⁸⁸נדר מיושבי יבשה, אסור גם ביורדי הים, ואפילו באותם שמפליגים בו הרבה, שסופם לירד ליבשה. @ NO MB

(לה) ¹⁸⁹אמר: יורדי הים לאחר ל' יום (סא) עלי, מי שהוא (סב) בשעת הנדר מיורדי הים אסור בו, ומי שאינו מיורדי הים (סג) בשעת הנדר מותר בו, אף על פי שלאחר ל' יום, כשחל הנדר, הוא מיורדי הים:

(סא) אמר יורדי הים עלי לאחר ל' יום - כלומר לאחר ל' יום יהו יורדי הים אסורים עלי (ש"ך).

(סב) מי שהוא כו' - שהולכים אחרי שעת אמירה בנדרים ולא אחרי זמן חלות הנדר וע"ל (סי' רלד סל"ד) ונראה דבכל שאר מילי נמי דינא הכי כגון אמר "לאחר זמן פלוני יהו יושבי עיר פלוני אסורים עלי", ובתוך כך עקר א' דירתו מאותו עיר, אסור בו, כיון שבשעת אמירת הנדר היה מאותו עיר. וכן אם בשעת אמירה לא היה שם, אף על פי שבשעת חלות הנדר הוא שם מותר, וכן כל כיוצא בזה (ש"ך).

(סג) ומי שאינו מיורדי הים - צ"ע שיש חולק הסובר דבין אם הוא מיורדי הים בשעת הנדר ובין אם הוא מיורדי הים בשעת חלות הנדר אסור, ועוד כל שבשעת הנאה הוי מיורדי הים הוא בכלל איסור (רע"א).

(לו) ¹⁹⁰נדר מרואי החמה (סד), אסור אף בסומים, שלא נתכוין אלא למי שהחמה רואה אותו, לאפוקי דגים ועוברים. הגדה: ¹⁹¹ואפילו אמר (סה): לא נתכוונתי לכך, לא מהני, הואיל והלשון ודאי כך הוא. ¹⁹²ומותר בכל דבר שאינו בעל חיים (סו), אף על פי שהחמה רואה אותו. ואם נדר מרואים החמה, מותר בסומים:

⁴⁸ ז"ל: צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמהם, והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ, דהיינו כשסוגר הדלת ממקום (שפה) פנימית של עובי הדלת ולחוץ, כלחוץ. מג"א: שפה פנימית. פי' במקום סגירת הדלת הוי כלחוץ וי"א דהוי כלפנים, וכן עיקר (וכן הוא במ"ב).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(סד) נדר מרואי החמה כו' - "רואי החמה" היינו שהחמה רואה אותן, כאומר שיש להם ראיות חמה, מה שאין כן באומר מ"הרואים את החמה" הוה כאלו אמר מהרואים לחוד ע"כ מותר בסומין, ואין חילוק אם אמר "את החמה" או "החמה" (ט"ז), וי"א דאין חילוק בין נדר מ"רואי החמה" ל"רואים החמה" ואינו מותר בסומים אלא בנדר מ"רואים את החמה" (ש"ך).

(סה) ואפי' אמר כו' - ע"ל (סי' רח ס' ? וסי' רלב סי"ד סק"ל ?) (ש"ך).

(סו) בכל דבר שאינו בעל חיים כו' - כיון שהזכיר רואי החמה משמע דוקא בעלי חיים שעשוין לראות החמה ללא הפסק (ט"ז).

(לז) נדר משחורי הראש, אסור בקרחים ובעלי שיבה (סז) ומותר בנשים ובקטנים, שאין נקראים שחורי הראש, אלא האנשים. ואם דרכם לקרות שחורי הראש לכל, אסור (בבל).

¹⁹⁴הנודר מכל דבר שטוא אדום, אסור לראות נחמה (סח), שגם כן היא אדומה.

(סז) אסור בקרחים ובעלי שיבה - מדלא אמר "מבעלי שער" כוונתו לא למעט שער אלא מאותן שרגילין להיות שחורי הראש, אף על גב שאין להם עכשיו שחורי הראש (ט"ז).

(סח) אסור לראות בחמה - כלומר אסור ליהנות מאור החמה. הנודר מן הילודים או מן הנולדים אסור בין באותן שנולדו כבר בין באותן שילדו אח"כ ואינו מותר אלא בעופות ודגים שמטילין ביצים ואין דרכן להוליד (ש"ך), ויש חולקים על הרמ"א דלא משמע להו לאינשי היתה אדומה והכל לפי מה שהוא ענין וכוונת הנודר (רע"א), עי' ש"ך "שמטילין ביצים", ואף בדגים טמאים מותר ע' לעיל (סי' פג ס"ח) וי"א אסור בדגים טמאים, וי"א שאף בדגים טמאים, והצד החולק סובר שדגים טמאים לא מולידים ביצים, ודחוייה (רע"א), הנודר מהאור מותר באורן של כוכבים אפילו שזה מובא בגמ' פסחים ב ע"א (פ"ת * נוב"י).

(לח) ¹⁹⁵הנודר משובתי שבת, אסור אף בכותים (סט):

(סט) אף בכותים - לפי שהם מצווים על שבת ועושין כן⁴⁹ אבל עובדי כוכבים אפי' אם שומרים שבת מ"מ אינם מצווים בכך (ט"ז).

(לט) ¹⁹⁶נדר מעולי ירושלים, אסור בישראל ומותר בכותים (ע):

(ע) ומותר בכותים - לפי שאינם עולים שם אף על פי שמצווים על זה, שהכותים עולים להר גריזים במקום ירושלים, ואפילו אם היו עולים לירושלים ולא היו מצווים לא נתכוין להם דנתכוין דוקא למצוה (ט"ז).

(מ) ¹⁹⁷נדר מבני נח, אסור באומות העולם ומותר בישראל. נדר מזרע אברהם, אסור בישראל ¹⁹⁸ובגרים (עא) ומותר באומות העולם (עב), אפי' בבני ישמעאל ועשו (עג):

(עא) ובגרים - מדמצינו לענין ברכה שהגר יכול לומר אלהי אבותינו שנאמר כי אב המון גוים נתתיך (ט"ז, רע"א), וה"ה מזרע יצחק או מזרע יעקב (רע"א * ברכ"י).

(עב) ומותר באומות העולם - ובנודר מזרע יצחק מותר בבעני עשו (רע"א * מג"א).

(עג) אפילו בבני ישמעאל ועשו - דכתיב "כי יצחק יקרא לך זרע", ולא כל יצחק דהיינו למעוטי עשו וכ"ש ישמעאל (ט"ז).

(מא) ¹⁹⁹נדר מהערלים, אסור במולי אומות העולם (עד) ומותר בערלי ישראל (עה):

(עד) אסור במולי או"ה - לפי שהערלה נקראת במקרא על כלל אומות העולם דוקא וכן שם מולים על אומה ישראלית דוקא (ט"ז), ה"ה במומר לעבודת כוכבים אסור אף על פי שהוא מהול ובמומר לערלות צ"ע (פ"ת).

(עה) ומותר בערלי ישראל - דוקא במתו אחיו מחמת מילה אבל לא במומר לערלות וי"א דכל שאינו להכעיס בכלל מולים הוא (רע"א)⁵⁰.

(מב) ²⁰⁰נדר מהמולים, אסור בערלי ישראל ומותר במולי אומות העולם (עו):

(עו) ומותר במולי או"ה - הוא הדין במומר לעבודת כוכבים ובמומר לערלות צ"ע. ואסור מספק. וה"ה דאסור בעבד מהול (פ"ת).

⁴⁹ ומותר במחלל שבת כדלקמן סק"ע.

⁵⁰ צ"ע איך יש להכעיס לערלות ואיך יש לתאבון. ועי' לעיל סי' ב ס"ז: מומר לערלות, דינו כמומר לעבירה אחת. ועי"ש בדרכי תשובה (יו"ד סי' ב סקצ"ד): אעפ"י שאינו עושה רק מחמת שאינו רוצה לצער א"ע או את בנו אפ"ה נקרא מומר. עי' רמב"ם (תשובה פ"ג ה"ו) ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחסאתם לעולם ולעולמי עולמים המינים וכו' והמושך ערלתו.

Commented [O41]: ב
בקשה לבדוק אותי

Commented [O42]: ר
ערה.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(מג) 201 נדר מִישראל(עז), אסור בגרים. מהגרים, מותר בישראל:
(עז) נדר מִישראל - וכן הנודר מבית ישראל או מבנות ברית אסורה בגיורת (רע"א * מהרי"ט).

(מד) 202 נדר מִישראל, אסור בכהנים ולוים. בכהנים ולוים, מותר בישראל. @NO MB@

(מה) 203 נדר מכהנים, מותר בלוים. מלוים, מותר בכהנים. @NO MB@

(מו) 204 נדר מבנים(עח), מותר בבני בנים(עט):

(עח) נדר מבנים - המגדל יתום או בנו של אדם אחר וקוראו בנו והלה קוראו לו אבי שנדרו זה מזה בשם בן ואב בסתם או שנתנו מתנה זה לזה⁵¹ בלי זכרון שם פרטי שלו הוי ספק, ואזלינן לחומרא דהיינו בנדרים נאסרים זה ע"ז ובממון חומרא לתובע, והמוציא מחברו עליו הראיה, מיהו ביש לו בנים לזה המגדל, אפי' בנדרים אין המתגדל נאסר, דאמרינן לבניו ממש נתכוין, ואם יש לו אב למתגדל, אף על פי שהמגדל מחשיבו לבנו, נאסר בו, מ"מ כשנדר הבן, י"ל שלאביו האמיתי נתכוין, וכיון שהדבר שקול כי ליכא הוכחה מדעת הנותן והנודר אזלינן הכא והכא לחומרא. וחורגו שאינו גדל אצלו ודאי דאינו בכלל בן לשום דבר ע"ש, ועמ"ש בפ"ת (חו"מ סי' מב סט"ו בהג"ה בד"ה הואיל וגדלהו)⁵² (פ"ת).

(עט) מותר בבני בנים - וה"ה דמותר בבנות והיכא דאין לו בנים רק בנות ובני בנים. וי"א דאסור בבני בנים ומותר בבנות. נדר מראובן ובניו ובני בניו, מותר בדור רביעי וי"א שזה ספק, וע"ש ש"ך חוה"מ (סי' רנ"ז ס"ב ד"ה אם כתב)⁵³ (רע"א).

(מו) 205 מי שנדר, או נשבע, על דבר חוץ ממועדות וי"ט, אם אמר שבדעתו היה להוציא גם חנוכה ופורים(פ) מהכלל, נאמן. (ועיין צ"ח סימן תק"ע(פ)).

(פ) גם חנוכה ופורים - לפי שגם ימים אלו בלשון בני אדם נקראים "ימים טובים", כמו "ההיא דעבידנא יומא טבא לרבנן" דהיינו כל שיש בו שמחה, והכלל בכל סימן זה דהולכים אחר לשון בני אדם, אלא דכאן הוה קצת דוחק שיהיו ימים אלו בכלל, על כן הוצרך שיאמר הנודר כן בפירושו, שנתכוין לזה (ט"ז), מי שנשבע שלא ישתה יין שרף חוץ משבתות וי"ט מותר גם כן במוצאי יוה"כ אם אמר הנשבע שכוון לזה (פ"ת).

(פא) ועיין בא"ח סימן קע"ט - צ"ל סימן תק"ע, כל הדינים הכתובים בסימן זה ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן דין הנודר ונשבע אחד הוא וע"ל (סי' רלט) נתבאר שדין השבועה שוה לכל דבר לנדרים חוץ מכמה דברים שנתבארו שם (ש"ך).

⁵¹ שנתן לאדם אחר לזכות את זה לאבי

⁵² ז"ל השו"ע שם: מי שמגדל יתום בתוך ביתו, וכתב עליו בשטר בני, או היתום כתב על המגדלו: אבי, או: אמי, לא מקרי מזויף, וכשר, הואיל וגדלוהו ראוי לכתוב כך:
וד"ל המאיר המשפט: זה דוקא באין להמגדל בנים של עצמו (רע"א), ויש חולקים על דברי הגרע"א, ועי' מש"כ באה"ע (סי' יט ס"ב): וטעמו דכשיש לו בנים הוא חושש טובא שלא יבא מזה טעות והפסד להפקיע בניו מנחלת אבותם (פ"ת).

⁵³ ז"ל השו"ע ס"ב: מת האב והניח פירות המחוברים לקרקע, הרי הן של בן, מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו. היו תלושים או שהגיעו ליבצר, הרי הם של יורשים. הגה: מכר הבן כחו לאחר, אין למקבל אפילו בפירות שלא הגיע זמנו לתלוש אלא הן של יורשי האב, ונותנין לזה דמים כפי מה ששוין הפירות בשעה שמת, או מניח הפירות בשדהו עד שיגמרו. וכן הדין אם כתב הקרקע לאחר ולא לבנו. אבל אם כתב לבן בנו, הוי כאילו כתבה לבנו.

וד"ל המאיר המשפט: אבל אם כתב לבן בנו הוה כאלו כתבו לבנו - פירוש, כי אף שאמרו שבן בנו אינו בכלל בניו וכמ"ש לעיל (סי' רמז ס"ג), מ"מ אם כתב בהדיא מתנה לבן בנו, אמרינן מסתמא בעין יפה נתן לו אותה מתנה, כמו שאמרינן כאן בכתבו לבנו דדעתו של אדם קרובה אצל בנו ובעין יפה נתנה לו (סמ"ע), צ"ע על מ"ש בסמ"ע לעיל סי' ר"י ס"א ד"ה ואם היה בנו, ועי' מש"כ שם. יש להסתפק אם דור רביעי הוה בכלל לשון בני ביתו (ש"ך), המתנה על מנת שתתן לי מאתיים זוז, ה"ה שאם נתנו לבנו ולבן בנו קיים תנאו (ש"ך * הראנ"ח), מי שצוה לפני מותו לתת לאחד מבני בניו נכדיו מנכסיו סך מה אי יתנו ג"כ לבן בן הבן, בצוואה וכה"ג דאזלינן בתר לשון בני אדם אין בכלל אלא מה שבפרט בן בנו ותו לא, וגדולה מזו דאפי' בני בנים שהם לענין כמה דברים כבנים אפי"ה לענין לשון בני אדם אינם נכללים בכלל בנים (רע"א * השבר"י), צוואה שהניח קרן קיים ופירות ללומדי תורה עד דור רביעי מזרעו, פי' דבריו לא כולל המצוה, אלא נכד של נכד (רע"א * הנוב"י), עיין מ"ש לעיל (סי' רי ס"א) דדברי הרמ"א סתרי אהדי וצ"ע (קצה"ח).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(מח) 206מי שנדר או שנשבע שלא יצחוק(פב) שום צחוק, אסור להטיל גורלות(פג), ולא שום אדם בשבילו(פד). 207וכן אסור להמרות עם חבירו, שקורין אפוסטא"ר(פה). הגה: 208צבור שגזרו שלא להתפלל צמנין משום איזה דבר, אסורים לקרות צתורה. לכל דבר קדושה נקרא תפלה. 209מי שנדר שלא לקבל פקדון, אסור להלוות(פו) על משכון לישראל. מיהו נראה דהולכיין אחר כוונתו(פז), וכדרך שיתבאר צמנין רי"ח(פח). 102מי שנדר או נשבע להתענות סך ימים, ואירע תענית חובה, עולה לו למנין הימים. וכן מי שנדר לילך לצית הקצרות, או למקום, ואירע לו שהלך ע"י עסק קס, ילא ידי נדרו. וע"ל סימן רל"ט⁵⁴ עוד מזה:

(פב) שלא יצחוק כו' - עבור מעות (ש"ך * ב"ח), ע"ל (סי' רכח ס"ו וסכ"ח) (ש"ך), אף אם נשבע שלא לשחוק בקוביא כל מיני שחוק בכלל. ואם נשבע שלא ישחוק רק פירות בפירות, לשון פירות כולל הרבה ושם משותף הוא לכמה ענינים וכל אחד מתפיס לפי מקומו ועניינו. ולכן שואלין את הנודר במה היתה כונתו וכל שיאמר סומכין על פירושו, אבל אם אינו יודע למה נתכוין אלא שנדר סתם הולכיין בנדרו להחמיר שסתמן של בני אדם עכשיו אין קורין בשר ודגים וביצים פירות, ועי' לקמן סעיף כ"ג (רע"א), אם הסכימו הקהל וקיבלו עליהם שלא יצחוק שום אדם בקוביא נכלל בזאת הסכמה לאסור כל מיני השחוק שבעולם, אף שהוציאו בלשונם בלשון "קוביא", כולם בכלל האיסור הן (פ"ת), ושחמת מותר כל שאינו עבור כסף, וכן כל משחק שאינו עבור כסף (פ"ת * שמש צדקה)⁵⁵.

(פג) גורלות - וי"א דמאחר ובלשון בני אדם גורלות אינם בכלל, אפילו הוא עצמו מותר (ש"ך * דרישה).

(פד) בשבילו - בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ויש לחקור אם לשון בני אדם שכל האומר כן רצונו לומר לא הוא ולא אחר בעבורו אם לאו ואם לא יוכל להתברר נלך אחר לשון התורה ובכל מקום שלוחו של אדם כמותו, ולכן אסור לשחק עבורו, אבל אשתו מותרת (ש"ך * דרישה), וי"א שגם אשתו אסורה כשהיא משחקת עבורו כי עיקר השבועה היתה לימנע מכל שחוק כי הוא מביא לידי הפסד (ש"ך * ב"ח), ה"ה הנשבע על שאר דברים דאסור לעשותו ע"י שליח דשלוחו כמותו כו', וי"א דאזלינן בתר כוונת הנודר אי דרכו לעשות אותו דבר מעצמו או ע"י שליח כדלקמן (סי' ריח ס"ה) וצ"ע דלא מחלק הכא בשחוק, ועמ"ש (סי' ריח סק"ה?) ובשו"ע לקמן (סי' רכא ס"ו ובש"ך שם?) (פ"ת).

(פה) שקורין אפוסטר - בלשון אשכנז וועטי"ן, דעיקר כוונתו היתה בשבועתו כדי להמנע מכל שחוק שמביא לידי הפסד ממון, משמע מזה דהנשבע סתם שלא לשחוק, היינו בענין שיש בו הפסד ממון, אבל בלא הפסד מותר לשחוק, והעיקר שהולכיין אחר כוונת הנשבע בזה, דאם בשביל הפסד ממון היה לו דאגה או בשביל שהיה מאבד זמן במיני שחוק, שאז אסור אפי' בשחוק בחנם (ט"ז).

(פו) אסור להלוות כו' - אם נדר שלא לקבל פקדון היינו ממה שאמרו חז"ל (&) הרחק מן הפקדונות ואינו בכלל זה שלא ילוה על המשכון. ועיקר דאזלינן בתר כוונת הנודר. סופר של ראובן שנתן תקיעת כף לשמעון כשיגמור מלאכת ראובן שלא יכתוב לשון אדם כ"א לשמעון ואח"כ נשרפה העיר ונשרף קונטרס אחד של ראובן מה שכתב הסופר, ועתה שואל הסופר אם יכול לכתוב אותו קונטרס כשיגמור מלאכתו טרם יכתוב לשמעון וכשנשרף הקונטרס עדיין לא גמר לראובן את הספר. יכול לכתוב, כי לא נגמרה מלאכת ראובן ואם נשרף הקונטרס לאחר שסיים כל הספר, אז היתה נגמרה מלאכתו ולא היה יכול לכתוב, וה"ה בכל מלאכות הדין כן (ש"ך), עי' ש"ך "בתר כוונת הנודר" ממשע שאם אמר שכוונתו היתה שלא להלוות על המשכון לבד אז מותר לקבל פקדון, וזה הכתוב בסי' ריח שהולכים אחרי כוונתו ולא אחר משמעות הדיבור כלל, והעיקר שמש"כ כאן הולכים אחרי כוונתו היינו רק לענין להלוות על המשכון אבל לקבל פקדון אסור בכל ענין, אמנם מהלבוש משמע כצד הראשון (רע"א * ושב הכהן), מש"כ "הולכיין אחר כוונתו" ר"ל דאזלינן לגמרי בתר כוונת הנודר. ולפ"ז אם אומר שדעתו היה באומר שלא לקבל פקדון,

⁵⁴ סי"ד ברמ"א.

⁵⁵ יש להדגיש, שכאן משמע שכל החסרון של שחוק הוא בגלל הכסף שבו, ולא הזכירו הבזבז זמן שבו, אמנם מוזכר באותו התשובה איזה רמז, שאם הנדר בגלל בזבז זמן, אז בשחמת הוא שחוק של חכמה "שאפילו עבוד זמן לגמרי אין בו", אמנם עי' מג"א סי' שלח סק"ח שהתורת אמת סובר כיון שאין תועלת בדיעת חכמת השחמת אסור בשבת.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט)

היה כוונתו על משכון לבד, אסור ללוות על משכון ומותר לקבל פקדון, וי"א שאין הולכין אחר כוונתו אלא לענין אם אומר שכוונתו היה רק על פקדון מותר להלוות על המשכון ולא להיפך (פ"ת).

(פז) כוונתו - מי שנדר שלא לאכול בשום סעודת הרשות יכול לאכול בסעודת חינוך הבית בא"י ולא בחו"ל. הסכימו הקהל שלא ללבוש בגדי משי אף "טאבי"ע" שרובו משי ומיעוט צמר בכלל הסכמה. הנודר מבגדים ומלבושים אין צמידים של זהב בכלל⁵⁶ (באר היטב), ויש שנסתפק בזה אם סעודת חינוך הבית מצוה היא או לא אם לא שדורשין בו וע"י כך נעשה סעודת מצוה מפני שהדורש בא מחמת הסעודה וכל המסוכים שם מקשיבים לקול הדורש אבל אם אין דורשין בו רק ששם קצת ת"ח שיש ביניהם ד"ת אינו מספיק, וסעודת ברית מילה וחתונה ודאי הוי סעודת מצוה ואפי' בנישואין דבת ת"ח לעם הארץ דאין לנו ע"ה שדברו חכמים פה, וכן סעודת ליל סבלונות שלפני יום החתונה. אבל מה שעושין סעודה אחר כתיבת התנאים, לא מיקרי סעודת מצוה, וכן סעודת ליל שלפני המילה ויום שלישי למילה לא הוי סעודת מצוה שאינם רק מנהג. וליל שבת של בן זכר, הוא ג"כ סעודת מצוה ויש לסמוך עליו ומותר הנודר ליכנס לשם. דבלא"ה י"ל שבשם סעודה לא יכונה וכן ליל שבת לפני החתונה, כי בנדרים אזלין בתר לשון בני אדם ושם אין אוכלין בקבע רק אלו נכנסין ואלו יוצאין ושותין מעט מזער וכמה לא יטעמו דבר. וסעודת הסיום ודאי הוי סעודת מצוה וה"ה יום של אחריו, ואפשר דה"ה שאחר אחריו. וכן סעודה שעושה בעל הנס ביום שנעשה בו נס, או סעודה שעושין מי שנתן ס"ת וכלי קדש לבהכ"נ. אבל יום המוגבל לחברה בכל שנה או סעודת בן שבעים, שיש להסתפק אפילו זה הבן שבעים מברך שהחיינו, כי כך נראה לי, מ"מ לא יחוייב שיהא סעודת מצוה, לכן ראוי לדרוש בהם. וכתב עוד דהמקבל עליו שלא לאכול בסעודת הרשות ואינו אומר "איך וייל ניט אויש הויז עסיין" [אינני רוצה לאכול מחוץ לבית]. רק שאומר "איך וייל אויף קיין סעודה גיין זולת סעודת מצוה" [אינני רוצה ללכת לשום סעודה, מלבד סעודת מצוה] שאין בכלל זה לסעוד עם חבירו ובני ביתו, דבלשון בנ"א לא נכלל במלת "סעודה" רק כשמזמנים שם קרואים, ואם זימן בנ"א אין מספיק מה שהוא יום השבת לומר שהוא סעודת מצוה, דאף דמצוה להרבות בסעודה, היינו בבשר ומעדנים, אבל זימן קרואים אינו מצוה. זה הכלל דלא נקרא סעודת מצוה אלא כשאסיפת בני אדם הוא בשביל המצוה או היתר הדרוש שכבר יצא מפי הקדמונים מפני שהדרוש בא מחמת הסעודה, משא"כ מה ששם קצת ת"ח לא מהני (פ"ת), ובענין בגד "טאבי"ע", יש ג' סיבות לאסרו, א', שהולכים אחרי הרוב, ב', הכוונה היתה שלא יראה בהוראה של עושר, ויש בזה הוראה של עושר וגסות רוח, ג', לפחות הוא ספק וספק חרם לחומרא (פ"ת * משפטי שמואל).

(פח) וכדרך שיתבאר בסימן רי"ח - נשבע שלא למכור, לכתחילה אסור לתתו לחתנו שזה כמו שמוכר לאיש זר, שזה כמו ספק דאורייתא, ולחומרא, ובפרט אם נתן לו במקום מעות שהתחייב, שזה נראה ודאי כשלו (רע"א * ראנ"ח), וי"א דהוה מתנה ולא מקח בכלל, ואין איסור כלל (רע"א * קול אלי), חליפין בכלל מכירה עי' רמ"א לעיל (סל"א) (רע"א).

סימן ריח - כיצד הולכין אחר כוונת הנודר, ובו ו' סעיפים:

(א) ²¹¹כל הנודר, או נשבע, רואין דברים שבגללן נשבע או נדר, ולומדים מהם לאיזה נתכוון. והולכין אחר הענין(א), ולא אחר משמעות דבור. כיצד, היה טעון משא של צמר או פשתים, והזיע והיה ריחו קשה, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים לעולם, הרי זה מותר ללבוש בגדי צמר או פשתים ולהתכסות, ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו. היה לבוש בגדי צמר, ונצטער בלבישתו(ב) ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם, אסור ללבוש, ומותר לטעון עליו ומותר להתכסות בניזוי צמר, שלא נתכוון זה אלא לבגד צמר. וכן כל כיוצא בזה. הגה: ²¹²וכל זה דוקא צנודר צינו לצין עצמו, אצל צנודר לחצירו, כל שלשון הנדר כולל הולכין אחריו, אם לא צאומלנא דמוכח(ג):

(א) אחר הענין - אחד שנדר ליתן מעשר שני מהריוח שיהיה לו משך חצי שנה זו והיה לו מלוה ישנה ונפדה תוך חצי שנה זו, א"צ ליתן ממנה, דהולכין אחר כוונתו. אשה שקבלה

⁵⁶ כיון דיש להצמידים שם בפני עצמם, ובלישנא דעלמא לא איקרו בגדים בסתם או מלבושים בסתם ולא אשכחן בתלמודא דאיקרו בגדי' (מהר"י וייל - שהוא מקור דבריו למעלה).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

על עצמה משום אבלה שלא להלביש בגדי י"ט אוסר להשים הטבעות בידה, ואין לה ללבוש שום תכשיט שהיתה רגילה ללבוש בזמן שמחתה אם לא ע"י הפרת הבעל ביום שמעו או התרת חכם. י"א דמי שמתחייב ללבוש לחבירו אינו מחוייב להנעיל לו, ויש חולקים אך מ"מ אינו מחוייב ליתן לו טבעות אף שהוא בכלל מלבוש כיון שאינו צורך כל אדם ואין זה בכלל התחייבות כלל (פ"ח).

(ב) ונצטער בלבישתו – טעמו דגם באיסור לבישה בעינן הוכחה דנתכוין ללבישה ויש חולקים וס"ל דבזה לא בעינן הוכחה דה"ה בנודר סתם שאין במשמע אלא ללבוש (ט"ז), וי"א דאם לא נצטער בלבישה ליכא הוכחה ואסור אפילו בטעינה וכיסוי. מי שנכנס בספינה עם אשתו לטייל בים וקם עליהם רוח סערה והיה מפייסה שלא תפחד כו' ונשבע שלא יכנס עוד עם אשתו בספינה לים ואח"כ הוצרך לילך בספינה כדי לדור בעיר אחרת לא היתה כוונתו אלא על הטיול. שנים שהיו דרים בבית אחד ואוכלים על שלחן אחד והיה להן עסק בשותפות והיו בחנות ועל פרעון שכירות הבית והחנות נפל ביניהם קטטה וקפץ אחד מהם ונשבע שלא נשב יחד בבית אחד ושלא נאכל ושלא נשתה ביחד לא יהיה אסור אלא לדור יחד בבית אחד כמו שהיה קודם ולאכול ולשתות בהוצאה א' בבית אבל הוא מותר לאכול בבית חבירו אחר שנפרדו איש מעל אחיו ומעל הבית וכל א' עושה הוצאה לבדו בביתו ואצ"ל בבית אחר ובשמחת חופה וברית מילה (ש"ך), עי' ש"ך מה שהביא מעשה "מי שנכנס" ואותו המחבר הש"ך הביאו לקמן סק"י (א) (ב"מ), נדר שיש הוכחה גדולה על מה היא הולכת, הולכים אחריו, כגון מי שהזיז בבגד צמר ונדר ממנו, נוקטים שרק אסר הליבישה ולא הטעינה, ובגלל צערו לא נתן אל לבו לדקדק ולפרש, אבל הוא אסור בכל לבישה ולא נוקטים שלא יהיה אסור אלא במלבוש צר [המצי"ר] וכן בהיה טעון פשתן והזיז אסור בכל טעינה לא שנאמר לא יהיה אסור אלא במשא גדול שיזיז מחמת כובדו, אבל במי ששואל מחבירו איזה דבר והוא הודה לו בנדר ביותר משאלתו, אז אין חייב ביותר, שזה לא מוגדר, אבל כל זה בנדרים שנודר אדם בינו לבין עצמו והולכין אחר כוונתו משום דבעינן שיהו פיו ולבו שוים, אבל במי שנותן מתנה לחבירו כל שלשון המתנה כולל הולכים אחריו, ואין הולכים בזה אחר אומדנא, אלא אם כן הוא אומדנא דמוכח, כגון אם נראה ברור הוא שנתלה מתנתם בהיות הסופרים הגונים ונאמנים במלאכתם דודאי לא עלה על הדעת שיתנו הספרות לחשודים בעבירות וזו היא אומדנא דמוכח (ב"מ * ריב"ש, רע"א * ריב"ש), [כהמשך דברי הריב"ש]: ולכן במקום שהיה בית הכנסת צפוף, ולכן כמה יחידים התפללו במנין בבתי פרטיים, ועשו הקהל נדר שלא להתפלל מחוץ לבית הכנסת, ובמשך הזמן לא היה מקום להתפלל בבית הכנסת, ולכן עשו בית הכנסת חדשה, ובאו בטעינה שאסור מחמת הנדר, והריב"ש פסק שאין זה בכלל, ויש חולקים שכן לבישה וטעינה ב' דברים נפרדים, כל היכא שאינו ענין נפרד בפני עצמו, אלא הוא מעין המאורע אף על פי שאינו אותו הדבר עצמו שבעבורו נדר, כיון שהוא מעין אותו דבר הוא נכלל בנדר, והרי להתפלל מחוץ לבית הכנסת זה בדיוק אותו הדבר (רע"א * מהר"י לבית לוי), ויש מקיימים דברי הריב"ש, עיקר ההסכמה היה שלא יתפללו בבתי היחידים בעשרה כי מה שמתפללין בעשרה בבתי היחידים זה אינו מקרי קביעות כלל כי לפעמים מתפללי' בבית הזה ולפעמים בבית אחר כי הבתי יחידים לא מקרי קביעות ובפרט שמפורסם בינינו בגלות הזה שאנחנו אינם רשאים להתפלל בקביעות בבית איזה יחיד מחמת סכנת עלילות כנודע לכל ומה שמתפללי' לפעמים בבית איזה יחיד הוא רק דרך ארעי ואם כן לא יהיה להם קביעות לידע באיזה מקום הם מתפללי' ואם כן עבור זה יתבטל קיבוץ ועד שלהם כי אף בכמה משרתים ושמי' אינם יכולים לקבץ אותם כשיתפללו בבתי היחידים שלא בקביעות ועל זה כתב הריב"ש אף בנדרו זה ראוי לומר שלא היתה כוונתם לכלול בתקנתם הבתי כנסיות שעתידי' להבנות והמוקדשי' לכל יבא אלא על בתי יחידים לבד, מה שאין כן בב"ה החדשה אינו דבר נפרד (רע"א * שער אפרים), עי' ש"ך, ולפי הענין שנעשה הנדר, נשבע שלא ישב עם פלוני במקום אחד. ובא אותו פלוני למקום שהיה הנשבע מקודם, אין הראשון חייב לצאת משם דהשתא חבירו ישב עמו ולא הוא עם חבירו (רע"א), עי' ש"ך, אחד שהלך למרחקים ונתייגע מאד ונדר שכאשר יבא לביתו יהיה אסור לו לילך מהלך פרסה וחזר לביתו ולהחיות נפשו הוא מן הצורך לילך לפרקים אל כפרים שסביבותיו והמה קצתם רחוק מפרסה. אם בהילוך ב' או ג' פרסאות ביום א' מותר אם נח בינתים באופן שאינו הולך פרסה בפעם אחת היינו בקובע סעודה אבל יושב מעט לא עוזר. ואם הולך בפחות מן פרסה לכפר וחזר לביתו בו ביום מותר כי אין מצטרפין שיבה וביאה לאסור. אחד שהיה לו קצת מיחוש בר"ה שלא יכול לילך לכהכ"נ והפצירו בו בניו שיתקעו לו ויאכל ולא רצה ומחמת הפצרתם נדר שלא לאכול עד אחר זמן יציאה

Commented [YL44]
ה הראש וצ"ע אם הוא
מובא בשו"ע

Commented [O45]
ר
בית מאיר אמר לעיין
בגוף הספר של
המבי"ט??

Commented [O46]
?

Commented [O47]
? ריב"ש סי' קצ"ה

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

מבהכ"נ וכאשר השלימו תפלתם ורצו לצאת בא חכם ודרש להם דברי כבושים ואיחרו מלצאת זה ספק וספק נדרים להחמיר וי"ח. מי שנשבע שלא ילמד את בנו כתב פולני בענין דאין התרה לשבועתו והנה הוציא לו תחבולה ולימד את בנו שמות האותיות בע"פ בענין שיהא הסדר שלהם ששגור בפה הבן היטב והבן מבין מדעתו באותיות שלהם הנדפסים עד שיבין כל הכתב כל שלא היה כאן תחבולה ברמאות רק היה בא לשאול אם מותר ללמד שמותם בע"פ היינו מורים לו היתר, אבל כיון שיש בזה הערמה שנתכוין ללמדו בע"פ כדי שיבין אח"כ הכתב ה"ז עבר על שבועתו (פ"ת).

(ג) אם לא באומדנא דמוכח כו' - מקור דברי הרמ"א מדובר שאחד היה מבקש מהקהל שיקבלו לסופר זקן אחד ועמו נער אחד וקבלו וקהל את שניהם בנדר בסתם ואחר כך סילקו הזקן שלא עשה כהוגן ורצו איזה יחידים לומר שגם הנער נסתלק כיון שעל ידי בקשת המבקש קבלום ובקשתו היתה שיהיה עם הזקן וכיון שנסתלק הזקן ממילא נסתלק הנער לזה, אמנם כיון דבלשון קבלת הקהל משמע שלא תלאו זה בזה אין אנו משגיחים בבקשת המבקש ולא אמרינן דניזול בתר אומדנא דדוקא בנודר בינו לבין עצמו והולכים אחר כוונתו משום דבעינן שיהיו פיו ולבו שוין אנו מבטלים הלשון לפי משמעותו ומפרישין ליה על דבר אחר אבל בנותן מתנה לחבירו כל שלשון המתנה כולל הולכים אחריו ואין הולכים בזה אחר אומדנא דמוכח א"כ דומה למש"כ בחו"מ (סי' רמו ס"א), אבל אם נתן מתנה לחבירו ואמר לשון שיש לו שני משמעות ודאי הברירה ביד הנותן לפרשו בענין שטוב לו והמוציא מחבירו עליו הראייה (ט"ז), ואין חילוק אם יש הפסד ממוני או לא (ש"ך), נשבע לאשתו שלא יוציאנה מעיר פלונית אם עושה מעשים המכריחים אותה לצאת חשוב מוציא ממש כי לא נשבע שלא להוציא על כתפו ועוד דבתר דעתה אזלינן כיון דהשביעת⁵⁷ (רע"א).

(ב) ²¹³מי שהעלילו עליו מפני שמכר יין לישמעאלים ומפני כך נשבע שלא יעשה יין למכור, והיה לו יין עשוי מקודם, אסור למכרו. הגה: ²¹⁴לאף על פי שקאמר שלא יעשה, אזלינן בתר כוונתו. וכל שכן קהלה) שעשו תקנה כיוצא בזה, שאסורין למכור אפילו מה שהיה להם קודם לכן:

(ד) אזלינן בתר כוונתו - באמרו "לא יעשה יין", אינו מכויין שלא יהיה לו יין, דלא נתכוין להפסיד לעצמו בשביל מורא הסכנה במה שיש לו כבר יין, אלא שלא יכניס עצמו בעשיית יין מחדש, דהיינו מניעת הריח, וע"כ אמר שלא יעשה דוקא (ט"ז, רע"א), עי' ט"ז ויש חולקין דלא קיימא לן דבעינן פיו ולבו שוים אלא בגמר בלבו להוציא פת חטים והוציא פת שעורים, אבל הכא הא קאמר שלא יעשה למכור, אם כן אפילו בדבור קפיד רק על מכירה ואזלינן בתר כוונה ו"יעשה" הוא לאו דוקא (נקח"כ), עי' ט"ז, ועי' סעיף ד', ושם משום דסעודה זו שעליה כיוון נמי בכלל הלשון, ועי' ש"ך (חו"מ סי' עג ס"ח ד"ה צדריך להוליכו אחריו)⁵⁸ (ב"מ), עיין ט"ז כאן ובס"ק הבאה, ועיקר כרמ"א, אבל במה שהלשון כולל, כגון יחיד שאסר עצמו למשל בייך או בשר, מפני שמזיקו, או כדי לענות עצמו על עונו, או אפילו ציבור שגזרו ותיקנו ואסרו כמו גבינות או שלקות, מפני החששות שמצאו בהם, או מפני שראו בזה תקנה לציבור שלא יאכלו בשר ביוקר ויענו, או בחילוף המטבעות שיצא עלי' דפיסול כדי שלא לרמות בה, כל אלו הסיבות שייכים על מה שיש להם כבר (ב"מ), עי' ט"ז, ראובן שנשבע שלא ישא אשה תוך ג' שנים וכו' מיירי באופן שאין אנו יכולין לכוין דעת הנודר מה היה כוונתו ע"כ אנו הולכים אחר משמעות הלשון משא"כ בענין עשיית היין למכור אנו יודעים כוונת הנודר ע"כ אנו הולכים אחר הכוונה, ולכן בקהל שהיה מריבה והחליטו דאין טוב להם לקבל איזה רב אף שהוא הגון אם יש לו בקהלה קרובים וצדדים כי אז יעשן אף המריבה יותר ויותר, וקבלו רב, ואחר זמן נעשה קרוב לאלה מהקהל דרך חתונה הרי כאן אנו יודעים כוונת הנודר שהכל בכלל בין הקבלה

⁵⁷ עי' לעיל הערה 37.

⁵⁸ ז"ל השו"ע: הנשבע לחבירו לפרעו ביום פלוני, והגיע הזמן והמלוה איננו בעיר, הוא פטור עד שיבא המלוה או שלוחו, אבל צריך שיהיו המעות בידו באותו יום, ואינו רשאי להוציאם. הגה: והני מילי שנפטר כשאין המלוה בעיר, היינו דוקא כשלא היה המלוה דר במקום שהיה דר תחלה כשנשבע הלוה, או יצא משם, אבל אם הוא בעיר שהיה תחלה כשנשבע הלוה, צריך להוליכו אחרי וז"ל המאיר המשפט: צריך להוליכו אחריו - דווקא כשתובעו, וכן הוא בסמ"ע (ש"ך), ואפילו בלא שבועה הדין כן (רע"א).

Commented [O48]: ע
' הערה והאם זה אותו
מהריק"ש?

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

בין להחזיק הרב אחר הקבלה אבל אין להוריד את הרב, רק צריכים להתיר את הנדר (רע"א * עבודת הגרשוני).

(ה) וכל שכן קהל כו' – בדבר הוא למגדר מילתא דעבירה, אם גזרו בחרם וארור שלא לאכול דבר זה, הוה תקנת הקהל דאורייתא⁵⁹. מה שאין כן במידי דהוא להצלת ממון או שאר טעמים שאינם שייכים לעבירה, הם דרבנן, ולכן בספק זה להקל, אבל אם נתערב אותו דבר שנשאר באיזה תערובות בענין שיש בו ספק ה"ל ספק ספיקא כיון שהאיסור עצמו אינו ברור אלא ממה שנשאר בחיקו בגמרא (עי' לעיל סי' קי"ט) (ט"ז וש"ך), עי' ט"ז ועיקר דכל תקנת הקהל הם דרבנן, וספיקם לקולא, ולכן הנשבע שלא להכניס בתקנת הקהל, אחרי שתקנו, חלה שבועתו, וצריך לשאול עליו (ב"מ), עי' ש"ך, והיה מקרה שראובן השתדך עם שרה ונשבע שלא יקדש אשה אחרת, והלך ונשא לאחרת, אם נשבע על דעת עצמו, הרי כבר עבר על השבועה, ואין ראוי לחייבו לגרשה או לנדוהו, אבל אם נדר על דעת המשודכת או על דעת רבים, הרי אנן סהדי דכאשר משביעין אותו שלא יקדש אחרת היינו שלא יעמוד בקדושתו, כיון שאין הלשון סותר האומדנא כמה שאמר לא יקדש סובל פי' שלא יעמוד בקדושתו שיגרש האש' הב' ודיינינן ליה כפי דעתם של אחרים וכפי הנאתם ויש לנו לכופו ולהחרימו ולנדוהו עד שיגרש (רע"א * רשד"ם), בענין א' נדר כסף שיהיה לקרן והפירות יתנו לרב שיהיה מורה הוראה ומלמד תורה והתנה שלא יהיה לו קורבה בא' מבני הקהלה לחמש שנים, והקהל רוצים למנות א' שיש לו קרוב שדר בקהלה ב' שנים אבל על פי תקנות הקהלה אין לאיש זה שום דיעה בעסקי הקהל עד אחר ג' שנים. מותר למנות אותו שלהוסיף על לשון הסכמה צריך שהיה נכלל בלשון אבל לגרוע מהסכמה הולכים אחרי הכוונה [דלא כמחבר, ואפשר שזה נכלל בדבריו], והנה אע"פ שיש חילוק בין קרוב שמצורף למנין הקהל או קרוב שאינו מצורף למנין מ"מ המיניו הוא דבר אחד ואינו ב' מינים, אבל הש"ך הביא מבי"ט אחרת, וכן עי' רמ"א סוף סי' ריז, ואפילו לדעת יש חילוק בגוף המיניו שלא רצ' השיתמנה על פי קרובים וכיון שזה לא מצורף לדעת הממונים הרי יש חילוק בגוף המיניו והולכים אחרי אומדנא, אבל המהרי"ט שהובא בש"ך מחלק בין דבר שלא חשב עליו, לדבר שדבר שהיה לו לחשבו עליו, ואם כן היה לו לפרש, וכאן לא עלה על דעת שיהיה קרוב בקהל שאין לו זכות דיבור, אבל ברור שהאנשי הקהל לא יכולים לסלק את עצמם מהמיניו כדי למנות את הקרוב שלהם (פ"ת * בגדי כהונה), א' הלך ממקום שמתירים חמאה של נכרי למקום שאוסרים, והביא איתו חמאה, אסור לו לאכול החמאה במקום החדש, שאפילו שזה ספק בדין דרבנן, עכ"ז יש מח' אם יש צד כזה בכלל, ולכן הוי ספק ספיקא לחומרא ובוזה מתורץ קושיית הש"ך וט"ז על הרמ"א (פ"ת * נוב"י) וי"א דדעת הרמ"א שכאן מדבור במקרה שנוטה יותר שלא היה משמע רק להבא, אבל במקום שאמר סתם שלא אוכל בשר מר"ח אלול ואילך וכל כיוצא בזה אסור בכל בשר אף שמכבר דכך היא לשון ב"א וגם לשון תורה כך הוא (פ"ת * בית אפרים), בתקנה שלא יתעסקו במו"מ של מין סחורה ההיא ממילא גם מה שיש להם מקודם הוא בכלל התקנה שלא ימכרו במקומם ובפרט שיש בזה חשש מפני שנאת המקנאים בכל שעה ורגע, וזה לכו"ע (פ"ת * שיבת ציון).

(ג) ²¹⁵היו מפצירין בו לישא בת אחרת, ואמר: קונם שהיא נהנית לי לעולם, וכן המגרש את אשתו ואמר: קונם שהיא נהנית לי לעולם, הרי אלו מותרות ליהנות לו, שלא נתכוון אלא לשום אישות: @NO MB@

(ד) ²¹⁶היה מפציר בחבירו שיאכל אצלו, ומיאן ואמר: קונם לביתך שאיני נכנס וטיפת צונן שאיני טועם, מותר ליכנס לביתו ולשתות לו צונן, שלא נתכוון ²¹⁷אלא (ו) שלא יאכל וישתה עמו בסעודה זו. וכן כל כיוצא בזה. ²¹⁸מי שנדר לזקק או שאר נדר מחמת חולקו, ומת, עיין לקמן סימן ר"כ⁶⁰):

(ו) שלא נתכוין אלא כו' - הלכך אסור בסעודה זו ותו לא (ש"ך), ויש שהקשו אם מותר בסעודה אחר, צריך להיות גם כן מותר בסעודה זו וצ"ע (רע"א * מהרי"ט, תורת אמת).
(ז) מחמת חולק' NUSACH - שהיה לו ומת החולה עי' רמ"א לקמן (סי' רכ סט"ו) ומ"ש שם סק"ז? (ש"ך).

Commented [YL49]:
ש מח' ש"ך וט"ז?

Commented [O50]:
לש?

⁵⁹ ככל נדר? לבדוק תרומות הדשן סי' רפא
⁶⁰ סט"ו ברמ"א.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(ה) אמר לחבירו(ח): השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרוש שדהו בעצמו הוא אסור לחרוש באותה פרה, אבל אחרים מותרין לחרוש לו בה(ט). ואם אין דרכו לחרוש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין:

(ח) אמר לחבירו - מי שנשבע שלא לשחוט אסור לשחוט משום שלוחו של אדם כמותו וקשה שלא הביא מכאן (רע"א * הנותן אמרי שפר).

(ט) אחרים מותרים לחרוש לו בה - נשבע שלא לחרוש בפרה זו ומכרה לאחר הלוקח יכול לחרוש בו (עי' ט"ז לעיל סי' טז ס"ו ד"ה רק זכות) (רע"א⁶¹). מזה רואים שמי שנשבע שלא יגלה סודו לשמעון יכול להגיד ללוי ולוי יגלה לשמעון דהא הכא כוונת הנדר היתה שלא יהנה מפרתו ועכ"ז הוא נהנה ממנה ע"י אחר (פ"ת).

(ו) הסכמה(י) שצוה השר לבטל מקצתה, אין ההסכמה במילה מפני צויו. הנה: ²²¹קהל שהחרימו על א' שלא ידור(יאל) עמהם, ואח"כ רוכה ליטב קס בחנות, לנין כפי הענין שנדרו עליו, אם לא כוונתו רק על דירת קבע עם אשתו וזניו, חנות שקרי. ואם לאו, הכל אסור:

(י) הסכמה כו' - ע"ל (סי' רכח ס"ו) (ש"ך).

(יא) שלא ידור כו' - ע"י רמ"א לקמן (סי' ריז סל"ב), מי שנשבע שלא יאכל חוץ מביתו אם נלך אחר כוונתו שלא היתה אלא באותה מדינה ולא במדינה אחרת זה אינו, כי מה שהולכים אחר כוונת הנודר, הוא במה שיש בו משמעות ב' לשונות כמו חרם (לעיל סי' רח ס"?) אבל מי שנודר על איזה דבר אינו נאמן לומר "לא נתכוונתי לאסור עצמי בדבר זה אלא בעיר זה ולא בעיר אחרת", כי סתם נדר שבגופו הוא בכל מקום וה"ל לפרט, מיהו אם רואים הדבר שבגללו נדר, כגון שהיו אנשים רעים באותו עיר ונדר שלא יאכל בביתם וכיוצא בזה, הולכים אחריו (ש"ך).

סימן ריט - הנודר בלא קביעות זמן, ובו ג' סעיפים:

(א) ²²²מי שנדר(א), או נשבע, לישא אישה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן(ב), אין מחייבין אותו לישא או לקנות, עד שימצא(ג) הראוי ל⁶²:

(א) מי שנדר כו' - י"א דר"ל שהתפסי בדבר אחד שאמר "דבר פלוני אסור עלי אם לא אשא אישה" דאל"כ הוי לשון שבועה ואינו נדר כלל, מיהו עיקר דהיום בכל ענין הוי נדר כדלעיל (סי' רו ס"?, וע"ל סי' ריח ס"ק ב?) דמהני מדין ידות אם הוציא לנדר בלשון שבועה (ש"ך).

(ב) ולא קבע זמן כו' - ה"ה קבע זמן לישא אישה תוך שנה וכה"ג אין מחייבים אותו אלא לישא אישה ההגונה לו (ש"ך).

(ג) עד שימצא - הנשבע ולא קבע זמן ב"ד משמתין אותו אם הוא מתרשל מלקיים שבועתו ואף על פי שאין זמן בקיום שבועתו, אע"פ שיכול לקיים כל ימי חייו, וכל שיקיים בחייו הוא נפטר בכך משבועתו. מכל מקום מיד חל עליו חיוב שבועתו ומיד הוא חייב לקיימה שמא ימות (רע"א * ריב"ש), אבל מצא הוגן לו מחייבים אותו, ומיהו אין לפרש שמאותה שעה עובר בלא יחל דאפשר לקיימו אחר כך, אבל אם זה מצוה כגון לקנות בית או לישא אישה בארץ ישראל [שיש בשניהם משום ישוב ארץ ישראל⁶³], כן עובר על כל תאחר, ויש בזה משום נדרי מצוה ויש מצוה לקיימם, שונה מנדרי רשות שאין מצוה לקיימם (רע"א * מהרי"ט), בדבר הרשות לעשות דבר פלוני יכול לדחות כמה שירצה, אך בדבר מצוה כגון לישא אישה או ליקח בית בארץ ישראל, מיד כשיזדמן ההגון לו, כופין אותו לקיים, דבדבר מצוה הוי כמפרש ליקח מיד ולא לתר כשיזדמן. ובמקרה שראובן חייב לשמעון סך כסף,

⁶¹ עיי' שם שמדובר שנשבע אחד שלא ישחוט בהמתו רק יחזיקנה לחרישה ומכרה, אז הלוקח יכול לשוחטה.

⁶² עשיר אחד שנשבע לשכור מלמד לבנו עד עשרה זהובים, מצד שבועתו פטור הוא כל זמן שישכור מלמד הגון. שלא נשבע זה לשכור מלמד החכם יותר שיוכל לשכור. וכל הנדרין אין הולכין אלא אחר כוונת הלב. ומן הידוע שאם מצא זה מלמד הגון לבנו בפחות מכן ומצא אחר שהוא זקן ויושב בישיבה לא ירבה במחירו. לפי שבתחילת הלימוד כ"כ ראוי והגון מי שלא הגיע למעלת הרבנות כמו אחד מגדולי הרבנים ולא נתכוין זה אלא להגון לו (שר"ת הרשב"א ח"ה סי' רכט).

⁶³ וכן הוא במקור דברי המחבר, וצ"ע שלא הביא הלשון.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

והסכימו שאם שמעון ישא ביתו של ראובן ימחול לו החוב, הרי הענין כלול משני דברים שידוכי הבת שהיא מצוה וחיובי ממון שהוא נדרי הדיוט, אם היה עיקר עיסקם במו"מ ושוב עלה על דעתם לתלות מחילת הממון בשידוכים ה"ז נדרי הדיוט ויכול לדחות, אך כשהכל נעשה בשעת שידוכים והחיוב היה רק לבטחון להשמר מאסמכתא, א"כ השידוכים שהיא המצוה הוא עיקר וזמן פירעון הקנס כזמן השידוכים משתבעה לינשא, נותנים לבוגרת ל' יום ושוב חל הקנס וצד השני פטור משבועתו ונושא אשה אחרת. וצ"ע למה השו"ע לא הזכיר בית בארץ ישראל דווקא, ועמ"ש לקמן (סי' רכח ד"ה ד"ה לישא?) (פ"ח).

(ב) ²²³הנשבע לשכור מלמד לבנו עד עשרה לטרין, כל זמן(ד) שישכור מלמד הגון הוא פטור. ויזהר שלא ישלח המלמד הראשון, עד שיבא השני. ²²⁴כי כריך לשכור המלמד הראשון הסגון לו, חס לא שבח לו מלמד אחר):

(ד) כל זמן כו' - שלא נשבע זה לשכור מלמד החכם ביותר שיוכל לשכור וכל הנדרים אינם הולכים אלא אחר כוונת הלב וכיון שבתחילת הלמוד כך ראוי והגון אף שלא הגיע למדרגות הרבנות כמו א' מגדולי הרבנים דלא נתכוין זה אלא לראוי לו (ש"ך).

(ג) ²²⁵מי שאסר דבר אחד עליו בלא זמן, אסור בו לעולם(ה):

(ה) אסור בו לעולם - ואף על גב דגבי נזירות אמרינן סתם נזירות ל' יום, י"א דשאני בנדר שכולל בו נדרי הקדש ונדרי איסור, וכשם שהמקדיש בהמה למזבח קדושה עולמית ה"נ בנדרי איסור כן, וי"א שהחילוק היא שנדר היא איסור חפץ ונזירות היא איסור גברא, עכ"ז גם בשבועה אסור לעולם (ט"ז וש"ך), קהל שהסכימו להעביר השוחט שבעירם מחמת איזה דבר והעבירוהו ואח"כ רוצים לחזור וליקח אותו לשוחט דרשאים הם בכך דהא לא קבלו עליהם שיהא אסור להיות אצלם שוחט דאז אסור לעולם רק דעתם היה להעביר השוחט ההוא והא העבירוהו וקיימו נדרם (פ"ת).

סימן רכ - חלוק שבין קונם יין להיום או לזמן, ודין הנודר על דבר שאינו קבוע, ובו כ"ג סעיפים:

(א) ²²⁶קונם יין שאני טועם יום אחד(א), או קונם יין שאני טועם יום, אסור בו מעת לעת(ב). ואם אמר: קונם יין שאני טועם היום(ג), אינו אסור אלא עד שתחשך, בין עומד בתחלת היום או בסופו. וצריך שאלה לחכם(ד), גזירה שמא פעם אחרת יאסור עליו יום אחד, ולא ידע להפריש בין היום ליום אחד, ויבא לשנות בלילה. ²²⁷וי"א שאם היה נדר של מצוה(ה), כגון ללמוד או לקיים שום מצוה, אינו צריך התרה. ²²⁸ומיטו צקצלת תענית בעלמא, מותר לאכול מיד כלילה ואין כריך התרת חכם(ו):

(א) יום אחד - לכתחילה מחויב לנהוג איסור תיכף משעת נדרו, ואם אכל בו ביום, עובר על כל תאחר. אבל מ"מ לא עבר על הנדר וצריך לנהוג איסור ביום אחר. אבל בנדר "יום זה", ועבר ואכל עבר על נדרו ואין לו תשלומים ביום אחר, וי"א דאפילו אם אמר "יום אחד" אם פשע ואכל קרוב אני לומר דאין לו תשלומים דיום א' סתמא מסתמא דעתיה מיד (רע"א).

(ב) מעל"ע - מאותה שעה שנדר (ש"ך), הנודר שלא יאכל או שלא יעשה דבר זה ביום פלוני יש להסתפק אם מתחיל נדרו או שבועתו מן הלילה או מן היום. קהל שעשו תקנה שלא לשחוק אלא ביום שא"א תחנון, הלילה שאחר חנוכה מותר לשחוק דעדיין לא הגיע ליום שאומרים בו תחנון (רע"א).

(ג) שאני טועם היום כו' - וה"ה אמר "קונם יין שאני טועם יום זה", דינו כאומר "היום" (ש"ך).

(ד) וצריך שאלה לחכם - אבל א"צ פתח משא"כ בנודר יום אחד, עוד נ"מ דכאן א"צ שאלה רק מדרבנן ובנודר יום אחד צריך שאלה מדאורייתא וע"ל (סי' רח ס"ב) (ש"ך).

(ה) וי"א שאם היה נדר של מצוה - דגזרו רק בצירוף דלאו שפיר עביד, דנדר דהוי כאלו בונה במה, מש"ה דאם היה נדר של מצוה לא גזרו, וצ"ע דלפי זה י"ל דדוקא לנודר עצמו גזרו אבל במדיר פירותיו על חבירו שלא יאכל מהם היום י"ל דהמודר מותר משתחשך דהוא לא עביד איסורא ולא גזרו עליו, וצ"ע לדינא (רע"א).

(ו) וא"צ התרת חכם - ולא גזרינן משום "יום אחד", משום שהדבר ידוע שדינו של תענית כן הוא, שאין איסורו כשאר נדרים שכבר קבעו לו חכמים זמן. הלכך אפילו יתיר לו

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

כשתחשך בלא שאלה, לא יבא להחליף בנודר "יום אחד", שדיני תענית ונדרים חלוקים הם וכן לא יבא המקבל עליו להתענות א' בשבת אין מחייבין אותו שיתענה כ"ד שעות דודאי להתענות כמו שאמרו חכמים נתכוין, דהיינו מקודם שיעלה עמוד השחר עד שתחשך (ש"ך).

(ב) ²²⁹אמר: ביום שאעשה דבר פלוני לא אוכל אותו היום(ז), דינו כהיום שמותר בלילה.

ואם אמר: אותו היום ולמחרתו, אסור אותו היום ומחרתו ולילה שבינתיים(ח):

(ז) לא אוכל אותו היום - ועשה אותו דבר ביום פלוני מותר בלילה, אמנם צריך שאלה לחכם (ש"ך), עי' במקור דברי השו"ע דעיקר ההיתר בלילה משום שזה דמה לאומר "היום" דאילו "ביום זה" אסור אף בלילה, וצריך שאלה. וי"א "דיום זה" גם כן מותר בלילה. וכן הוא בש"ך סק"ב? ועיין בט"ז סק"ו? ובנה"כ ותלוי במחלוקת זו, ועיקר כ"ט"ז, וא"כ אפילו כי אמר "לא אוכל אותו יום" גם כן מותר בלילה ד"אותו" ו"זה" הם אותו הדבר, אבל במקור דברי השו"ע משמע דעיקר היתירו משום דמדמהו ל"היום" כיון שאמר אותו היום, אבל אם אמר "אותו יום" הי' אסור בלילה כמו ביום זה (ב"מ).

(ח) ולילה שבינתיים - כיון שהתחיל נדרו לא פקע (ש"ך), ואם עמד בלילה והתחיל הנדר

אסור בלילה וביום שלאחריו ובלילה שניה וביום שלאחריו (ט"ז וש"ך).

(ג) ²³⁰היה עומד באמצע השבוע(ט), או קודם לו, ואמר: קונם יין שאני טועם שבוע

זה(י) (יא), אסור עד תשלום כל השבוע ויום השבת הבא אסור ג"כ. ²³¹ומותר אחר כך כלל

שאלת חכם). ואם אמר: שבוע אחד, או שבוע, סתם, אסור ²³²מעט לעת:

(ט) באמצע השבוע - לאו דוקא כמו שכתב אחר כך "או קודם לו" ולא בא למעט אלא עומד ביום השבת, דאז אינו אסור אלא עד מוצאי השבת כמו בסעיף ו' בכ"ט באלול (ט"ז).

(י) שבוע זה - ומ"ש "שבוע זה" אע"פ שבמקור דבריו איתא "שבת זה", לחדש שדינו כך

אע"פ ששבוע הוא לשון של שבע (ט"ז), וי"א ששבת ושבוע הם אותו הדבר (ש"ך). ואם

אמר בלשון אשכנז "דיא וואך" [שבוע זון] שאין יום השבת בכלל האיסור, שלשון זה הוה

כלשון ימות החול בלשון הקודש, שהרי כשרוצים לומר שבת וחול, אומרים בל"א "שבת

אונד וואך" [שבת והשבוע] ממילא נתמעט יום השבת לגמרי, משא"כ בלשון "שבוע

זה", דבלשון שבוע נכלל גם שבת, דהוא תשלום השבוע, אבל בלשון חול הוא עד השבת,

דלשון וואך הוא הפך דשבת. אבל אם אומר לשון חול "שלא אוכל בשר אין ה' או ו'

וואכי"ן" [תוך חמש או שש שבועות] אז הכוונה שלו דרך מספר, ואז ודאי גם השבתות

בכלל, דכיון דאמרו דרך מספר, הוה כאילו אמר "ה' או ו' פעמים ז'" ממילא שבת בכלל.

וכ"ש אם עומד בשבת ואומר שיאסר עליו "דיא וואך" איזה מין דודאי לא נתכוין על

אותו יום אלא על השבוע הבא, שהכלל הוא שבנדרים הולכין אחר לשון בני אדם (ט"ז),

וי"א דאם אמר בלשון אשכנז "דיא וואך" גם שבת בכלל, אבל מי שמקבל עליו שלא

לאכול בשר "דיא וואך" מותר בשבת, היינו משום דלא היתה כוונתו רק על ימות החול,

ולא על השבת שחייב להתענג ולאכול בשר, אבל שאר נדרים דשייכי גם כן בשבת גם

שבת בכלל (נקה"כ).

(יא) שם - וה"ה אמר "קונם יין שאני טועם השבוע" או "החדש" או "השנה", דינו

כאומר "שבוע זה" או "חדש זה" או "שנה זו", ועיין לקמן (סקט"ו?), ואם אמר "זאת

השנה" היינו עד ר"ה, וי"א דה"ה אם אמר "עד שנה" דינו כ"זאת השנה" ואין זה מוכרח

(ש"ך).

(ד) ²³³היה עומד בתוך החדש, או קודם לו, ואמר: חדש זה, אסור עד תשלום החדש ומותר

ביום ר"ח, אפילו ר"ח שני ימים שהראשון לתשלום חדש שעבר, אפילו הכי מותר בו, כיון

שבלשון(יב) בני אדם קורין אותו ר"ח. ²³⁴וכל שכן אס נלך לעשות קודם כ"ח(יג), שצריך לקיימן

קודם יום לחסון).

(יב) כיון שבלשון כו' - לפ"ז אם היה עומד בר"ח הראשון ואמר חדש זה אסור גם מר"ח

הראשון ואילך דכיון שבלשון בני אדם קורין אותו ר"ח א"כ הוא בכלל החדש של הבא,

וע"ל (סי' רכח סמ"ח) (ש"ך).

(יג) קודם ר"ח - מי שנשבע לפרוע לחבירו קודם שיכנס חודש כסליו אם פרע לו ביום ר"ח

הראשון אינו עובר שעדיין לא נכנס כסליו דנהי דקרו ליה ר"ח כסליו מ"מ לא קרו ליה

מכלל כסליו אבל י"א אחרת והחושש לחומרת השבועה תבא עליו ברכה (פ"ת).

(ה) ²³⁵אמר: חדש אחד, או חדש, סתם, אסור מיום ליום(יד):

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

- (יד) אסור מיום ליום כו' – היינו משעה שנדר אסור מיום ליום כגון אם נדר בחצי יום ט"ו לחדש תמוז אסור עד חצי יום ט"ו לחדש אב אף על פי שאינו אלא כ"ט ימים שתמוז הוא חסר מ"מ הוא חדש שלם מיום ליום (ש"ך)⁶⁴.
- (ו) ²³⁶היה עומד בתוך השנה, או קודם לה, ואמר: השנה זו, אסור עד תשלום השנה ומותר ביום ר"ה. ושנה זו מונים מתשרי, שאפילו אם עומד בכ"ט באול, כיון שהגיע תשרי, מותר. @NO MB@
- (ז) ²³⁷אמר: שנה אחת או שנה סתם, אסור מעת לעת(טו). ²³⁸ואם נתעברה(טז) השנה, אסור בה ובעיבורה. ואם עומד בחורף ואמר: שנה זו, והיא מעוברת, אסור עד תשרי ולא אמרינן שאדר שני יעלה במקום אלול:
- (טו) אסור מעל"ע - משעה שנדר (ש"ך).
- (טז) ואם נתעברה כו' - היינו דוקא בעומד באמצע השנה או קודם אבל בעומד בר"ה ואמר שנה א' אינו אסור אלא י"ב חדש, מיהו היכא דאמר "שנה אחת מיום זה" והוא שנה מעוברת מיום זה מונין י"ג חדש אפילו עומד בר"ה (ש"ך), דברי המחבר הם כדברי הרמב"ם, אמנם י"א שאם אמר "שנה זו" או "השנה" אסור בעיבורה, אבל אם אמר "שנה אחת" אינו אסור אלא י"ב חדש (ש"ך * מהריב"ל), עי' ש"ך שהביא שאם עומד בר"ה ואמר שנה אחת אינו אסור אלא י"ב חדש, שאם כוונתו לאסור עיבורה היה צריך לומר שנה זו, וקשה שכן אם אמר שנה אחת, הרי אסור מעת לעת בר"ה הבאה, ועיקר ד"שנה אחת" אסור י"ג חדש בשנה מעוברת (ב"מ).
- (ח) ²³⁹אמר: עד ר"ח אדר, עד ר"ח אדר ראשון(יז). עד סוף אדר, עד סוף אדר שני(יח). ולהרמב"ם(יט), אם ידע שהשנה מעוברת ואמר: עד ר"ח אדר, אסור עד ראש חדש אדר שני:
- (יז) עד ר"ח אדר ראשון - דסתם אדר הוא אדר ראשון ומכל מקום ב"עד סוף אדר" הוא אסור עד סוף אדר השני, דשני אדרים כחד חשבינן להו, ואם אמר "עד חצי אדר", דהיינו עד חצי אדר ראשון, דאין שם חצי נופל על ר"ח השני דדוקא לענין סוף אדר חשבינן להו כחד לענין שנתכוין עד כלות החודש הנזכר בשם אדר יהיה מי שיהיה (ט"ז), מי שנדר או נשבע לעשות דבר פלוני בחודש העיבור חייב לעשות באדר א' דאדר ראשון הוא הנקרא חודש העיבור (פ"ת).
- (יח) עד סוף אדר שני - בין ידע שהיא מעוברת או לא, אסור עד סוף אדר שני, דב' אדר נחשבים כחדש א', ואם אמר "עד כ' או כ"א אדר" דינו כאומר עד אדר שהוא עד אדר ב' (ש"ך).
- (יט) ולהרמב"ם כו' - דסתם אדר הוא אדר שני אלא דסבירא ליה כל שלא ידע שהשנה מעוברת מסתמא נתכוין לאדר הסמוך לשבט (ט"ז), ולענין דינא בנדריש יש להחמיר באיסורא דאורייתא כסברת הרמב"ם (ש"ך).²⁴⁰
- (ט) ²⁴⁰היה עומד בתוך שמטה, או קודם לה, ואמר: שמטה זו, אסור עד סוף שמטה ואסור גם בשנה השביעית. @NO MB@
- (י) ²⁴¹אמר: שמטה אחת, או שמטה, סתם, אסור שבע שנים מעת לעת. @NO MB@
- (יא) ²⁴²האוסר עצמו בדבר(כ) עד הפסח, או שאמר ²⁴³עד פני הפסח, אינו אסור אלא עד שיגיע(כא) בלבד. ואם אמר: עד שיהיה הפסח, הרי זה אסור עד שיצא הפסח. ויש אומרים דעד פני הפסח, אסור עד שיצא:
- (כ) האוסר עצמו בדבר כו' – היינו מדברים אחרים אבל בנודר מן היין אף באומר "עד שיהא פסח" או "פני פסח" אינו אסור אלא עד שיגיע הפסח, שלא נתכוין זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין, אמנם מזה שהמחבר לקמן לא הזכיר דברים אלו, משמע דסבירא ליה כהרמב"ם וסייעתו דאפילו ביין אסור עד שיצא פסח. אחד שנדר מהיין והתנה חוץ משבת וי"ט אסור ביין של הבדלה [דלא כוון זה אלא משום מצות עונג שבת ושמחת י"ט, אף על גב דקבועה על הכוס אחר יכול לטעום, כי אין זה כוס של שבת אף על גב דאתי לכבוד שבת – מהרי"ל] (ש"ך).

⁶⁴ עי' לעיל סק(יא) בלשון "עד וכו'".

Commented [O51]
ר
ובא בש"ר שהאז, סבר
יחלוקו, והקשה הב"מ
שיגיד קרקע בחזקת
בעליה, והביא ראה
מח"מ ש"ב טו

Commented [O52]
ע
י' רע"א שצ"ן לדברי
השב יעקב אה"ע סי'
כה, והנה נ"ל דברי
הרע"א נוגעים לס"ז
ששם מדובר בתקנה
שאם מתה כלה תוך
שנה, ללא ילדים
הנדוניא חוזר לאביה
(עי' רמ"א אה"ע סי' נג
ס"ג), ואם מתה בחודש
העיבור עי' באר היטב
שהביא רשד"ם כיון
דאינו מפורש בתקנה
וע"פ הדין הבעל יורש
את אשתו אמרינן
התקנה לא היה אלא
ברוב השנים שהם יב"ח
ואם מתה בחודש י"ג
זכה הבעל ויש חולקים
ואין להוציא מיד המוחזק.
ועיי"ש בפ"ת שהביא
מהשב יעקב כדברי
הרשד"ם.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(כא) אלא עד שיגיע כו' - דכל היכא דאינו אסור אלא עד שיגיע כגון "עד הפסח" לכו"ע, וב"עד פני" להרמב"ם וכן "עד הגשם" (לקמן סעיף י"ח) בכלן צריך שאלה לחכם דלמא לא ידע להפריש ביניהם (ש"ך), דבנדריים הולכין אחר לשון ב"א דעד ולא עד בכלל ובאמר קונם פירות שגדלו עד היום מותר בפירות שגדלו בו ביום (רע"א), אם כתוב "עד היום הזה" דומה ל"עד עכשיו", שהרי הוא עומד באמצע היום וכותוב עד היום הזה, והוא ספק, אבל "עד יום פלוני" היינו עד ולא עד בכלל (רע"א * ש"ך), וי"א בשניהם הוי ספק (רע"א * תומים).

Commented [O53]: נ
כון סק"ז??

(יב) ²⁴⁴אמר: עד הקציר(כב), או עד הבציר, או שאמר: עד שיהיה הבציר או הקציר, אינו אסור אלא עד שיגיע(כג), שכל דבר שאין זמנו ידוע(כד), בכל לשון שיאמר(כה), אינו אסור אלא עד שיגיע:

(כב) עד הקציר כו' - קצירה שייך בתבואה ובצירה בענבים ומסיקה בזיתים (ש"ך).
(כג) עד שיגיע - הקצירה בפועל, ולא עד שיגיע זמן הקצירה ואין קוצרים, וע"ל סי"ח גבי עד הגשם (ש"ך).

(כד) שאין זמנו ידוע - שאין אדם מכניש עצמו לאסור ספק, לא משנה אם לא ידוע התחלה או לא ידוע משך הזמן כמה יהיה (ט"ז).

(כה) בכל לשון שיאמר כו' - כלומר אף על פי שאמר "שיהיה" (ש"ך).
(יג) ²⁴⁵בכל מקום, זמן הנדר הוא לפי מה שממהרין או מאחרין לקצור בו, ואנו הולכים אחר המקום שעומד בו הנודר בשעת הנדר אפילו אם הלך אח"כ הנודר אל מקום אחר, בין להחמיר כגון שהלך (למקום) (שממהרין) [ממקום(כו)] הקציר, בין להקל שהלך (למקום) שמאחרין) [ממקום] אותו:

(כו) שהלך למקום - עיקר הגרסא "ממקום" ולא "למקום" (ט"ז), כגון שהלך למקום שממהרין הקציר בין להקל כגון שהלך למקום שמאחרים אותו (ש"ך).

(יד) ²⁴⁶קציר, סתם, הוא קציר חטים(כו). ואם המקום שנדר בו רובו קציר שעורים(כח), הולכין אחריו:

(כז) קציר חטים - היינו לענין התחלה אבל באמר עד סוף הקציר, דהיינו שיכלה כל הקציר אפילו של שעורין, דומה ל"סוף אדר (לעיל ס"ח, עי' לעיל סי' רח סק"א ?) (ט"ז).
(כח) רובו קציר שעורים כו' - שונה מהספק דלעיל (סי' ריז ס"ג וסי"ז), ששם מסתפקים במה היתה מחשבתו אם לרוב לשון העיר או לרוב ספוק העיר ואזלינן לחומרא, אבל הכא ודאי כוונתו למה שהוא חשוב לאנשי עירו וקורא סתם למה שהוא הרוב בעירו, וע"ל (סי' רח סק"ג ?) (ש"ך).

(טו) ²⁴⁷אם קבע זמן(כט) למשתה בנו, ונדר עד זמן משתה בנו, מספקא לן אם חשוב זמנו קבוע(ל), והולכין בו להחמיר. הגה: ואפילו(לא) אם מת הבן קודם שיגיע משתה שלו, לריך להמתין(לז) עד אותו זמן. ²⁴⁸וכן אם נדר לעשות דבר עד שיהיה בנו בר מצוה, ומת, לריך להמתין עד שיהיה ראוי להיות בר מצוה. ועיין בא"ח סימן תקס"ט יחיד או רבים שקבלו עליהם תענית מחמת איזה צרה, ועברה, אם לריכס להשלים תעניתם⁶⁵. ²⁴⁹והוא הדין בנדר נדר לעשות נדקה או שאר נדרים (א"ז פסק דחייב להייר נדרו). ונ"ל לכל זה מייירי בקבלו עליהם סתם, אבל אם פירש דבריו, כגון מי שנדר ואמר: אם יהיה פלוני החולה תתענה כך וכך או אתן כך וכך לנדקה, אם מת אותו פלוני, פטור מנדרו, דהרי התנה בפירוש ולא דעינן תנאי כפול בנדריים(לג), ללא גרע דבורו מכוונת הנודר כדלעיל סימן רי"ח. וכן יתבאר לקמן סוף סימן רל"ב, ²⁵⁰וכל שכן האומר: אתן סלע(לד) לנדקה כדי שיהיה בני, ואם לא יהיה לא אתן, אף ע"ג דעובד ע"מ לקבל פרס מכל מקום פטור אם לא יהיה.

Commented [YL54]:
כון פרידמן??

⁶⁵ כל נודר בעת צרתו שאף על פי שלא יפרש נדרו כראוי הרי הוא מחויב לקיי' המובן מלשון נדרו כדי שלא יהיו דברים בטלים דבעת צרה ודאי אין כונתו לומר דברים בטלים אמנם יש חלוק בין מי שנדר בעת צרתו ופירש אם יצילהו השם הרי הוא נודר כך וכך. ובין מי שנדר בסתם בלי שום תנאי כלל אף על פי שהיה בעת צרתו שאם ניצול מצרתו שלא יוכל להתיר נדרו, והרי זה דומה לנשבע לחבירו בפניו שאין מתירין לו אלא בפניו. אבל כשנדר סתם בלי שום תנאי אעפ"י שהיה בעת צרה אם יתיר נדרו אחר כך (רלב"ח ג).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(כט) קבע זמן - גם משך ימי המשתה יש להם ג"כ קביעות ז' ימים דאי לאו הכי אפי' הוי התחלתן זמנו קבוע אינו אסור אלא עד שיגיע (פ"ת).

(ל) אם חשוב זמנו קבוע - פירוש כיון שבידו לדחות החתונה יש סברא דלא הוה זמנו קבוע (ט"ז, ש"ך), ואם אמר "עד שיהא" אסור עד שיצא, וכן אם דחה זמן המשתה, אסור עד שיהא ממש (ש"ך).

(לא) ואפי' כו' - ויש חולקים דהכא עיקר כוונתו היה שנדר עד שיזכה שיהא הבן בר מצוה ומיד כשמת בטל נדרו והוה כאלו אמר "הריני נודר עד שיחיה בני ויהא בר מצוה", אלא שכבר הורה זקן, אבל אין צריך להמתין עד משתה בנו אלא יום שבו נעשה י"ג (ש"ך), עי' ש"ך, וי"א שזה דומה למש"כ באו"ח (סי' תקסט) וכ"כ הדרישה [עי' או"ח (סי' תקסט ס"א-ב) (א) יחיד המתענה על צרה, ועברה, או על חולה, ונתרפא או מת, צריך להשלים כל התעניות שקיבל עליו וכו' (ב) יחיד שמתענה על צרה ונודע שקודם קבלת התענית כבר עברה, א"צ להשלים, ע"כ. ועי' דרישה וכל זה מיירי בקיבלו עליהם סתם, אבל אם פירש דבריו, כגון מי שנדר ואמר "אם יחיה פלוני החולה אתענה כך וכך או אתן כך וכך לצדקה", אם מת אותו פלוני פטור מנדרו דהרי התנה בפירוש ולא בעינן תנאי כפול בנדרים דלא גרע דיבורו מכוונת הנודר] (ב"מ).

(לב) צריך להמתין כו' - מעיקר הדין מותר אלא מטעם גזירה שמא אף בלאו הכי יבא להתיר (ט"ז).

(לג) ולא בעיא תנאי כפול בנדרים - ויש חולקין שצריכים תנאי כפול (רע"א).

(לד) וכ"ש האומר אתן סלע כו' - כן צ"ל ופירושו וכ"ש אם אומר תנאי כפול (ט"ז).

(טז) ²⁵¹עד הקיץ, עד שיקוצו הרבה ומכניסין התאנים בכלכלות. @NO MB@

(יז) ²⁵²עד שיעבור הקיץ, עד שישמרו הסכינים (לה) שקוצצים בהם התאנים:

(לה) עד שישמרו הסכינים כו' - פי' שכבר עבר כל זמן קציצתו (ש"ך).

(יח) ²⁵³האוסר עצמו בדבר עד הגשם(לו), הרי זה אסור עד זמן הגשמים שהוא בא"י ר"ח כסלול(ז). הגיע זמן הגשמים, הרי זה מותר בין ירדו גשמים בין לא ירדו. ואם ירדו מ"ז במרחשון(לח), מותר. ואם אמר: עד הגשמים(לט), הרי זה אסור עד שירדו הגשמים, והוא שירדו מזמן רביעה שניה שהוא בארץ ישראל ומקומות הסמוכים לה מכ"ג ממרחשון ואילך. הגה: ²⁵⁴ובגולה, זמן הגשמים(מ) ששים יום(מא) אחר התקופה שמתחילין אז השאלה, וזמן רביעה שניה שצעים יום אחר התקופה.

(לו) עד הגשם - משמע זמן גשם ומשמע זמן רביעה אחרונה דהיינו ר"ח כסליו, שאז כלו כבר ב' רביעות הראשונה והאמצעית. אבל אם ירד בהם גשם, די ברביעה ראשונה, שהיא י"ז חשון, ורביעה פי' גשם על שרובץ על הארץ (ט"ז), וי"א דאינו אסור אלא עד רביעה ראשונה (ש"ך).

(לז) ר"ח כסליו - היינו רביעה שלישית (ש"ך).

(לח) מ"ז במרחשון - שהוא רביעה ראשונה וי"א דרביעה ראשונה הוא שבעה במרחשון ושניה ב"ז בו ואם אמר "עד הגשם", אסור עד ז' במרחשון ואז מותר בין ירדו בין לא ירדו ואם אמר "עד הגשמים" או עד שיהא הגשמים אסור עד שירדו ברביעה שניה והמחבר והרמ"א השמיטו דעתם (ש"ך).

(לט) עד הגשמים - משמע ירידת הגשמים דוקא ומשמע לשון רבים ומיעוט רבים שנים, דהיינו ששני גשמים ירדו, רביעה ראשונה ושניה. וגם אם אומר "עד שיהיו הגשמים" אין אסור רק עד שיגיעו התחלת הגשמים, לפי שאין זמן קבוע והוה כקציר דסעיף י"ב (ט"ז).

(מ) ובגולה זמן הגשמים כו' - פירוש אם אמר כן "בגולה כו'" וכמ"ש בסעיף י"ג שהולכין אחר מקום שעשה הנדר (ט"ז), זהו לשיטתם דס"ל דרביעה ראשונה היא בז' בחשון בא"י ושנייה ב"ז בו אם כן השנייה מרוחקת מהראשונה י' ימים אם כן כיון שבגולה שואלין ס' יום אחר התקופה אם כן הרביעה השניה הוא ע' יום אחר התקופה ולפי זה למחבר שהראשונה י"ז בו והשנייה כ"ג בו אם כן אין כאן אלא ו' יום בין א' לב' אם כן הרביעה ב' בגולה אינו רק ו' ימים אחר הרביעה ראשונה וצ"ע (ש"ך).

(מא) ס' יום כו' - והכל לפי המקום שנדר בו (ש"ך).

(יט) ²⁵⁵אמר עד שיפסקו הגשמים, אסור עד שיעבור הפסח: @NO MB@

(כ) ²⁵⁶קונם יין שאיני טועם בהג, אסור ב"ט האחרון(מב):

(מב) אסור ב"ט האחרון - אף על גב דהוא חג בפני עצמו לענין כמה הלכות מ"מ בלשון בני אדם הוא בכלל החג (ש"ך), הנודר הנודר מן היין בכל החגים אפי' חולו של מועד

Commented [O55]: ל בדוק שכן משמע מאו"ח לא כדברי הרמ, א???

Commented [YL56]: וכן???

הרי בט"ז בס"ק הקודם כתוב אחרת

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג - סי' רסט)

בכלל כל יום שראוי לחגיגה, אבל לא ימי השלמה דשבועות מפני שהוא חול גמור אבל סתם חג הוא חג הסוכות (פ"ת).

(כא) ²⁵⁷האומר לאשתו: מה שאת עושה קונם שאיני נהנה ממנו עד הפסח, עשתה לפני הפסח מותר ליהנות ממנו אחר הפסח(מג). אבל אם אמר: מה שאת עושה עד הפסח קונם שאיני נהנה ממנו, אסור ליהנות לעולם(מד) במה שעשתה לפני הפסח:

(מג) מותר ליהנות לאחר הפסח - ולא אמרינן דהכי קאמר "מה שאת עושה עד הפסח יהא קונם עלי לעולם" (ט"ז).

(מד) אסור ליהנות לעולם - ולא אמרינן דה"ק "מה שאת עושה יהא קונם עד הפסח" (ט"ז).

(כב) ²⁵⁸אמר לאשתו: קונם שאת נהנית לי מהיום עד פסח אם תלכי לבית אביך(מה) עד החג, הלכה לפני הפסח אסורה ליהנות ממנו עד הפסח(מו). ²⁵⁹ואפי' לא הלכה(מז), אסורה ליהנות ממנו עד הפסח, שמא תלך אח"כ ותעבור למפרע⁶⁶:

(מה) אם תלכי לבית אביך כו' - ע"ל (סי' רלה ס"ב) (ש"ך), עי' ש"ך לקמן (סי' רלה סק"ז(ז)HR) (ב"מ), עמ"ש לעיל (סי' ריג סק"י) (רע"א).

(מו) אסור ליהנות ממנה עד פסח - אבל לאחר הפסח מותר אפי' הלכה (ש"ך).

(מז) ואפילו לא הלכה - פי' שאינה רוצה לילך (ט"ז).

(כג) ²⁶⁰אמר לה: קונם שאת נהנית לי עד החג, אם תלכי לבית אביך עד הפסח, אסור ליהנות מיד(מח). ואם הלכה לפני הפסח ונמצא מהנה אותה, הרי זה לוקה(מט) ואסורה בהנייתו עד החג. ומותרת לילך(נ) לבית אביה משהגיע הפסח:

(מח) אסורה ליהנות מיד - שמא תלך ותעבור למפרע (ש"ך).

(מט) הרי זה לוקה - אע"ג דלא נדרה האשה כלום מ"מ עברה על לא יחל וכיון שאדם יכול לאסור על אחר, הרי האחר בלא יחל (ט"ז).

(נ) ומותרת לילך - ליהנות משהגיע פסח וכאן לא אמר שאסורה לילך לפני הפסח שמא תהנה ממנו אחר הפסח דאדם נזהר בנדר ואינו נזהר בתנאי נדר, ועי' לקמן (סי' רלט ס"?) (ש"ך).

Commented [O57]: נ
כונן???

Commented [YL58]:
ז"פ"ת היו נוגעים
לגיטין וללומדות?

Commented [YL59]:
א הבאתי הפ"ת

סימן רכא - דיני הנודר הנאה מחבירו, ובו י"ד סעיפים:

(א) ²⁶¹ראובן שאסר נכסיו על שמעון, או שאסר עצמו מנכסי שמעון, הנאסר אסור לעבור על שדה(א) האחר ²⁶²אפילו בבקעה בימות החמה שאין בני אדם מקפידים על דריסת רגל שבה. ואסור לשאול ממנו כל כלים שבעולם. ²⁶³ואם לא נדר ממנו אלא מאכל, אינו אסור אלא לאכול משלו. אמר: הנאת מאכלך עלי, אסור לאכול משלו ואסור ללעוס חטים(ב) ליתן על גבי מכתו, אבל לשאול ממנו נפה וכברה, מותר. אמר: הנאה המביאה לידי מאכל עלי, אסור לאכול משלו ומותר ללעוס חטים(ג) וליתן על גבי מכתו. ואסור ליהנות בכל דבר שמשכירין(ד) כיוצא ב⁶⁷, ומה שאין משכירין כיוצא בו, מותר אם אין בו שייכות מאכל, אבל אם יש בו שייכות מאכל, כגון נפה וכברה, ואפילו שק להביא בו פירות וחמור להביא עליו פירות וכן סוס לרכוב עליו לבית המשתה וטבעת להראות בו(ה) בבית המשתה ולעבור דרך שדהו לבית המשתה, אף על פי שאין משכירין כיוצא בו, אסור. וכן אסור לקנות לו צרכי סעודה. וכן אסור לחמם ידיו בכבר שליו(ו). הגה: ²⁶⁴קדוּס(ז) שצנקהים צו עניס לצשל צו מאכל, מקרי הנאה המביאה לידי מאכל. חבל קדוּס שצנקהים צו, מותר לצשול לו:

(א) אסור לעבור על שדה - י"א שמקצר דרכו בזה, אבל מלקמן (ס"ד) "ואם נכסי שמעון אסורין כו'" משמע דבכל גווני אסור דריסת הרגל (ט"ז), וי"א בדריסת הרגל אסור בכל ענין לכו"ע (ש"ך).

⁶⁶ עי' בהגר"א לקמן סי' רלו סק"ז שהביא דברי הר"ן נדרים טו ע"א ד"ה הלכה שיש מח' רמב"ם ור"ן המדיר חבירו מי לוקה, ולא מובא כאן, וצ"ע איפה להביאו כאן.

⁶⁷ עי' לקמן סק"ז(כט).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(ב) ואסור ללעוס חטים כו' - אף על גב דאינו אוכל מ"מ הנאה מגוף המאכל היא (ש"ך), מזה ראייה לכאורה בנודר מאיזה דבר בסתם דאסור אף שלא כדרך הנאתו וע' מג"א (סי' תסו סק"ב) דלעיסת חטים ע"ג מכה הוי שלא כדרך הנאתו, וקשה לי על דבריו (סי' שפו סק"י) שכתב בפשיטות דמסתמא אין דעת הנודר רק על דרך הנאתו (רע"א).

(ג) ומותר ללעוס חטים - היינו בשאין משכירין כיוצא בו (ב"מ).

(ד) בכל דבר שמשכירין כו' - כיון שמוחל לו השכירות באותן הדמים הוא יכול לקנות אוכל נפש והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל (ט"ז), דכיון דדרך להשכיר כיוצא בהם והוא מוחל לו השכירות באותן הדמים הוא יכול לקנות אוכל נפש והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל (ש"ך).

(ה) להראות בו - שיהא נראה חשוב ויתנו לו חלק טוב (ט"ז).

(ו) **וכן** אסור לחמם ידיו בככר שלו - צ"ע שכן במקורם של דברים איתא שהנודר מן הככר מהו לחמם בו ידיו ולא איפשטא ולחומרם משום דכיון דנדר הנאה מן הככר שמא אסור גם בחמום אבל באמר "הנאה המביאה לידי מאכל עלי" מותר, דחמום לאו הנאה המביאה לידי מאכל הוא, והלבוש גם השמיט הלכה זו, וכנראה בגלל מש"כ (ש"ך).

(ז) קרדום כו' - במקור הדברים איתא: מותר להשאילו כוסות וקערות ותמחויים שאינן מהנין את המאכל אבל מאחר ומכנסין האוכל לאלפסין וקדרות אסור, אבל לטחון ולדרוך לקצור הוא ספק, ע"כ. והנה קורדם שמבקעין בו אסורה לפי שהוא מהנה האוכל ומתקנו שא"א לבשל בלא עצים א"כ הקורדם שמבקעים בו עצים מתקן המאכל אבל כוסות וקערות ותמחויין אינם מהנין המאכל, שכבר המאכל נתקן כהלכתו, אלא שנותנו לקערות וכוסות ותמחויים, והלכך אלפסים וקדרות אסורים לפי שהמאכל מתבשל בהן והן מתקנים המאכל, וכן אסור להשאיל לו מעות שהוא כנותן לו מעות ליקח בו ככר (ש"ך).

(ב) ²⁶⁵המודר הנאה מחבירו, יכול לפרוע חובו(ח). ²⁶⁶ואפילו אם היה לו משכונן(ט) ביד המלוה ופרע זה בשבילו ונטל המשכונן, צריך להחזירו(י) ללוה הנאסר. ²⁶⁷ויכול לזון את אשתו(יא) ובניו ועבדיו, ואפילו הכנענים(יב). אבל אסור לזון בהמתו(יג), בין טמאה בין טהורה. ואסור ללמדו מקרא, כיון שמותר ליטול שכר עליה(יד) והוא מלמדו חנם נמצא שמהנהו. אבל מלמדו מדרש הלכות ואגדות, והוא שלא יאמר הנאסר לאוסר שילמדנו. והאידנא שמותר(טו) ליטול שכר אף על המדרש, הכל אסור. אבל ללמד את בנו, אפילו מקרא, מותר. ומותר לשמשו בכוס של בית האבל(טז) ובכוס של בית המרחץ(יז). הגה: ²⁶⁸ויש חולקונין(יח) ומתירונין(טט) אפילו אם אמר לו שילמדנו, וה"ה בכל דבר מלוה(כ). וכלכל דבכר הצריך שלוחות(כא), כגון לתרום תרומתו, אסור להיות שלוחו:

(ח) יכול לפרוע חובו - שאע"פ שעל ידי זה מפטר הוא מחובו מכל מקום לא הוה אלא גרמא בעלמא הואיל שאינו מחויב לחזור לשלם לו (ט"ז), י"א דהיינו דוקא שלא מדעתו וי"א דאסור לפרוע חובו כשהוא בשטר או משכונן כיון שהוא חוב ברור וכן נראה דעת הסמ"ע (ח"מ סי' קכח ס"א ד"ה ודלא⁶⁸) ואפילו דעת הי"א הזה כשהחוב הוא שלא יכנף אותו לפרוע אלא לכשירצה הלוה יפרענו מדעתו אפילו היה לו שט"ח או משכונן יכול לפרוע במודר והיינו דווקא במשכונן שהמלוה יחזיק המשכונן לעצמו ולא יתנונו ללוה, וע"ל (סי' רכג סק"ה ?) (ש"ך), ועי' דברי בח"מ (סי' קכח ס"א ד"ה וכן נראה) (נקה"כ), המודר אסור למחול חובו (רע"א * משנה למלך).

(ט) ואפי' היה לו משכונן - משום דא"ל הייתי מפיס ליה ויהיב לי משכונני (ט"ז).

⁶⁸ ז"ל המחבר (ח"מ סי' קכח ס"א): הפרוע חובו של חבירו שלא מדעתו, אפילו היה בשטר, ואפילו היה עליו משכונן ונטלו זה שפרע, אין הלוה חייב לשלם לו, ונטל משכוננו בחנם, והרי אבד זה הנותן מעותיו ואפילו אם היה המלוה דוחקו לפרוע, (שמא) היה הלוה מפיס את המלוה ומוחל לו. הגה: וכן נראה לי עיקר. ודלא כיש חולקין ואומרים דחייב לשלם.

מאיר המשפט: דס"ל דדוקא בפרוע חוב מזונות אשתו אמרו שאין חייב לשלם לו בחזרה, משא"כ בפרוע מה שלוח חבירו שהיה מוטל עליו לפרוע לו, שחייב לשלם לו. ועיקר שאם אדם פורע חוב של אחר, הלוה צריך לשלם לו בחזרה (סמ"ע), ועיקר כמחבר ורמ"א שהפסיד מעותיו, ואפי' תפס הפורע מוציאין ממנו אבל במקום שהיה ממון של הלוה בידו בתחלה בשעה שפרע, לא הפסיד מעותיו, מיהו היכא דהיה עליו משכונן ונטלו זה שפרע, הוי ספיקא דדינא ואם המשכונן ביד הפורע לא מפקינן מיניה (ש"ך).

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(י) צריך להחזירו כו' - ואפי' היה המלוה דוחקו לפרוע אומרים שהלוה יכול לפייסו ולמחול לו (עי' חו"מ סי' קכח ס"א⁶⁹) (ש"ך), וי"א דעיקר כ"א ברמ"א (חו"מ סי' קכח ס"א), וכל דברי המחבר שם רק לענין מזונות אשתו, וממילא זה ספק איסור ולחומרא, אבל אם נתן על מנת שלא לפרוע מותר (פ"ת * משכ"י).

(יא) ויכול לזון את אשתו כו' - דוקא כשזן אותם לפניו ולא אמר כלום, אז הוא דרך מתנה, ואפילו מותר לענגה במזונות יתרים (ט"ז), אף על גב דמודר מתהני שאין צריך לתת להם מזונות ההיא הנאה דממילא היא ועוד יכולים לצמצם להתפרנס ממעשה ידיהם או לחזור על הפתחים (ש"ך).

(יב) ואפילו הכנענים - י"א דהיינו שרק מותר במזונות יתרים, אבל לזון אותם עסור שנמצא זה מהנהו, אבל מסתימת השו"ע נראה דמחלק משום דבעבד שייך מ"ש בש"ך (סק"י) ולהכי אינו חשוב אלא הנאה דממילא (ב"מ).

(יג) אסור לזון בהמתו - אפילו במזונות יתרים וי"א שאפי' בזנה ביותר מכדי פיטומה שזה חסרון לה שכן אינה עומדת לאכילה אלא למלאכה וכיון שהיא משמינה יותר לא עובדת טוב ונמצא דאינו נהנה, ואפ"ה אסור (ט"ז), וי"א דאפילו במזונות יתרים אסורה כדי לפטמה אסור שהרי מעלה בדמיה וה"ל הנאה גמורה (ש"ך).

(יד) כיון שמותר ליטול שכר עליה - דשכר פיסוק טעמים הוא נוטל, דהיינו שלומד עמו הטעמים לקרות, דזהו לאו דאורייתא, אבל כל שהוא דאורייתא לא משום שחייבים ללמד בחנם (ט"ז), כדלקמן (סי' רמו ס"ה) (ש"ך).

(טו) והאידינא שמותר כו' כמבואר לקמן (סי' רמו ס"ז) (ט"ז).
(טז) בכוס של בית האבל - והוא של המודר והשמוש אינה הנאה כל כך (ש"ך).
(יז) ובכוס של בית המרחץ כו' - פי' מים חמים שהוא משום רפואה והנאה מועטת היא (ט"ז).

(יח) ויש חולקין כו' - ואף על גב שהיום אף על המדרש אסור היינו בחנם אבל בשכר מותר וקמ"ל די"א דאפילו אמר שילמדנו מותר, מיהו אם נכסי שניהם אסורין זה ע"ז אסור בכל ענין ע"י סעיף ג' (ש"ך).

(יט) ומתירים כו' - ועיקר כסברא הראשונה דבכל מילי דהתירו חכמים לעשות למודר כדלעיל (סעיף א), אין זה אלא כשהמדיר עושה מעצמו או שהמודר אמר "כל הרוצה לעשות כך וכך יבא ויעשה", אבל לעשות שלוחו בפירוש או לומר לו "כל השומע קולי יבא וילמדני", אסור, כיון דשליחותיה קעביד וע"ל סעיף ח' (ש"ך).

(כ) בכל דבר מצוה - משמע דוקא דבר מצוה, כיון דמצוה היא לא נהנה דמצות לאו ליהנות ניתנו (ש"ך).

(כא) הצריך שליחות - פירוש שאין לו רשות לעשות אם לא שיצוה לו (ט"ז).

(ג) ²⁶⁹ראובן שאסר נכסיו על שמעון, אסור להשיאו בתו קטנה או נערה (כב), לפי שעדיין היא ברשותו והרי מוסר לו שפחה לשמשו. ואם נכסי שמעון אסורין עליו, מותר לישא בתו (כג) אף על פי שפטר מחיוב מזונותיה. ²⁷⁰ומחזיר לו אבידתו (כד), ²⁷¹בין שנכסי בעל אבידה אסורין למחזיר בין שנכסי מחזיר אסורין לבעל אבידה. ²⁷²ובמקום שנוטלין שכר על החזרת אבידה, אם נכסי בעל אבידה אסורין למחזיר (כה), אסור לו לקבלו אלא מחזיר לו בחנם (כו). ואם נכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה, אינו רשאי להחזיר לו בחנם. ואם נכסי שניהם אסורין זה על זה, אינו יכול לקבל השכר, שאם כן הוא נהנה. ולא להניחו, שא"כ הוא מהנה. אלא יפול השכר להקדש:

(כב) קטנה או נערה - אבל מותר למסור בו בתו בוגרת, אף ע"פ שמיאיה ואינה עוברת על דעתו שרי (ש"ך).

(כג) מותר לישא בתו - פירוש שמעון מותר לישא בתו של ראובן אף על פי שפוטרו מחיוב נדוניא (עי' אה"ע סי' עא ס"ז? ברמ"א, (ט"ז), אפילו קטנה ונערה (ש"ך).

:Commented [YL61]
כון??

:Commented [YL62]
יד פעם ס"ק זו והבאה?

⁶⁹ הוב"ד לעיל הערה 68.

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(כד) מחזיר לו אבידתו - דמצוה קעביד ואף בזקן ואינו לפי כבודו, מ"מ אם מחזיר מצוה קעביד, ועי' בחו"מ (סי' רסג ס"ג⁷⁰) (רע"א).

(כה) שנכסי בעל אבידה אסורין למחזיר - ואינו אסור משום שבשעה שעוסק בהשבת אבידה פטור ליתן לחם לעני דעוסק במצוה פטור ממצוה אחרת, ולכן הוא חוסך כסף זה שהיה נותן לעני (ט"ז).

(כו) מחזיר לו בחנם - פי' אם רוצה, אבל אם אינו רוצה, חייב ליתן השכר ויפול להקדש כדלקמן (ט"ז וש"ך), וכן כשנכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה דצריך ליתן השכר ואם המחזיר אינו רוצה בשכר יפול שכר להקדש (ש"ך).

(ד) ²⁷³ראובן שאסר הנאתו⁷¹ (כז) על שמעון, וחלה שמעון, יכול ראובן ליכנס (כה) לו לבקרו. ובמקום שנותנין שכר למי שיושב אצל החולה לצוות לו (כט), לא ישב אצל (ול) אלא מבקרו מעומד (לא). ²⁷⁴ואם אין דרך ליתן שכר לרופא, יכול לרפאתו, אפילו בידים, אפילו אם יש רופא (לב) אחר שירפאנו. אבל אם דרך ליתן שכר לרופא, לא ירפאנו בחנם (לג). ולא ירפא לבהמתו⁷², ואפילו אם אין דרך ליתן שכר לרופא (לד), אבל יכול לומר לו: סם (לה) פלוני יפה לה, והוא יעשנה (לו). ואם אינו יודע לעשותו, והיא תמות (לז) אם לא יעשנה, מותר המדיר לעשותו. ²⁷⁵ואם מת (לח), יכול להביא ארון ותכריכין. ואם חלה בן שמעון, יכול ראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקרו (לט) (מעומד). ואם נכסי שמעון (מ) אסורין על ראובן, שהדירו שמעון מנכסיו, ²⁷⁶וחלה שמעון, נכנס ראובן לבקרו, [מעומד] אבל לא מיושב (מא). חלה בנו, אינו נכנס כלל (מב), אלא שואל עליו בשוק. ²⁷⁷ויכול ראובן להעיד לשמעון (מג) (מד), הנאסר, בין עדות ממון בין עדות נפשות:

(כז) שאסר הנאתו - אף אם אומר "הנאת ממוני עליך" אסור ליהנות גם מגופו כמו כאן והיינו אם נותנין שכר מאותה הנאה מקרי מנכסיו, דהוה כאילו קיבל ממנו השכר וחזר ונתנו לו (ט"ז), עי' ט"ז וי"א דאף באמת מקבל שכר וחזר ונתן לו מותר, שבזה שאסר לו נכסיו, אין זה בכלל, שאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו וכמ"ש הש"ך (סי' רכז סק"ה)) והאוסר נכסיו, יכול לצוות בפירוש לחנוני ליתנם לשמעון כמו שראובן בעצמו יכול ליקח הנכסים מהחנוני וליתנם לשמעון, דלא חל הנדר על הנכסים אלו ועי' לקמן סעיף ח' (רע"א).

(כח) יכול ראובן ליכנס כו' - שהרי נכסי החולה אין אסורין על המבקר אלא נכסי המבקר אסורין על החולה (ט"ז).

⁷⁰ ז"ל השו"ע: ההולך בדרך הטוב והישר, ועושה לפניו משורת הדין, מחזיר את האבידה בכל מקום, ואע"פ שאינה לפי כבודו: הגה: ויש חולקין ואוסרין להחזיר הואיל ואינו לפי כבודו, אלא אם רוצה ליכנס לפניו מן השורה, ישלם מכיסו:

וז"ל מאיר המשפט: ואוסרין להחזיר - אסור לזקן לזלזל בכבוד תורתו כיון דלא חייבתו התורה בזה (סמ"ע), עמ"ש בגליון לעיל סי' כ"ח ס"ה [איתא בשו"ע שם: ת"ח שיודע עדות לישראל, ותבעו שיעיד לפני ב"ד קטן ממנו, אם הוא עדות ממון, אינו חייב לילך להעיד (אלא הם שולחין אליו, ומעיד), וז"ל בגליון: אם רוצה למחול ולמיזל שפיר דמי, דתלמיד חכם שמחל על כבודו מחול] (רע"א).

וז"ל ביאור המשפט: ת"ח היודע לנגן בכמה מיני כלי זמר הרשות בידו לנגן בכנור לפני חתן וכלה ואין איסור לבזות את עצמו מפני כבוד תורתו ואין יכול למחול על בזיונו [כשיטת הרמ"א כאן]. ואפילו מצוה עביד אחרי שהכל יודעים שאין לו שכר בעמלו ושהוא עושה לש"ש, דבמצות שבין ישראל למקום, כ"ש מצוה שהזמן גרמא אין בו משום ביזוי כבוד זקנה ותורה. וכל הנהג קלות בעצמו לצורך גבוה ומצות ה' אף שאינה מצות עשה ממש רק גמילות חסד שילפינן מוהלכת בדרכיו הרי זה משובח ותבא עליו ברכה (פ"ת יו"ד רמד סק"ד).

⁷¹ עי' לעיל סק"ב (ב) לגבי דרך הנאתו. ועי' לעיל הערה 66.
⁷² עי' רע"א (חו"מ סי' רנט ס"א): "א שמצוה על רופא לרפאות בהמת חבירו, ואין לך השבת אבידה גדולה מזו [אמנם אם הבעלים אינם רוצים לשלם שכר טרחת הרופא, הוא פטור דהויא אבידה מדעת], ויש אומרים שאין זה בכלל השבת אבידה [שהתורה לא צותה לרפאות בהמת חבירו].

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

- (כט) לצוות לו - פי' לחבר עמו (ט"ז, ש"ך), וי"א דאף במקום שאין נוטלים שכר אסור גזירה שמא ישהה בישיבה (רע"א).
- (ל) לא ישב אצלו - שאם ישב אצלו המבקר בחנם מותר היה לו שכרו ומהנהו אם לא יטול שכר, ודוקא בחנם אבל אם יושב בשכר שרי (ש"ך).
- (לא) אלא מבקרו מעומד - כיון שעל זה אין נותנין שכר (ט"ז).
- (לב) אפי' אם יש רופא כו' - דלא מכל אדם זוכה להתרפאות (ט"ז, ש"ך).
- (לג) לא ירפאנו בחנם - אבל בשכר יכול לרפאותו אפי' יש רופא אחר מטעמא דלעיל בסק"ל (לב) (ש"ך).
- (לד) ואפילו אם אין דרך ליטול שכר לרופא - דמ"מ מהנהו אבל גופיה מצוה קעביד (ט"ז, ש"ך).
- (לה) אבל יכול לומר סם כו' - מיהו דוקא שיהא הסם מבעל הבהמה (ש"ך).
- (לו) והוא יעשנה - ובלבד שיהיה הסם של בעל בהמה (ט"ז).
- (לז) והיא תמות - דהוה ליה כמחזיר אבידתו⁷³ (ט"ז).
- (לח) ואם מת כו' - דאין הנאה למתים (ט"ז).
- (לט) יכול ראובן ליכנס לו ולישב עמו ולבקר - דלא אסר המבקר הנאתו אלא על שמעון ולא על בנו ולא אמרינן שגם זה הוה הנאה לאביו (ט"ז), ולא גורסים "מעומד" (ט"ז, ש"ך), ור"ל אפילו במקום שנותנין שכר על הישיבה מותר לישב שם בחנם דלא אסר הנאתו אלא על שמעון ולא על בנו (ש"ך).
- (מ) ואם נכסי שמעון - פי' שנכסי החולה אסורין על המבקר נכנס ראובן לבקר אף על פי שיש לו הנאת דריסת הרגל בבית החולה מ"מ החולה שאסר נכסיו על המבקר לא נתכוין להדירו במקום שחיותו תלוי בו דהיינו כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה, אבל מ"מ אסור לישב כיון שאפשר בעמידה. ואם אסר המבקר על עצמו נכסי החולה אסור ליכנס כלל שלא שייך שלא הדיר מחייו (ט"ז וש"ך).
- (מא) נכנס ראובן לבקר מעומד אבל לא מיושב כצ"ל - כיון דאפשר בעמידה (ש"ך), וי"א דמותר אף לישב (רע"א).
- (מב) חלה בנו אינו נכנס כלל - שאפשר שהדיר אפילו בצורך לחיות בנו שלא יכנס לבקר (ט"ז, ש"ך).
- (מג) ויכול ראובן להעיד לשמעון - בין הדירו שמעון מהנאותיו בין אסר שמעון על עצמו הנאת ראובן (ש"ך).
- (מד) להעיד כו' - פי' שעכשיו רוצה להיות עד לראות המעשה כדי להעיד אע"פ שמהנהו, שכן אין בזה משום הנאה (ש"ך), עי' ש"ך, וצ"ל שזה דוקא במקום שאין נוטלים שכר ע"ז או שנותן לו שכרו (ב"מ).
- (ה) ²⁷⁸ראובן שאסר הנאתו על שמעון, יכול לישן עמו במטה קטנה בימות החמה. אבל לא בימות הגשמים, מפני שהוא מהנהו (מה). ובגדולה, מותר בין בימות החמה בין בימות הגשמים. ורוחץ עמו באמבטי גדולה. אבל לא בקטנה (מו), מפני שמהנהו שמגביה עליו המים. ומזיע עמו אף בקטנה. ²⁷⁹ומיסב עמו במטה (מו) ואוכל עמו על השלחן, אבל לא בקערה אחת, שמא יאכל מחלקו. ואם דרך שבעל הבית חוזר וממלא הקערה לאחר שאכלו כל מה שהיה בה, מותר (מה). הגה: ²⁸⁰או קטנה מתחילה כל כך נקערה קטנות חוזר לזעל הצית, מותר. אם היו שניהם חופרים בכרם ביחד, לא יחפור בשורה הקרובה לו מפני שמהנהו שמרפה הקרקע לפניו (מט), אבל ברחוק ממנו, מותר. ²⁸¹ולא ימכור (נ) לו ולא יקנה ממנו ולא ישאלנו (נא) ולא ילוננו ²⁸²ולא ישאל ולא ילוה ממנו:
- (מה) מפני שהוא מהנהו - שהגוף נהנה מהגוף בימות הגשמים (ש"ך).
- (מו) אף בקטנה - דבזיעה בעלמא ליכא תוספת חום (ש"ך).
- (מז) ומיסב עמו במטה - קטנה אפילו בימות הגשמים ולא חיישינן שמא יישן אצלו ויאכל עמו על השלחן ולא חיישינן שמא יאכל משלו דכיון דהדירו מסתמא שונאים זה את זה טפי מב' אכסנאים שאוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה, וע"ל (סי' פח סק"ב?). (ש"ך).

Commented [YL63]
הו תירוצו הראשון?

⁷³ שהיא מותר עי' לעיל ס"ג.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(מח) מותר - דאפילו יאכל יותר מחבירו אינו נהנה דבלאו הכי נותנים להם כל שבעם (ש"ך).

(מט) שמרפה הקרקע לפניו - ונוח לו לחרוש אחריו (ש"ך).

(נ) ולא ימכור וכו' - פירוש אם המוכר נדר מהלוקח שלא יהנה ממנו, אם המקח שוה עם המעות, יש הנאה לשניהם ואסור מן הדין לשניהם. ואם יש זול במקח, ממילא יש הנאה ללוקח המודר דוקא ואסור לקנות, אלא משום גזירה אסור למכור, שמא יבוא לקנות, ואם הוא ביקר גזרינן לקנות אטו למכור, ואם הלוקח נדר מהמוכר הוה איפכא ועי' לקמן (סי' רכז ס"?) (ט"ז וש"ך).

(נא) ולא ישאילנו כו' - דגזרינן לשאול אטו להשאיל ללות אטו להלוות (ט"ז וש"ך).
(ו) המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבר מושכרים בעיר, ²⁸⁴אם יש לו בהם תפיסת יד(נב), אסור. אם אין לו בהם תפיסת יד, מותר(נג). ²⁸⁵אבל אם אסרו עליו בפירוש(נד), חל האיסור גם עליו:

(נב) תפיסת יד - פירוש איזה כח בעלמא (ט"ז וש"ך).

(נג) אם אין לו בהם תפיסת יד מותר - דאינו בכלל נכסיו וכשאסר נכסיו לא היה דעתו על זה המרחץ (ט"ז), לפי שאין דעתו על מה שהשכיר ונסתלק ממנו (ש"ך).

(נד) אבל אם אסרו בפירוש כו' - י"א דאפילו לפי היש אומרים דבסעיף שאח"כ מודה הכא כיון שאינו אוסר המרחץ על השוכר אלא על שמעון דעלמא וליתא, אלא ועיקר דהמשכיר יכול לאסור על השוכר, וכן אם המשכיר אסר על כל העולם השוכר בכלל זה האיסור, אבל אין המשיכר יכול לאסור אותו על אחר, כל זמן שיש שעבוד לשוכר, אבל הנדר מפקיע את השעבוד (ש"ך).

(ז) ²⁸⁶המשכיר בית לחבירו(נה) ואח"כ הדיר השוכר מנכסיו, לא חל(נו) איסור על הבית שהשכיר לו. ואם פירש הבית בפירוש, יש אומרים שחלה האיסור גם עליו(נז). ²⁸⁷וי"א שאפילו(נח) אם פירשו בפירוש, אינו יכול לאסרו בלשון קונם, אם לא בלשון הקדש ממש(נט)(ס). ²⁸⁸וישוכר יכול(סא) לאסרו, דהא פירותיו הם. וממשכן דינו כמשכיר, ובעל משכונה דינו כשוכר. הגה: ²⁸⁹המשאיל(סב) בית לחבירו, אין יכול לאסרו עליו כל זמן השאלה. ²⁹⁰והשואל יכול לאסרו על אחר כל זמן השאלה, דכדידיה דמי:

(נה) המשכיר בית לחברו - ואין לו בו תפיסת יד (ש"ך).

(נו) לא חל - לפי שאין דעתו על מה שהשכיר ונסתלק ממנו (ש"ך).

(נז) יש אומרים שחלה האיסור גם עליו - אף על פי שהוא משועבד להשוכר מכל מקום הקדש מפקיע מידי שיעבוד וקונם כהקדש דמי ויש אומרים השני ס"ל דקונם אינו בכלל הקדש ואינו מפקיע השעבוד שיש להשוכר עליו אף על פי שאסר המשכיר בפ"י ולהלכה אפי' אמר הקדש אינו מפקיע שהרי היום כל הקדש שלנו חולין הוא שאינו אלא צדקה (ט"ז), וי"א דלכו"ע דאפי' אוסרו בפירוש אינו יכול לאסור בקונם (ש"ך), ב"קונם" מפקיע, דגם לדין קונם קדושת הגוף, כיון דאוסרו בהנאה ואין חילוק בין קונם דהש"ס לקונם שלנו (רע"א).

(נח) וי"א שאפי' כו' - אפילו בפירוש ולענין הלכה ראוי לחוש לחומרא לי"א הראשון דבפי' יכול לאסור וממילא גם כאן בשאלה יכול לאסור בפירוש (ט"ז), דעת הצד הראשון בשו"ע דאף קדושת דמים בזמן הזה מפקיע מידי שיעבוד, ורובם חולקים עליו. אמנם טעמא של הי"א הזו דהקדש שחל על גוף הקרקע אף על פי שמשכנו או משכירו יכול לאסור חלק שיש לו בו אבל איסור הנאה שאין חל על גוף הקרקע אלא אוסר הנאתו על הדר בו כ"ז שהוא שכור ביד אחרים אין ההנאה שלו דשכירות ליומא ממכר הוא והרי מכר הנאתו, ואפילו בקונם כללי דהיינו שאוסר לכ"ע אינו יכול לאסור, כיון דאין איסור הנאה חל על גוף הקרקע, ולענין דינא עיקר כמש"כ בסק"נד), וכן יש להחמיר בקונם אפי' אסר נכסיו המשועבדים למלוה דקונם מפקיע מידי שעבוד ומשמתין ליה עד ששואל להתיר את נדרו (עי' חו"מ סי' קיז ס"ז) ⁷⁴(ש"ך).

⁷⁴ ד"ל הרמ"א שם: קדושת הגוף לא יכול לאוסרן על המלוה לחוד, לומר יהיו נכסי קונם עליו, אלא אם כן אסרן על כל העולם. ויש חולקין.

מאיר המשפט: ויש חולקין - פירוש, אף שאסרן על המלוה לחוד הן אסורין, מכל מקום מנדין ללוה עד ששואל על נדרו (סמ"ע).

:Commented [YL64]

אם יש מח' בין ש"ך לט"ז?

:Commented [YL65]

כ"ן?

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' – סי' רסט)

(נט) אם לא בלשון הקדש ממש - אז יכול לאסור חלקו של הבית השוה יותר מדמי השכירות והלכך אסור השוכר לדור בו וכן במשכון דוקא כששוה יותר מהחוב אבל כשאין שוה יותר וכ"ש אם אין לבעל חוב מקום לגבות את חובו אלא מזו, אינו יכול להקדיש, דאין קדושת דמים מפקיע מידי שעבוד (ש"ך).

(ס) בלשון הקדש - משמע דבהקדש לכ"ע יכול לאסור אבל י"א דבין בשכירות בין במשכונא אינו יכול להקדיש אפילו שוה יותר, והובא לקמן (סי' רנח ס"ז) ודוקא המשכיר לו "בית זה" אבל המשכיר לו "בית סתם" יכול להקדישו ויתן לו בית אחר⁷⁵ (ש"ך).

(סא) ושוכר יכול כו' – וי"א דעיקר אם אמר השוכר סתם "הריני מקדישו" אינו קדוש כלל אם לא פירש בהדיא ש"מקדיש הנאה שיש לו באותו בית" ועיקר שיכול להקדישו סתם ומוקדש עד זמן תשלום שכירות (פ"ת).

(סב) המשאיל כו' - כלומר וכן המשאיל שוה למשכיר בכל ענין שנתבאר (ש"ך).

(ח) הנותן טבלא לאומן לצייר, ואסרה על בעלה אחר שציירה, קודם שפרעו, מותרת(סג).²⁹¹ המודר הנאה מחבירו, יכול המדיר(סד) לומר לחנוני: פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה, והחנוני נותן לו וחוזר ונוטל מהמדיר, אם ירצה המדיר לפרעו(סה).²⁹³ (אבל אינו מחוייב לפרעו(סו)). וכן אם היה למודר בית לבנות, גדר לגדור, שדה לקצור, יכול לומר לפועלים: פלוני מודר הנאה ממנו ואיני יודע מה אעשה, הם עושים עמו ובאים ונוטלין שכר מהמדיר, אם ירצה המדיר לפרעם.²⁹⁴ וכן מותר לומר: כל הזן(סז)(סח) לפלוני או עושה עמו, אינו מפסיד. אבל אסור לומר: כל השומע קולי יזון לפלוני(סט), דכיון שהוא לשון ציווי הוא כשלוחו.²⁹⁵ וכן אסור לומר לחבירו: אם תזון לפלוני לא תפסיד, דכיון שאומר כן ליחיד נראה כשלוחו(ע):

(סג) מותרת - דאין אומן קונה בשבח כלי הרי אין לו בגוף הכלי כלום ואין בו כח לאסור הכלי ואפילו היה אומן קונה בשבח כלי היינו כשיש ממשות בשבח כגון שנתן לו עצים ותקן כלי אבל הכא לא עשה האומן אלא צייר בסימנים ואין בהם ממש (ט"ז וש"ך), ועי' חו"מ (סי' שו ס"ב) וסמ"ע שם⁷⁶ (ש"ך).

(סד) המודר הנאה מחבירו יכול המדיר כו' – בין יש לו למודר מה לאכול בין אין לו (ט"ז וש"ך).

(סה) אם ירצה המדיר לפרעו – היינו משום שאינו חייב לשלם מעיקר הדין (ט"ז).

⁷⁵ עי' חו"מ סי' שיב ס"ז: המשכיר בית לחבירו לזמן ורוצה לסתרו בתוך הזמן, השוכר יכול לעכב עליו, ואם עבר וסתרו בתוך הזמן חייב להעמיד לו בית אחר, או ישכיר לו כמותו. ואם מעצמו נפל אם אמר לו בית זה אני משכיר לך אינו חייב לבנותו וכו', ואם אמר לו בית סתם ונפל חייב לבנותו או יתן לו בית אחר וכו'.

⁷⁶ ז"ל השו"ע: נתן לאומנים לתקן, וקלקלו, חייבים לשלם. כיצד, נתן לחרש שידה, תיבה ומגדל לקבוע בהם מסמר, ושברו, או נתן לו עצים לעשות מהם שידה, תיבה ומגדל, ונשברו אחר שנעשו, משלם לו דמי שידה, תיבה ומגדל, שאין האומן קונה בשבח כלי:

מאיר המשפט: שאין האומן קונה בשבח כלי – עי' אה"ע (סי' כח סט"ו)* שיש צד שאומן כן קונה בשבח כלי (סמ"ע), וי"א שזה ספק אם אומן קונה בשבח כלי, ולכן אינו חייב לשלם אלא דמי עצים, והוא הדין אם נגנב או אבד הכלי ממנו לאחר שעשאו והשביחו, ונרא' דפלוגתייהו הוי כשלא קבל עדיין האומן דמי שכירתו, דאלו קבל דמי שכירתו ליכא למ"ד שלא יתחייב להחזיר דמי (השכירות) [שידה - קצה"ח] כשקלקל, מיהו לכ"ע לענין איסור של בל תלין בקבלנות עובר משום בל תלין (ש"ך). האי שבחא דבעל הבית הוא, והא דאומן קונה בשבח כלי אינו קנין גמור להיות כשלו ממש אלא קצת קנין הוא דאית ליה בגויה לקדושי אשה, כמו בע"ח דקונה משכון לקדושי אשה והלוה יכול לסלקו בעל כרחו ותו לית ליה במשכון ולא מידי, וה"ה בשבח הכלי עד שיסלק לו דמי שכירות אית ליה קנין לקדושי אשה ולנזקין דהיינו אם הזיק אין לו לשלם בעד השבח. ודע דכל מה שקונה אומן בשבחו אינו אלא עד דפרע לו דמי שכירותו, אבל מכי פרע דמיו שוב אין לו לאומן בשבחו כלום וממילא שבחא דבעל הבית וכו' (קצה"ח), כנ"ל אם לא נתקלקל שבחא דבעל הבית, כיון שהשביח אדעתיה דבעל הבית, רק לענין אם קלקל אמרינן אומן קונה מטעם דאין דעתו של אומן להקנות להבעל הבית כדי לחייב עצמו, וכן לענין שיהיה קונה כנגד דמי השכירות, היינו קנין שעבוד כמו במשכנו שלא בשעת הלוואה, ולא קנה קנין גמור כנגד דמי השכירות וכו' (נתה"מ).

*ז"ל: אמר לה: התקדשי לי בשכר מלאכה זו שאעשה עמך, ועשה, אינה מקודשת. ויש אומרים שהיא מקודשת. הגה: אם הוא קבלן על המלאכה, דאומן קונה בשבח כלי וכו'.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(סו) אבל אינו מחוייב לפרעו - דא"כ ה"ל שלוחו והיה חבירו אסור בו. רב שנדר מנכסי פלוני או איפכא יכול אותו פלוני לתת צדקותיו ונדבותיו ליד גבאי הקהל אף על פי שגבאי הקהל יתנו להרב מכיס הקהל אשר שם מעורב נדבת אותו פלוני (ש"ך), ויש חולקים ואוסרים (פ"ח).

(סז) וכן מותר לומר כל הזן - י"א דבזה צריך ליתן לו כל דמי מה שנתן לו דלא שייך לשון שליחות בלשון רבים וע"ל (סי' רלה ס"ו?) (ש"ך), ויש חולקים על זה כנ"ל סק"ס (סה) (ט"ז), וי"א דאינו חייב לשלם גם הש"ך בעצמו כתב כן בחוה"מ (סי' קכט סק"ו?) (רע"א).

(סח) כל הזן כו' - אפילו אמר ליחיד כל הזן אינו מפסיד שרי כיון דלא אמר בלשון יחיד אם תזון כו' ועי' לקמן (סי' רלה ס"ב) (ש"ך).

(סט) כל השומע קולי יזון לפלוני - כאן חייב לשלם אף אם לא סיים "לא יפסיד" כיון שהוא שלוחו, לא יפסיד על ידו (ט"ז).

(ע) נראה כשלוחו - פי' וצריך לשלם לו מן הדין (ט"ז).

(ט) ²⁹⁶היו מהלכין בדרך ואין לו מה(עא) יאכל, נותן לאחר לשם מתנה והלה מותר בה. ואם אין עמהם אחר, מניח על הסלע ואומר: הרי הוא מופקר(עב) לכל מי שירצה, והלה נוטל ואוכל. ²⁹⁷במה דברים אמורים, בנותן לאחר לשם מתנה, בסתם. אבל אם אמר לחבירו: הסעודה נתונה לך במתנה, ויבא פלוני שהוא אסור בהנייתי ויאכל עמכם בסעודה, הרי זה אסור. ²⁹⁸ולא עוד אלא אפילו נותן לו, סתם, וחזר ואמר לו: רצונך שיבא פלוני ויאכל עמכם, אם הוכיח סופו על תחלתו שלא נתן לו אלא על מנת שיבא פלוני ויאכל, אסור, כגון שהיתה סעודה גדולה והוא רוצה שיבא אביו או רבו וכיוצא בהם שהם אסורים בהנייתו לאכול מסעודתו, שהרי סעודתו מוכחת עליו שלא נמר להקנות. וכן כל כיוצא בזה:

(עא) ואין לו מה כו' - התירו כאן דוקא משום שאין לו מה יאכל (ש"ך), עי' ש"ך, אמנם י"א דמי שאסר נכסיו לפלוני יכול ליתן ביד הגבאי אף על גב דהגבאי יתן לפלוני כיון דביד הגבאי ליתן לאחר הוי כמו מתנה (רע"א), ראובן היה רב העיר, וקיבל תמיכה מהקהל, ונדר הנאה מא' מנדיבי הקהל, מותר לקבץ תמיכה מהגבאי אפילו ששמעון השתתף, ואפילו אם כל התמיכה אז היה משמעון, אם כן אינו בנוי על דווקא שאין לו מה שיאכל (רע"א * מהרי"ט).

(עב) הרי הוא מופקר כו' - ואף על גב דמדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני ג' (עי' חו"מ סי' רעג ס"ד⁷⁷) הכא כיון דאין לו מה יאכל העמידו על דין תורה ועי"ל דאף מד"ס אינו אלא לענין שיכול לחזור בו המפקיר, וי"א דוקא במקרקעי אבל במטלטלי אין צריך ג' (ש"ך).

(י) ²⁹⁹מי שנשבע או נדר שלא לדבר עם חבירו(עג), יכול לכתוב לו כתב, או לדבר עם אחר(עד) והוא שומע:

(עג) שלא ידבר עם חבירו - היינו נשבע דאילו בנדר אינו חל על דבר שאין בו ממש כנ"ל (סי' ריג ס"ו?) (ט"ז), וי"א שגם בנדר זה חל, דמדרבנן חל על דבר שאין בו ממש, וכדלעיל

⁷⁷ ז"ל: המפקיר את הקרקע, כל הקודם והחזיק בה זכה. דין תורה אפילו הפקיר בפני אחד הרי זה הפקר ונפטר מהמעשרות, אבל מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני ג' כדי שיהיה אחד זוכה אם רצה והשנים מעידים הגה: ויש אומרים דאפילו בינו לבין עצמו הוי הפקר: מאיר המשפט: אפילו הפקיר בפני אחד - ס"ל דאחד מיהא בעי, דאותו האחד ישמע שהפקירו בעליו ויכול לזכות בו לנפשו, אבל בלאו הכי אין שם הפקר עליו, ומהאי טעמא גופו אמרו חז"ל [נדרים מ"ה ע"א] דלא יהא הפקר אלא אם כן יפקירו בפני ג', דאי לאו הכי יכול המפקיר לכפור לומר לא הפקרתי מעולם, משא"כ בג' דשמעו שהפקירו, דכל אחד מהן שיקדם נפשו יזכה בו ושנים אחרים יעידו ששמעו שהפקירו וכדמסיק המחבר (סמ"ע).

ו"א דאפילו בינו כו' - גם הני י"א ס"ל דמדרבנן בעי ג' ומטעם שכתבתי בס"ק הקודם, ולא קאי אלא אדין תורה שס"ל דא"צ להפקירו בפני האחד אלא בהפקירו בינו לבינו סגי, ונ"מ בהשאל או בהשכיר באמצע השבוע בהמה לגוי לעשות בה מלאכה וסבר שיחזירוה לו קודם שבת ולא החזירוה לו, אזי יפקירנה בינו לבין עצמו כדי שלא יעבור על למען ינוח שורך וכל בהמתך, דבכי האי גוונא אפילו אחר תקנת חז"ל הוה הפקר דאנן סהדי דניחא לבעלים בהפקירא כדי שלא יעבור אלאו דלמען ינוח כו' (סמ"ע).

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט)

(סי' ריג ס"?) או שאמר "קונם פי לדיבורי" או "יאסר פי עליך", וכדלעיל (סי' ריג ס"?) (נקה"כ).

(עד) או לדבר עם אחר כו' - ואף על פי שחבירו שומע אין בכך כלום כיון שלא נתכוין להשמיעו אבל אם נתכוין להשמיעו אף על פי שיש אחר ביניהם שדבריו כלפי אותו האיש לא יפה עשה (ש"ך), מותר לכתוב שדיבור לאו כדיבור דמי, מיהו אפשר דנדרים שונה שהולכים אחרי לשון בני אדם (רע"א * חוות יאיר), ראובן שנשבע שלא לדבר עם שמעון, מותר לומר ללוי תגיד לשמעון כך וכך, האסור לא היה אלא מלדבר לשמעון ועל הדבור בפיו קפיד דהוי דרך פרישה ממנו וכל שאינו מדבר לו בפיו מותר, אבל מי שנשבע שלא יגלה סודו לשמעון, הנה דרכו של איש לגלות סודו בעצמו וכשנשבע שלא אגלה אין במשמע ובכלל האסור אלא שלא יגלה הוא ומש"כ לעיל ס"ט שאינו מותר משום שאין לו מה לאכול. שם שונה שלא היה הנדר שלא אהנהו אלא סתם נדר הנאה ממנו וכשהוא שלוחו ה"ל כממון עצמו וחשיב נהנה ממנו (רע"א * מים עמוקים).

(יא) ³⁰⁰אם אסר ספרו על חברו, אסור לנאסר ללמוד בו(עה):

(עה) אסור לנאסר ללמוד בו - שהרי אין חיוב על האדם להשאל ספרו לחבירו שלא לדעתו כמו שאין חובה עליו ליתנו שהרי מקלקלו בכך ומותר להשכירו ונמצא מהנהו השכר שהיה צריך ליתן, שונה מסי"ג "המודר הנאה משופר מותר לתקוע תקיעה של מצוה", שאין משאילין ספרים מפני שמקלקלן שהקלקול מצוי בהן מה שאין כן בשופר אינו מתקלקל כשזה יתקע בו (ט"ז), וי"א דבשופר בתקיעת מצוה יש בו משום דמצות לאו ליהנות ניתנו דהכא כיון שיש להשכיר ספרו וזה לומד בו בחנם ה"ז נהנה (ש"ך), עי' ט"ז וי"א שתורה לא מהנה את הגוף ורק משמחת את הנפש, וכל שאין הנאה לגופו לא נחשב הנאה אלא כמש"כ במקור דברי השו"ע עיקר החיוב משום שלא צריך לשלם שכר שימוש (פ"ת * פני אריה), אף על פי שמחויב להשאל ספריו, דהיינו עושה צדקה בכל עת (עי' לקמן סי' &), מ"מ הנדר חל אפי' על ביטול עשה דאורייתא, אבל אותה ששנינו (&) מצא ספרים לא ילמוד בהן בתחלה. היינו דווקא למוד בעיון גדול. שמשתמש בהם ושוחקן והן כליים. אבל בראיה בעלמא מותר, ואת זה לא אפשר למיסריה עליה באומר "יאסר הנאת ספרי עליך", משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ואי בעית אימא נמי משום דמשועבד מן התורה להשאל ספרו לחברו לראות בו בדרך שאינו מפסידו. אבל אם עליו ספר בסתם. כיון שזה חל על ספרי רשות כגון של חכמות חיצוניות, ממילא חל על הספרי קודש בכולל. ועוד אפי' במפרש "ספרי הקודש" יש להסתפק אם חל נדרא על ספרי תנ"ך, שהרי מותר לקבל שכר על לימודן ונאסרין במודר הנאה כמו ששנינו לא ילמדנו מקרא (לעיל ס"ב). וה"ה לחידושי סופרים שמותר לקבל עליהן שכר כנפסק (לקמן סי' רמו ס"ה) ונאסרין א"כ למודר הנאה, ואגב דחל על אלה, גם חל על האחרים, וכל שכן היום שנהוג לקבל שכר על כל לימוד שיהא, ונאסר הכל למודר. א"כ ה"ה ליהנות מספריו איך שיהיה נמי אסור בכל גוונא. אבל כשאמר "קונם ספרו של חברו עלי", חייל נדרו בכל אופן (פ"ת * יעב"ץ).

(יב) ³⁰¹המודר הנאה מחבירו, אסור בגחלתו(עו) ומותר בשלהבתו(עו). ³⁰²המודר הנאה מחבירו, תוקע לו תקיעה של מצוה. הגה: ³⁰³המודר הנאה מחבירו, מותר לשחוט לו צהמה צריאה(עו), חבל לא מסוכנת(עט):

(עו) אסור בגחלתו - ע"ל (סי' קמא סק"י?) (ש"ך).

(עז) ומותר בשלהבתו - כמו לענין עבודת כוכבים (סי' קמב ס"א) (ט"ז), פ"י מותר להדליק נר בשלהבתו דאין בה ממש (ש"ך).

(עח) מותר לשחוט לו בהמה בריאה - שחשוב קלקול ואין לסמוך על הוראה זאת דזה פשוט דהנאה גדולה היא לו מה שישחוט לו ויתירנה לו לאכילה ובכל יום אנו שוכרים שוחט שישחוט (ט"ז), ועיקר כרמ"א כיון דקלקולו יותר מתיקונו, אם כן כל שכן בנדרים (נקה"כ), אבל במסוכנת אסורה שהוא מתקן וע"ל (סי' סק"ד?) (ש"ך), וי"א כרמ"א מ"מ אינו מותר לשחוט לו בהמה בריאה אלא במקום שאין נותנין שכר בעד השחיטה או בנותן לו שכרו אבל בלא"ה אסור ואף בכה"ג לא שרי אלא כשלא אמר המודר שישחוט לו בהמתו אלא שזה בא ושוחט לו מעצמו או שאמר המודר כל השוחט בהמתי אינו מפסיד או שאמר כל הרוצה לשחוט יבא וישחוט ויש שם ג"כ אחר שיודע לשחוט אבל אם אמר לו בפירוש שישחוט לו בהמתו באנו למחלוקת מחבר והרמ"א דלעיל סעיף ב'. אמנם במקום מצוה כמו לכבוד שבת וכיוצא יש לסמוך בזה על הרמ"א שם, ועיין לעיל (סי' סו"ס?) דמותר לנקר בשר מחוטי חלב ודם של מי שמודר הנאה ממנו שהרי אם רצה המודר

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

לעבור על המצוה יכול הוא לאכול בלא ניקור ואין מעכב על ידו אלא חפצו לקיים המצוה נמצא שאינו נהנה אלא הנאת קיום מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו אמנם למלוח הבשר להוציא מידי דמו אסור דמלבד הנאת מצוה מהנהו ג"כ שהמלח ממתיק הבשר ונותן בו טעם ונמצא מהנהו במה שעושה להיות ראוי למאכל שלחנו (פ"ת).

(עט) אבל לא מסוכנת - אם שחט בדיעבד עשרה (פ"ת).

(יג) המודר הנאה משופר, מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה(פ). המודר הנאה ממעין, טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה (כפול סי' רי"ז סכ"ו):

(פ) מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה - עי' או"ח (סי' תקפו ס"ה)⁷⁸ דדוקא אחר יתקע לו אבל המודר עצמו לא יתקע בפעמים שאדם נהנה במה שהוא תוקע, ולפי זה מובן מש"כ לעיל (סי"א) י"א שאסור ללמוד בספר הנאסר עליו דודאי התורה משמחת לב שהרי אסור ללמוד בימי אבלו, א"כ לא דמיא האי מצוה לשאר מצות דאמרינן לאו ליהנות ניתנו אלא בזה נמשך הנאה לאדם, ומש"כ בסעיף ב, שמותר ללמוד, אע"פ שיש לו שמחה מזה, יש לומר דהתם החיוב עליו ללמוד עמו מכח מה אני בחנם כו' ע"כ לא אכפת לן בהנאה משא"כ בשאילת ספרים שאין עליו חיוב (ט"ז), וקשה מאו"ח (סי' תקפו ס"ה), ובשעת הדחק יכול לתקוע אפי' בעצמו (ש"ך), האומר "קונם תקיעת שופר עלי" הנה האומר "קונם שופר לתקיעתו עלי", אסור אפי' לתקיעה של מצוה, אבל אם אמר "קונם תקיעת שופר עלי", מותר דתקיעה דבר שאין בו ממש הוא, ואין הנדרים חלים אלא על דבר שיש בו ממש, אפ"ה בל יחל מדרבנן מיהא איכא, דמתרצינן לדיבוריה כאלו אמר "שופר לקולו" וכן האומר "קונם תקיעתו עלי" דאסור בכל ענין וע"כ דהיינו משום דמתרצינן לדיבוריה כאלו אמר "גופך לתקיעותיו" וא"כ מדרבנן מיהא אסור⁷⁹, ויש מחלוקת בזה שיש אומרים כי אמרינן מותר לתקוע לו דוקא כגון שהוא תוקע מאליו להוציא המודר הנאה אבל כל שאמר ליה המודר תקע לי והוציאני אסור דשליחתו קא עביד, ויש מתירים בכל ענין, ולא אמרינן דלמעבד שליחתיה אסור היינו דוקא בדבר שצריך דעת ושליחת כגון תרומה וקרבת אבל מחזיר אבידתו ומלמדו מדרש כיון דאין צריך דעת ושליחת אפי' אם מצוה לעשות מותר כו' אבל הנאת השמיעה והתקיעה לא חשיבא כולי האי כהנאת המעייץ (פ"ת * שעה"מ).

⁷⁸ ז"ל: המודר הנאה משופר, אדם אחר תוקע בו וזה יוצא י"ח; אבל אם אמר: קונם לתקיעתו עלי, אסור לתקוע בו אפי' תקיעה של מצוה.

משנה ברורה: המודר הנאה משופר - כגון שאמר קונם הנאת שופר עלי:

אדם אחר וכו' - ר"ל אף על גב דאין יכול להפקיע עצמו ממצות שופר בשביל נדר זה דמצוה לא מיקרי הנאה וכו"ל מ"מ ישמע תקיעת שופר מאחר ולא יתקע בעצמו והטעם כתבו הפוסקים משום דיש הרבה ב"א שיש להם הנאה כשהם תוקעין והנאת הגוף ליכא לשרויי בשביל טעמא דמצות לאו ליהנות נתנו ומ"מ כתבו האחרונים דבשעת הדחק שאין לו אחר מותר לו בעצמו לתקוע רק שאין לו לתקוע כ"א עשרה קולות דהיינו תשר"ת תש"ת תר"ת שהם מעיקר הדין: קונם לתקיעתו עלי - שלא הזכיר הנאה ור"ל שאמר קונם השופר לתקיעתו עלי וע"כ חייל כיון שפירש לאסור על עצמו השופר לתקוע בו כמו שאוסר ע"ע הצרור לזרוק בו אף שאין לו הנאה אבל אם אמר סתם קונם שופר עלי מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה:

(כד) אסור לתקוע וכו' - ואפילו [מג] פירש בנדרו תקיעה של מצוה והטעם דנדרים [מד] איסור חפצא הוא וחל אפילו על דבר מצוה [מה] ואפילו לשמוע תקיעת שופר מאחר ג"כ בכלל איסור זה. ודע דיש [מו] פוסקים שר"ל שאין חל הנדר אא"כ אסר השופר עליו כגון שאמר שופר עלי בקונם לתקוע בו אבל באסר עליו התקיעה כגון שאמר תקיעת שופר עלי בקונם אינו חל דהתקיעה אין בו ממש ונדרים אין חלין אדבר שאין בו ממש. אמנם [מז] כמה פוסקים סוברין שחל אף בזה כיון שעכ"פ הזכיר בנדרו חפצא סתמא דמילתא כוננו לאסור החפץ עליו. וכ"ז לענין איסור תורה [מח] אבל מדרבנן איכא איסורא בכל גווני אפילו בנדר שאין בו ממש כמבואר ביו"ד סימן ר"ג וע"כ אסור לתקוע בו קודם שיתיר הנדר. ומפורש בפוסקים דכ"ז בנדר אבל בשבועה אינו יכול להפקיע א"ע ממצות תקיעת שופר דמושבע ועומד מהר סיני לקיים מצות התורה אם לא שכלל בשבועתו לאסור עצמו בשמיעת כל תקיעה דמשמע אפילו בתקיעה של רשות ובזה חל שבועתו בכלל לאסור גם בשל מצוה וישתדל להתיר שבועתו. ואפילו גבי נדרים [מט] אם אסר עצמו לשמוע שופר מפלוני אינו נפקע בזה ממצות תקיעת שופר וצריך לבקש איש אחר לשמוע ממנו שופר ואם לא ימצא אחר [נ] אסור לשמוע מאיש זה [נא] אפילו אסר עצמו בשבועה שאינו כנשבע לבטל את המצוה שבשעה שיצא שבועה מפיו לא היתה לבטל שהרי אינו מצווה לשמוע מאיש זה דוקא:

⁷⁹ עי' לקמן סי' רלד סק"ק(יז) שאין שם משמעות שזה דרבנן, וצ"ע.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(יד) ³⁰⁵הנודר הנאה מחבירו ונתן לו לולב לצאת בו על מנת שיחזירנו ביום שני, יצא(פא). אבל ביום ראשון, לא יצא:

(פא) ביום שני יצא - דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל לא ביום ראשון דכתיב ולקחתם לכם ולא משל איסור הנאה והאי איסור הנאה הוא ואינו קנוי לו לשום דבר (ט"ז וש"ך), ועי' או"ח (סי' תרמט ס"ב) (ש"ך), הנודר הנאה מחבירו אסור ליתן לו לעשות מלאכה בשכר שמקרי הנאה מה שהניח אחרים ושכרו וכש"כ לעיל (סי' קס סכ"ג) (ט"ז), ועי' או"ח (סי' קצו ס"ג) ⁸⁰אם מודרים בהנאה מצטרפים לזימון (ש"ך).

סימן רכב - מי שחתנו מודר הנאה ממנו ורוצה ליתן מעות לבתו, ובו סעיף אחד:
(א) ³⁰⁶המודר מהתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות(א) כדי שתהא נהנית בהם ומוציאה אותם בחפציה, הרי זה נותן לה ואומר לה: הרי המעות האלו נתונים לך במתנה, ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא יהיו למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבשי(ב), וכיוצא בזה. ³⁰⁷ואפילו אמר: על מנת שאין לבעליך רשות בהם אלא מה שתרצי עשי בהם, לא קנה הבעל(ג) ומה שתרצה תעשה בהם. אבל אם נתן לה מתנה ואמר לה: על מנת שאין לבעליך רשות בהם, ולא פירש שתהא המתנה(ד) הזאת לכך ולכך או למה שתרצה תעשה בהם, הרי זה יקנה אותה הבעל לאכול פירותיה ודבר זה אסור, שהרי הוא אסור בהניית חותנו(ה). ³⁰⁸וישי' אומרים דאפילו(ו) באומר לה: על מנת שאין לבעליך רשות בהם ומה שתרצי תעשי בהם, קנה הבעל ואסור בהם:

(א) רוצה לתת לבתו מעות - דוקא מעות אבל אם רוצה ליתן לה מזונות אין צריך לומר כלום לפי שאין לבעלה זכייה בהם (ט"ז וש"ך), וכל מקום שמותר לתת לבתו יכול גם ליהנות ממנה דמשל אשתו נהנה (ט"ז), והטעם שאין לבעלה זכייה בהם שהרי זן אשתו ובניו במודר הנאה כדלעיל (סי' רכא ס"ב) (ש"ך).

(ב) או למה שתלבשי כו' - אם לא אמר לה אלא "המעות הללו נתונים לך על מנת שתהיה אוכלת ולובשת", ולא אמר לה "על מנת שאין לבעליך רשות בהן", דכל שלא א"ל "ע"מ שאין לבעליך רשות בהן" פשיטא דיזכה בהם בעל ואסור (ש"ך), ואם אמר "ע"מ שאין לבעליך רשות" לבד לא מועיל עד שיאמר "מה שאת נותנת", ואם רק אמר "במה שאת נותנת" מועיל (פ"ת).

(ג) לא קנה הבעל - אם מתה האשה לא יורש הבעל, שכן לא קיים התנאי, ולכן חוזר לאב (פ"ת * שעה"מ).

(ד) ולא פירש שתהא המתנה כו' - דוקא שא"ל "ומה שתרצי תעשי בהם" גילה דעתיה דגם לדידה לא נתן לגמרי שיאמר מיד זכה בהם הבעל אלא הרי הוא כאילו אמר לה "הרי הם שלך לאותו דבר שתרצי לעשות בו בכל שעה", והוה כאומר ש"תעשי בו דבר פלוני בפרט", אבל כל שלא פירש כלל, אלא אמר "על מנת שאין לבעליך רשות בהן", לא מהני, כיון שזכתה בזה לכל דבר, זכה בהם גם הבעל, אבל הי"א ס"ל דדוקא במפרש ש"תעשי בו דבר פלוני", או לא קנתה לגמרי, אלא לאותו דבר, לכן לא זכה גם הבעל ומהני מה שאומר "ע"מ שאין לבעליך רשות בהם" ואם לא אמר "על מנת שאין לבעליך רשות בהם", אלא אמר "הריני נותן לך במתנה שתעשה בו דבר פלוני" אסור דהוה ק"ו דאם אומר "על מנת שאין לבעליך רשות בהם", לא מהני, ק"ו הך מילתא שלא זכר כלל את הבעל, דזכה בו הבעל בקבלתה, שצריך לומר שניהם (ט"ז).

(ה) שהרי הוא אסור בהנאת חותנו - יש להקשות כיון שחתנו אסור ליהנות משל חמיו כיון שהדירו למה לא יהיה מותר לתת לבתו אפילו סתם, שהרי חתנו לא יהנה מן אותה המתנה כלום, שודאי לא יעשה איסור. וי"ל כיון שעכ"פ זכה במתנה בקבלת אשתו, ה"ל כאילו הוא קיבל מחמיו, וחוזר ונותן אח"כ לאשתו, ולכן אף אם גם החתן הדיר עצמו מנכסי חמיו, לא מהני שיתן חמיו מתנה לאשתו (ט"ז).

⁸⁰ ז"ל: שלשה שמודרים זה מזה שאינם מצטרפין לזימון. הגה: ודוקא כשכל אחד אוכל מכרו, אבל אם אוכלים מכר בעל הבית, מצטרפין דהא אוכלים מכר אחד. משנה ברורה: לשלשה שמודרים וכו' - בין שכל אחד מהם מודר מחבירו בין שאחד מודר מהשנים והשנים ממנו דע"פ אותו האחד אינו יכול לאכול משלהם והם משלו לכך אינם מצטרפין אבל כששנים מודרים מאחד והוא אינו מודר מהם ודאי מצטרפין כיון שהאחד יכול לאכול עמהם.

מאיר הדעה על יו"ד זולק ה' (סי' רג' – סי' רסט)

(ו) וי"א דאפילו כו' - כיון דאינו מפרש בפירוש לצורך מה נתנן לה, הוי מתנה לכל דבר, ותו לא מהני "ע"מ שאין לבעליך רשות בהן", שכבר קנה אותה הבעל, דיד אשה כיד בעלה. ועי' באה"ע (סי' פה סי"א) סתם המחבר כסברא הראשונה ולא הביא דעת הי"א ובמחלוקת לענין נדרים הולכין לחומרא וגבי כסף לקולא לנתבע וחומרא לתובע ומי שמוחזק המוציא מחבירו עליו הראיה (ש"ך).

סימן רכג – דין המדיר בנו לתלמוד תורה, ובו ד' סעיפים:

(א) ³⁰⁹המדיר עצמו מהנאת בנו, כדי שלא יתבטל הבן מלימודו בשבילו, מותר הבן(א) למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר ולצלול לו דג קטן. וכן מותר(ב) לקנות לו מהשוק מה שצריך, אם הוא אדם שאין דרכו לקנות בעצמו או אם היא אשה שהדירה את בנה:

(א) מותר הבן כו' - דמסתמא מדברים קטנים כאלה שאין בהם ביטול תורה כל כך לא הדירו, אבל האב שהדיר הנאה מבנו מפני שאינו עוסק בתורה אסור לעשות לו אפילו דברים אלו ואסור לעשות לבנו שום דבר (ט"ז וש"ך).

(ב) וכן מותר כו' - דכיון שהוא אדם חשוב או אשה שאין דרכה לקנות בעצמה אנן סהדי דאדעתא דהכי לא הדירוהו (ש"ך).

(ב) ³¹⁰האומר לבנו: הרי אתה אסור בהנאתי, או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת, יירשנו. אסור עליו הנאתו ופירש בין בחיי בן במותי, אם מת, לא יירשנו (וע"ל סי' רט"ז). NO @ MB

(ג) ³¹¹אסר בנו מהנאתו ואמר: אם יהיה בן בני זה תלמיד חכם יקנה בני זה נכסי כדי להקנותם(ג) לבנו, הרי זה הבן אסור בנכסי האב ובן הבן מותר בהם, אם יהיה תלמיד חכם כמו שהתנה:

(ג) יקנה בני זה נכסי כדי להקנותם - משום דאכתי לא הוה בן הבן בעולם והוי ליה מזכה לעובר ומזכה לעובר לא קני, אלא הקנה לבנו שיקנה לבן בנו היינו שהקנה לבן בנו ע"י בנו מעכשיו בקנין סודר (עי' חו"מ סי' רי"ט"ז)? (ט"ז).

(ד) ³¹²זה הבן האסור בירושת אביו אם נתן(ד) ירושת אביו לאחיו או לבנו, הרי זה מותר. וכן אם פרעם בחובו או בכתובת אשתו. וצריך להודיעם שאלו נכסי אביו שאסרם עליו:

(ד) אם נתן כו' – פי' לא שינתנו להם ממש דאם כן נהנה מטובת הנאה שלהם, אלא שמראה להן מקום ואמר להם "נכסים אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרצו" וכן בחוב וכתובת אשתו מיירי שב"ד מגבין להם שלא מדעתו, אבל מדעתו אסור כדלעיל (סי' רכ"א סק"ו?), וי"א דבבניו ואחיו אפילו שיתנה להם ממש מותר כיון שמודיעם שממון זה אסור לו ומפני כך נותנם להם והם גם כן בניו ואחיו שיש להם שייכות בממון זה הלכך אין לו עליהם טובת הנאה ומותר. ובאמת יכול ליתן בידים ממש ליורשי האב הקרוב קרוב קודם על פי הנחלה וצריך להודיען שזה ממון אבא שאסור לו (ט"ז וש"ך), אמנם דוקא דיעבד מהני אם נתן או פרע אבל לא לכתחלה אף על גב שמודיע (ט"ז), וי"א דלבניו לא יתן כלל דאין לך הנאה יותר מזה ואם אין לו מה יאכל מותר לו ללוות ובע"ח באין ונפרעים מחלקו מן הירושה, אבל אם יש לו אסור, אלא יתן ליורשי האב ואם אין יורשים יתן לצדקה ואין צריך להודיע לצדקה זה ממון אבא מיהו רשאי לאבדו ולהשליכו לים ומ"מ מצוה לכופו בזה ליתן לצדקה (ש"ך), ולמאן דאוסר לעיל (סי' רכ"א סק"ח) בפריעת חוב ברור או משכון הוא הדין הכא אלא צ"ל דהכא בחוב בעל פה וכה"ג שאינו חוב ברור (ש"ך), עי' ש"ך מש"כ לענין סי' רכ"א, ועיקר דבע"ח לא מדעתו מפרע דזהו אסור, אלא דהב"ד בעל כרחו גובים, ואין חוששין למה שנהנה ממילא בכך (רע"א).

סימן רכד – מי שאמר נכסיך עלי חרם, ובו סעיף אחד:

(א) ³¹³ראובן שאמר לשמעון: הריני עליך חרם, או הרי אתה אסור בהנאתי. ראובן מותר בהנאת שמעון, ושמעון אסור בהנאת ראובן. ואם אמר לשמעון: הרי אתה עלי חרם, ראובן אסור בהנאת שמעון, ושמעון מותר בהנאת ראובן. הריני עליך חרם ואתה עלי, שניהם אסורין ליהנות זה מזה, ומותרים בדברים שהם בשותפות לכל ישראל, כמו הר הבית

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' – סי' רסט')

והעזרות, ואסורין בדברים שהם בשותפות לבני אותה העיר, כמו בית הכנסת (א) והתיבה והספרים. ומה תקנתם, שיקנו חלקם שיש להם בו לאחר, ונמצא שאין אחד מהם נהנה משל חברו. ³¹⁴וי"א שהם מותרים (ב) בכל דבר שאין בו דין חלוקה. הגה: ומי שהשאל ציתו לבית הכנסת, יש בתקנת ר' גרשון שאינו קשאיג) לאסרה על א' מצני הקהל, אלא"כ יאסרנה על כולם:

(א) כמו בית הכנסת כו' – כל זה מעיקר הדין אבל מצד התקנה אין אדם יכול לאסור חלקו מב"ה ולא מספרים ואם אסר אין איסורו איסור עי' או"ח (סי' קנג סט"ו) ⁸¹(ש"ך).

(ב) ויש אומרים שהם מותרים כו' – שאלה נידונים כאין בו דין חלוקה, אבל המחבר סובר אע"פ שאין דרכו לחלק, מאחר ויש בו דין חלוקה, אסורים להשתמש עד שיחלקוה (עי' לקמן סי' רכו ס"א) (ט"ז), ועיקר דברי הי"א (ש"ך), וי"א שאין בזה משום אין בו דין חלוקה אלא שכולם משתמשים בו ביחד, ולכן אי אפשר לומר ברירה (פ"ת * משכנ"י סי' ג).

(ג) שאינו רשאי כו' – עי' או"ח (סי' קנג סט"ז) ⁸²(ט"ז), עי' שם ברמ"א (ש"ך), דוקא השאל בפירוש, אבל סתם שרבים נכנסו בו להתפלל, לא נתקן תקנה כזו (רע"א), אם יש בהכ"נ אחרת באותה העיר יכול לאסרו (רע"א).

סימן רכה – ובו סעיף אחד:

(א) ³¹⁵האומר לחבירו פירותיו של פלוני אסורין עליך, אינו כלום (א) אלא אם כן ³¹⁶ענה הנאסר, אמן (ב):

(א) אינו כלום - שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו על חבירו ועי' לעיל (סי' רט ס"?) (ש"ך).
(ב) אמן – עי' רמב"ם בתחלת ספר המורה: ואני משיבוע באלקי ישראל כל מי שיקרא במאמרי זה וכו', וכן ברח"ו ז"ל שגם הוא השיבוע כעין שבועה זו, אף שהוציאו בלשון שבועה מ"מ אינה אלא גזירת חרם ונידוי, ואסור לזלזל בשבועות אלו (פ"ת).

סימן רכו – שותפים שהדירו זה את זה, ובו ג' סעיפים:

(א) ³¹⁷שנים שהם שותפים בחצר ונדרו הנאה זה מזה, ³¹⁸אם יש בו דין חלוקה (א) חל הנדר (ב) ואסורין ליכנס בו ³¹⁹עד שיחלקו (ג) ויכנס כל אחד בשלו. וכ"ש ³²⁰אם אחד מהם הדיר לאחד מן השוק מנכסיו, ³²¹שאסור ליכנס בו (ד). ואם אין בו דין חלוקה ⁸³, לא חל הנדר (ה) ומותרין ליכנס בו, בין אם הדירו זה את זה או שהדיר אחד מהם לאחד מן השוק מנכסיו. ³²²ודוקא כשאותו מן השוק שהוא מודר נכנס לצורך השותף, בין שהוא צריך לשותף בין שהשותף צריך לו, אבל ליכנס בו שלא לצורך השותף, אסור. הגה: ³²³וכן הדין צננים (ו) שהיה להם יחד מקום צבית הכנסת, ואמר אחד לחבירו: חלקי יהא לך הקדש, למאחר דקאמר לך הקדש, ולאי כוונתו לאסרו עליו. אצל אס אמר: יהא הקדש, ולא אמר: לך, לא כיון חלל שיהיה הקדש לעניינסו, ומותר חבירו ליהנות ולישז עליה. והוא הדין בכל כיוצא בזה. ³²⁴וכן אס היו שותפין בדבר המטלטל, אס יש בו דין חלוקה אסורים בו. ואם אין בו דין חלוקה, מותרין בו:

⁸¹ ז"ל: אין אדם יכול לאסור חלקו מבהכ"נ ולא מהספרים; ואם אסר, אינו כלום.
מ"ב: אין אדם וכו' - היינו בין ליחיד בין לכל הקהל: אינו כלום - כן תקנו הגאונים דאל"כ כל אחד שיהיה לו דבר מה עם חבירו יאסור חלקו עליו וממילא יהא כל ביהכ"נ אסורה עליו דאין ברירה:
⁸² ז"ל: מי שהשאל ביתו לבהכ"נ ויש לו מריבה עם אחד מהקהל, אינו יכול לאסרה אלא"כ יאסרנה לכל הקהל כאחד. הגה: ודוקא שהשאל תחלה סתם, אבל אם התנה מתחלה שכל זמן שירצה למחות יהא בידו למחות, או שלא השאל להם בפירוש אלא הניחם ליכנס לביתו, הרשות בידו למחות במי שירצה.

מ"ב: אינו יכול לאסרה - היינו מצד חרם דר' גרשון שיש ע"ז והטעם נראה דחששו לבזיון דההוא גברא, משא"כ כשיאסור לכולם ליכא כיסופא. והא דיכול לאסור לכל הקהל היינו משום דלא השאל להם אלא בסתם הא אם השאל להם לזמן עיין ביו"ד (סי' רכא ס"ו-ז) דיש פלוגתא אם חל איסור בתוך הזמן.

⁸³ עי' לעיל ט"ז סי' רכד סק"א שמקום שאין דרך לחלקו כמו בית הכנסת הוי כמו שיש בו דין חלוקה, ואסורים להכנס לשם.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג - סי' רסט)

(א) אם יש בו דין חלוקה - היינו ד' אמות על ד' אמות לכל אחד עי' חו"מ (סי' קעא ס"ג⁸⁴) (ש"ך).

(ב) חל הנדר - ולא שרי מטעם ברירה כיון שיש לתקן בחלוקה (ש"ך).
(ג) ואסורים ליכנסו בו עד שיחלקו - י"א מטעם דקיי"ל בדאורייתא אין ברירה (ב"מ ורע"א), והוי כלקוחות ודמי לקונם לביתך שאני נכנס דמותו רק במכרו לאחר אבל לא במכרו להנודר ע' ש"ך לעיל (סימן רט"ז סק"ט?) (רע"א), וי"א אפ"ה אנן סהדי שע"מ כן נשתתפו שלא יוכל א' מהם לאוסרה על חבירו בענין שתהא נאסר עליו לאחר חלוקה (ב"מ), והרשב"א אוסר שלא מהני חלוקה כיון דקיי"ל אין ברירה (ב"מ) HR⁸⁵.

(ד) שאסור ליכנס בו - אפילו לצורך אחד מהשותפין אסור, ועיקר כמחבר (ש"ך), ויש חולקים שמותר ליכנס אם הוא לצורך א' מהשותפין דמדאורייתא יש ברירה ובאין בה דין חלוקה מותר אפילו לצורך עצמו, דכל שאין בו דין חלוקה אין כאן נדר לגמרי על חצר זה, אפילו הדיר אחד מן השוק דיכול לומר לו "לא לתוך שלך אני נכנס אלא לתוך של חבירך", ובזה אמרינן יש ברירה. אבל ביש דין חלוקה לא יכול לומר "לתוך של חבירך אני נכנס", כיון שיש מקום לחלוקה בין השותפין מעורבים, ומ"מ כשהוא לצורך אחד מהשותפין יכול ליכנס, לפי שהחצר קנוי לכל א' מהם ולכל מי שצריך להם אבל ליכנס לתוכו אחד מן השוק לעצמו אסור שאם הקנו זה את זה החצר לדריסת רגליהם ולכל מה שצריך להם לא הקנו אותו לכל העולם וכלול בזה הצריך לחצר אפי' לטובת עצמו על ידי השותף יש היתר שהחצר קנוי לו לזה אבל ביש דין חלוקה אע"פ שמן התורה מותר לשותפין להיכנס עכ"ז מאחר ואפשר בתקנה אז לא אמרינן יש ברירה שבידם לכוף כל אחד את חבירו, משא"כ באחד מן השוק הברירה מועלת לו גם בזה כיון שהוא לאו בר חלוקה עם הנודר ממנו, אבל המחבר פסק לשיטתו דבאין בו דין חלוקה מותר דוקא בנכנס לצורך אחד מהשותפין. אבל כל שצריך לנודר איסור גמור הוא ומה שכתב שהוא צריך לשותף ורצה לומר השותף השני (ט"ז).

(ה) לא חל הנדר - דיש ברירה, כיון דעל כרחך שלחבירו קנוי לו החצר ללכת בכולו אין כח בידו לאסרו עליו דהוי כאוסר על חבירו את של חבירו, והיינו יש ברירה דקאמרינן, דכל עידן דעייל בחצר רואים כאלו מקום דריסתו קנוי לו לבדו דעל תנאי זה ניקנית להם החצר מתחלה, כיון שאין חבירו יכול לכופו לחלוק. וברירה זו מעיקרו קנייה היא, דהוי כמאן דזכי להיות קנוי לכל אחד בפני עצמו בשעה שידרוך בה כף רגלו בשעת דריסתו ואע"פ דבדאורייתא אין ברירה אלא הך ברירה דהכא שונה מברירה דעלמא וה"ה שאר כל תשמיש שאינו כמו תשמיש דרחיים ותנור וגידול תרנגולים מותר באין בו דין חלוקה (ש"ך).

(ו) וכן הדין בשנים כו' - סדר הג"ה הזאת אינה מדוקדקת, דבשותפות מקומות אלו אין בו חלוקה וכיון שכן אינו יכול לאסור כלל על חבירו אלא דבמקום שאדם יכול לאסור על חבירו יש חילוק בין אומר "הקדש לך" או לאו וכמו שכתב כאן רמ"א, ואם כן צריך לומר דרמ"א מיירי כאן במקומות שיש בהם דין חלוקה (ט"ז).

(ז) לא כוון אלא שיהא הקדש לעניים - ואם פירש עכשיו למה נתכוון אם להקדש עניים או להקדש בדק הבית הכל לפי פירושו (וכדלעיל סי' רח ס"?) ועי' לקמן (סי' רנח ס"א?) (ש"ך).

(ב) כשהדירו שניהם זה את זה, אסורין להעמיד(ת) בו תנור וכירים וריחים ותרנגולים. היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו, הוא אסור בהעמדת(ט) תנור וכירים וריחים

Commented [O66]: ר
ערה?

Commented [YL67]:
קמן בשיטת המחבר
הוא כותב דוקא לצורך
השותף שלא נדר, וצ"ע
למה לא כתב כן בדעת
הרא"ש

Commented [O68]: ל
א הבאתי את דברי
הש"ך סק"ה

Commented [YL69]:
א הבאתי דברי הט"ז
סק"ג

⁸⁴ ז"ל: אי זהו דין חלוקה, כל שאילו יחלק לפי השותפים יגיע לפחות שבהם חלק ששם הכל קרוי עליו. אבל אם אין שם הכל קרוי על החלק, אין בו דין חלוקה. כיצד, כל חצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות מרובעות חוץ מד' אמות של הפתחים אינה קרויה חצר. וכל שדה שאין בה כד' זריעת ט' קבין אינה קרויה שדה. וכל גנה שאין בה כד' זריעת חצי קב אינה קרויה גנה. וכל פרדס שאין בה כד' זריעת ג' קבין אינה קרויה פרדס. לפיכך אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לכל אחד ואחד מהשותפין, ולא את השדה עד שיהא בו זריעת ט' קבין לכל אחד, ולא הגנה עד שיהא בה חצי קב לכל אחד ואחד [ולא את הפרדס עד שיהא בו בית ג' קבין לכל אחד ואחד].
במה דברים אמורים בארץ ישראל וכיוצא בה, אבל בבבל וכיוצא בה אין חולקין את השדה עד שיהא בה כד' חרישת יום לזה וכד' חרישת יום לזה, ולא את הפרדס עד שיהא בה ל"ו אילנות לזה ול"ו אילנות לזה, כד' עבודת אדם אחד ביום אחד. ושדה שמשקים אותה בכלי עד שיהא בה כד' שימלא הפועל יום אחד לזה ויום אחד לזה.
⁸⁵ צ"ע שכן ה"מ לעיל סי' רכז כתב שדריסת הרגל אסורה רק מדרבנן, ומדרבנן יש ברירה.

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

ותרנגולים, ואסור ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה, וחבירו מותר בכל. והיו כופין את הנודר(י)(יא)(יב) למכור(יג) חלקו אם נאסר בלשון חצירי(יד), שמותר בו לאחר שימכר:

(ח) אסורים להעמיד - אפילו אין בו דין חלוקה, וטעם הדבר דכשהעמיד רחיים באים רוב עם לשם וממלאים חלקו וחלק חבירו וכן לגדל תרנגולים דמתפשטים בכל החצר, וכן כל תשמיש בעולם שממלא כל החצר כגון להניח ולשטוח פירות בכל החצר וכה"ג אסור (ש"ך) 86.

:Commented [YL70]
מה שהוא חולק על
העט"ז לא הבאתי

(ט) הוא אסור בהעמדת כו' - אפילו באין בו דין חלוקה (ש"ך).
(י) והיו כופין את הנודר כו' - דחיישין שמא יכשל חבירו על ידי נדרו וי"א דלא חיישין למכשול חבירו אלא למכשול הנודר, וי"א דאדרבה הנודר יזכור שנדר ויזהר משא"כ במודר שלא הוציא נדר מפיו אפשר שישכח לפיכך חייב למכור (ט"ז), ואפילו באין בו דין חלוקה דאף ע"פ דשרי למודר ליכנס מ"מ חיישין שמא ישתמשו תשמיש שלא אסור כגון העמדת תנור כו' וי"א דהיכא דמותר ליכנס בחצר אין כופין וי"א דאפי' באין בו דין חלוקה כופין וי"א דאין כופין וראשון עיקר, וכשרוצים לחלק או כשרוצים בגוד או אגוד באין בו דין חלוקה אין כופין אלא יעשו כמו שירצו (ש"ך), עי' ש"ך ויש חולקים, שכן מה שמחלק המתבר דדוקא בלשון "חצירי" הוא דמהני כפיה ולא בלשון "חצר זה", מדבר רק במקרה שהנודר אסר חבירו מחלקו, דבזה שפיר בחצירו יש תקנה להמודר, משא"כ ב"חצר זה" דמה בכך שימכר חלקו, מ"מ יהיה המודר אסור. אבל בשהדיר עצמו מחלק חבירו, לא כופין אותו למכור את חלקו, דאין התקנה בהכפיה. ולכן אפילו בנודר מ"חצירי" אין תקנה למכור להשותף ולפי זה רואים דלא כדברי הש"ך סק"י? [והש"ך עצמו חזר בו בנקה"כ]. וכל זה דוקא בשלא אסר חצירו או נכסיו אבל באסר הנאתו על חבירו, א"א למכור זה לזה כנ"ל (סי' רא"ס"ה) (ב"מ).

(יא) שם - דוקא הכא בנודר א' מהם כופין כיון דאיהו אסור וחבירו מותר חיישין שמא יתקנא בחבירו אבל כשנדרו הנאה זה מזה דשניהם אסורין לא חיישין דכל חד וחד יזכור באיסורו, וי"א דאם נדרו הנאה זה מזה וא' מהן רגיל כופין את הרגיל למכור, דאין כופין כשנדרו הנאה זה מזה משום דכיון דשניהם נדרו מאי אולמיה דהאי מהאי הלכך אין כופין (ש"ך).

(יב) שם - בין שהדיר עצמו מחלק חבירו בין שהדיר חבירו מחלקו כופין (ש"ך).
(יג) למכור - י"א דוקא במוכר לאחר אבל לשותף אסור למכור אף על פי שלא אמר אלא חצירי דלנודר עצמו אסור שהרי הוא נהנה מביתו שמכחו בא לו, ועיקר דאם אותו השותף שלא נדר רוצה למכור חלקו אסור למכור להנודר (ש"ך).

(יד) אם נאסר בלשון חצירי וכו' - עיין מ"ש לעיל (סי' רטז ס"ו?) (ט"ז), אבל אם אמר "חצר זה" מאי מהני כפייה למכור כיון שאסור גם לאחר שימכור וכדלעיל (סי' רטז ס"ה) ע"ש (ש"ך).

(ג) 326 בעל שאוסר הנאתו על אחרים, אסורים ליכנס בנכסי מלוג של אשתו, ואינו דומה לשותף(טו) שהדיר את אחד מן השוק;

(טו) ואינו דומה לשותף כו' - דאין ברירה שייך בנכסי מלוג (ט"ז, ש"ך).

סימן רכז - דין מי שאסר עצמו מכל ישראל, ובו ג' סעיפים:

(א) 327 מי שאסר עצמו מכל ישראל, אסור לקנות מהם ולמכור להם(א) זבינא מציעא דאית ביה הנאה ללוקח ולמוכר, אלא לוקח ביותר(ב) ומוכר בפחות. ואם אסר הנאתו עליהם⁸⁷, לוקח מהם(ג) בפחות ומוכר ביותר, אם ישמעו לו. וזבינא חריפא(ד) הוא הנאת הלוקח ולא הנאת המוכר, הילכך אם אסר עצמו מהם יקננו מהם ביותר(ה), ומוכר להם שוה בשוה(ו). ואם אסרם עליו(ז), ימכרנו להם ביותר, אם ישמעו לו, ויקננו מהם שוה בשוה. וזבינא דרמי באפיה(ח), הוי הנאת המוכר ולא הנאת הלוקח הילכך אם אסר עצמו מהם ימכרנו להם בפחות, ויקננו מהם שוה בשוה. ואם אסרם עליו, יקננו מהם בפחות אם ישמעו לו, וימכרנו להם שוה בשוה:

⁸⁶ עי' ט"ז לעיל סק"ד).

⁸⁷ עי' לעיל סי' רכא סק"ב) בענין כדרך הנאתו.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

- (א) אסור לקנות מהם ולמכור להם - לעולם בכל ענין ואפי' שוה בשוה (ש"ך).
- (ב) לוקח ביותר - אפי' בכה"ג לא שרי אלא בנותן דמים תיכף אבל ליקח בהקפה זה גופא הנאה היא שנותן לו בהקפה ונמצא נהנה באיסור (פ"ת).
- (ג) ואם אסר הנאתו עליהם לוקח מהם כו' - אבל בשוה אסור בכל ענין (ש"ך).
- (ד) וזבינא חריפא - פירוש סחורה שהכל קופצים עליה (ט"ז), וי"א שהסוחרים קופצים עליה (ש"ך), הא דשרי ליקח או למכור כל אחד לפי דינו היינו שאסר עצמו מישראל אבל אם אסר נכסיהם עליו אסור בכל גווני אפילו שוה מאתים במאה או איפכא שנדרו חל כבר על נכסיהם. האוסר הנאתו עליהם ואסור בזבינא חריפא כפי דינו היינו אפילו בנכסים שקנה לאחר נדרו אף על גב דקיי"ל אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם שאני הכא דאיסורא בהנאה דידיה תליא ואיהו הא איתיה בעולם (ט"ז וש"ך), עי' ש"ך, ועי' דברי (סי' רד סק"יב) פ"ת.
- (ה) יקננו מהם ביותר - דוקא ולא שוה בשוה וכ"ש בפחות דאסור, וכן באסרם עליו ימכרנו להם ביותר אבל לא שוה בשוה או בפחות (ש"ך)⁸⁸.
- (ו) שוה בשוה - ולא גזרינן ליקח אטו למכור (כמו בסי' רכא ס"ה) דהתם אם לא ישא ויתן עם זה ישא ויתן עם אחר אבל הכא א"א לו (ט"ז), וביין אף בזבינא חריפא אסור דהוי הנאת מוכר (רע"א).
- (ז) ואם אסרם עליו כו' - ואם אסרם עליו ואסר מהם גם כן אסור בהן בכל ענין ויהנה לאומות אחרות ולא ישא ויתן עמהם ולא ישאו ויתנו עמו ולא ישאל מהן ולא ישאל להן ולא ילוה מהן ולא ילוה אותן (ש"ך).
- (ח) וזבינא דרמי באפיה - פירוש עסק שלא קפץ עליה (ט"ז), וי"א דהיא סחורה שאין סוחרים קופצים עליה ודומה לו כמי שמונחת לו על פניו (ש"ך).
- (ב) ³²⁸ אסר הנייתם עליו, ה"ז משאילין (ט) ומלוה אותם⁸⁹, אבל הוא לא ישאל ולא ילוה מהם. ואם אסר הנאתו עליהם והנאתם עליו, לא ישאל ולא ילוה להם ממנו:
- (ט) ה"ז משאילין כו' - ולא גזרינן אטו לא ישאל ולא ילוה וכן במכירה לא גזרינן אטו לקיחה כדלעיל (סי' רכא סק"ה?) דשאני הכא כיון שנדר מכל ישראל לא גזרו, ולא דוקא בנדר מישראל לא גזרו אלא ה"ה מן שאר אומה שלימה שאין גזרינן אלא בנדר מיחיד אבל לא מאומה שלימה כולה (ש"ך).
- (ג) ³²⁹ מי שאסר הנאתו על הכהנים ועל הלויים, באים ונוטלין (י) תרומותיו ומעשרותיו בעל כרחו. ואם אמר: כהנים אלו ולויים אלו, יתן לכהנים ולויים אחרים.³³⁰ יוכן הדין במתנות עניים (יא) לעניים:
- (י) באין ונוטלין כו' - כיון דתרומה לא ראוי אלא לכהנים כיון שהוא אוסר אותם עליהם, הרי הוא עושה אותם כעפר, וזוכים מן ההפקר, וה"ה מי שאסר נכסיו על עצמו שיכולין אחרים ליטלן בע"כ מהאי טעמא וי"א דאין אחרים יכולין ליטלן ממנו בע"כ אלא יכול ליתנו לצדקה או שאר מצוה ולא עוד אלא אפילו נטלו מוציאין מידו ומכל מקום אם אכלו כבר פטורים מלשלם שהרי אינם שווים כלום אבל אם הוא שאל על נדרו וכגון שנשאר מאותו דבר שנאסר, דאם לא כן לא שייך בו התרה, מחוייבים לשלם מה שאכלו (ש"ך).
- (יא) במתנות עניים - פירוש לקט שכחה ופאה. וה"ה לענין צדקה שב"ד שולחין וממשכנין אותו בע"כ ונותנים לעניים כיון דקיי"ל (&) כופין על הצדקה (ט"ז וש"ך), א"נ אם יש לו צדקה מופרשת (ש"ך).

סימן רכח - דיני התרת נדרים, וההבדל שבין פתח להרטה, והיאך נקרא דעת רבים, ובו נ"א סעיפים:

- (א) ³³¹ מי שנדר ונתחרט, יש תקנה ע"י הרטה, ואפילו נדר (א) באלהי ישראל. כיצד יעשה, ³³² ילך אצל חכם מומחה, דגמיר וסביר, ואם אין יחיד מומחה, ילך (ב) אצל שלשה

:Commented [YL71]
שום טובת הנאה ממון ולהכי אסור ורישא דבאים הכהנים ונוטלים בע"כ היינו טעמא - לאן זה שייך

:Commented [YL72]
רי כאשר אכלו זה היה מותר?

:Commented [O73]
י' ריש חו"מ לענין גמיר וסביר.

⁸⁸ עי' לעיל סיק רכא סק"כז) ט"ז ורע"א.

⁸⁹ אין חסרון של פרוטה של רב יוסף משום כיון דאינו אלא הצלת היזק שפוטר עצמו מחיוב העני (נתה"מ סי' עב סק"?) ועיי"ש בט"ז שאין פרוטה של רב יוסף חשוב לענין נדרים.